

Instituut voor de Nationale Rekeningen

ACTUALISATIE VAN DE STUDIE OVER DE VARKENSKOLOM

MEI 2015

PRIJZENOBSEVATORIUM

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	4
1 De varkenshouderij in België	6
1.1 Algemeen.....	6
1.1.1 Schema van de varkenskolom.....	6
1.1.2 Productiewaarde van de varkenssector	7
1.1.3 Varkensstapel en aantal varkensbedrijven in België.....	8
1.2 Financieel-Economische situatie van de varkenshouder	11
1.2.1 Opbrengstenstructuur van de varkenshouder	11
1.2.2 Verloop van de prijzen voor varkens en biggen	12
1.2.2.1 Prijsverloop in België	12
1.2.2.2 Vergelijking van het prijsverloop in België en enkele belangrijke exportlanden	15
1.2.3 Kostenstructuur van de varkenshouder	16
1.2.4 Verloop van de voederprijs voor varkens.....	17
1.2.4.1 Prijsverloop in België	17
1.2.4.2 Vergelijking van het prijsverloop van varkensvoeder in België en enkele belangrijke exportlanden	19
1.2.5 Economische resultaten van de varkenshouderij.....	20
2 Economisch belang en financiële situatie van de verschillende schakels van de varkenskolom	24
2.1 Analyse van de belangrijkste schakels van de varkenskolom	24
2.2 Methodologische overwegingen	24
2.3 Veevoederindustrie (NACE 10.91).....	27
2.3.1 Economisch belang	27
2.3.2 Financiële situatie	29
2.3.3 Verdeling van de toegevoegde waarde	30
2.3.4 Concentratiegraad	31
2.4 De vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) (NACE 10.11).....	31
2.4.1 Economisch belang	31
2.4.2 Financiële situatie	32
2.4.3 Verdeling van de toegevoegde waarde	34
2.4.4 Concentratiegraad	34
2.5 Vleesverwerkende industrie (NACE 10.13).....	35
2.5.1 Economisch belang	35
2.5.2 Financiële situatie	35
2.5.3 Verdeling van de toegevoegde waarde	37
2.5.4 Concentratiegraad	37
2.6 De detailhandel (NACE 47.11).....	38
2.6.1 Economisch belang	38
2.6.2 Financiële situatie	38
2.6.3 Verdeling van de toegevoegde waarde	40
2.6.4 Concentratiegraad	41
2.7 Vergelijking van de financiële situatie, de verdeling van de toegevoegde waarde en de concentratiegraad van de verschillende schakels in de varkenskolom (op basis van het jaargemiddelde 2006-2013).....	42
2.7.1 Financiële situatie	42
2.7.2 Verdeling van de toegevoegde waarde	43
2.7.3 Concentratiegraad	43

3	De vraag naar varkensvlees	45
3.1	Belgische consumptie van varkensvlees en vleeswaren	45
3.1.1	Distributiekkanalen voor vers varkensvlees in België	46
3.1.2	Distributiekkanalen voor vleeswaren in België	47
3.2	Buitenlandse handel varkensproducten	48
3.2.1	Handelsbalans	48
3.2.2	Belangrijkste handelspartners.....	49
4	Verloop van de consumptieprijs voor varkensvlees.....	54
4.1	Verloop van de consumptieprijs voor varkensvlees in België	54
4.2	Vergelijking van de consumptieprijs van varkensvlees in België en onze buurlanden	59
5	Evolutie van de prijzen in de varkenskolom: een analyse van het prijstransmissiemechanisme voor België en de buurlanden	62
5.1	Prijsverloop in de varkenskolom in België	62
5.2	Prijsverloop in de varkenskolom in België en de buurlanden	64
6	Conclusie.....	67
	Bijlagen	70
	Bijlage 1: Overzicht van de gebruikte kosten- en opbrengstenposten	72
	Bijlage 2: Spreiding van het netto bedrijfsresultaat bij gespecialiseerde varkensbedrijven (EUR per bedrijf), 2011	74
	Bijlage 3: Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden.....	75
	Bijlage 4: Oorsprong en verdeling van de toegevoegde waarde van de onderneming, met de codes van de jaarrekeningen	76
	Bijlage 5: Rendabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit en toegevoegde waarde van de voedingsindustrie als benchmark voor de verschillende schakels in de varkenskolom	77
	Bijlage 6: Rendabiliteit van gespecialiseerde en geïntegreerde bedrijven van de varkenskolom.....	78
	Bijlage 7: Vleesconsumptie per capita	79
	Bijlage 8: De consumptieprijs van verschillende soorten vlees in België	80
	Bijlage 9: De consumptieprijs van verschillende soorten vlees in Frankrijk	81

Inleiding

De rundvee-, melkvee- en varkenshouders werden de laatste jaren geconfronteerd met opwaarts gerichte prijzen van veevoerders. Gezien de opbrengstenprijzen van de dierlijke productie niet in dezelfde mate toegenomen zijn, kwam de rendabiliteit van de betrokken landbouwers meer onder druk te staan.

Op initiatief van de toenmalige federale minister bevoegd voor landbouw, mevrouw Laruelle, werd besloten om de eerder gemaakte studies over de rundvlees-, zuivel- en varkensvleeskolom te actualiseren, en dat in deze volgorde.

De actualisatie van de studies over de rundvleeskolom en de zuivelkolom (respectievelijk in december 2013 en juli 2014 gepubliceerd op de website van de FOD Economie^{1 2}) werd reeds afgerond en tot slot kwam de studie over de varkenskolom aan de beurt. Teneinde de studie “Prijzen, kosten en rendabiliteit in de varkenskolom”, daterend van juni 2009³, te actualiseren, werden niet alleen de statistische gegevens geüpdatet, maar kwamen ook een aantal nieuwe invalshoeken aan bod. Net zoals bij de voorgaande studies werden een aantal bilaterale ontmoetingen georganiseerd met vertegenwoordigers van de verschillende schakels in de varkenskolom.⁴

De inzameling van de cijfergegevens werd in februari 2015 afgerond.

De geactualiseerde studie werd als volgt opgebouwd:

In het eerste hoofdstuk wordt een overzicht gegevens van de Belgische varkenskolom. Vervolgens komt de eerste schakel van de varkenskolom aan bod, namelijk de varkenshouder. Hierbij wordt er aandacht besteed aan het verloop van de opbrengsten en de voornaamste kostenposten, als ook aan de financieel-economische situatie van de varkenshouder.

In een volgend hoofdstuk wordt het economische belang, de financiële situatie en de concentratiegraad van de overige schakels van de varkenskolom belicht, namelijk de mengvoederindustrie (NACE 10.91), de vleesproducerende industrie (NACE 10.11), de vleesverwerkende industrie (NACE 10.13) en de detailhandel (NACE 47.11).

In het derde hoofdstuk wordt dieper in gegaan op de vraagzijde van de varkenskolom. Zo wordt het verbruik van, en de verschillende distributiekkanalen voor varkensvlees besproken. Gezien de grote exportgerichtheid van de Belgische varkenssector, komt ook de buitenlandse handel in varkensproducten aan bod.

Het verloop van de consumptieprijzen voor varkensvlees in België en in de buurlanden wordt behandeld in het vierde hoofdstuk.

---

¹ FOD Economie, [“Actualisering van de studie over de rundvleeskolom”](#), INR, december 2013.

² FOD Economie, [“Actualisering van de studie over de Zuivelkolom”](#), INR, juli 2014.

³ FOD Economie, [“Prijzen, kosten en rendabiliteit in de varkenskolom”](#), juni 2009.

⁴ Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Boerenbond, Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA), Febev, Fenavian, Fevia, Comeos en medewerkers van het Vlaams en Waals Gewest en de provincie Luik werden gecontacteerd.

In het laatste hoofdstuk wordt de prijstransmissie in de varkensketen besproken, zowel voor België als voor de voornaamste buurlanden, Nederland, Frankrijk en Duitsland. Er wordt onderzocht in hoeverre de prijsschommelingen in de verschillende schakels van de keten worden weerspiegeld in de consumptieprijzen voor varkensvlees.

Tot slot worden de voornaamste conclusies van deze studie samengevat.

1 De varkenshouderij in België

1.1 Algemeen

1.1.1 Schema van de varkenskolom

Figuur 1 geeft schematisch de verschillende schakels van de varkenskolom en de belangrijkste stromen weer. Het schema is gebaseerd op gesprekken met verschillende stakeholders.

Bovenaan de figuur staat de mengvoederindustrie. Deze produceert veevoeder (biggen-, zeugen- en afmestvoer) voor de varkenshouderij.

In de varkenshouderij kunnen drie types bedrijven onderscheiden worden, de fokvarkensbedrijven, de mestvarkensbedrijven en de gesloten bedrijven. Deze indeling wordt ook op Europees niveau gehanteerd. De fokvarkensbedrijven produceren biggen, die vervolgens verkocht worden aan mestvarkensbedrijven, die deze dieren verder afmesten. Gesloten bedrijven produceren zelf biggen, die ze vervolgens afmesten tot slachtklare varkens.

Tussen de mengvoederindustrie en de varkenshouderij bestaat er een zekere vorm van integratie. In de meest extreme vorm wordt de mengvoederfabrikant eigenaar van de boerderij en de varkens. De varkenshouder levert in dit geval een dienst in ruil voor een arbeidsloon.⁵

Afgemeste varkens worden vervolgens geslacht in Belgische slachthuizen of worden uitgevoerd naar de omliggende landen. Daarna worden de karkassen in uitsnijderijen verder versneden in deelstukken of consumeerbaar varkensvlees. Ook tussen slachthuizen en uitsnijderijen komt integratie voor. Varkens kunnen bijvoorbeeld in dezelfde onderneming geslacht en verder versneden worden.

Het versneden varkensvlees wordt vervolgens verkocht aan de vleesverwerkende industrie, de grootdistributie of de slagers. Ook wordt een deel van dit varkensvlees uitgevoerd, voornamelijk naar de buurlanden. Tussen de vleesverwerkende industrie en slachthuizen en uitsnijderijen bestaat ook een zekere vorm van integratie, waarbij varkens in eenzelfde bedrijf geslacht of versneden worden en vervolgens verwerkt worden tot vleeswaren.

De vleesverwerkende bedrijven verkopen de vleeswaren vervolgens rechtstreeks aan de grootdistributie of de slagers. Een deel van deze producten wordt evenwel geëxporteerd.

Slachthuizen, uitsnijderijen en de vleesverwerkende industrie spelen ook een belangrijke rol als groothandelaar.⁶

Karkassen voor vers varkensvlees worden door de detailhandel of de slagers rechtstreeks bij de slachthuizen of de uitsnijderijen of via de groothandel aangekocht. De verdere verwerking gebeurt door de vleesafdeling van de supermarkten of de beenhouwers zelf. Sommige uitsnijderijen verkopen echter ook kant-en-klare porties aan supermarkten.

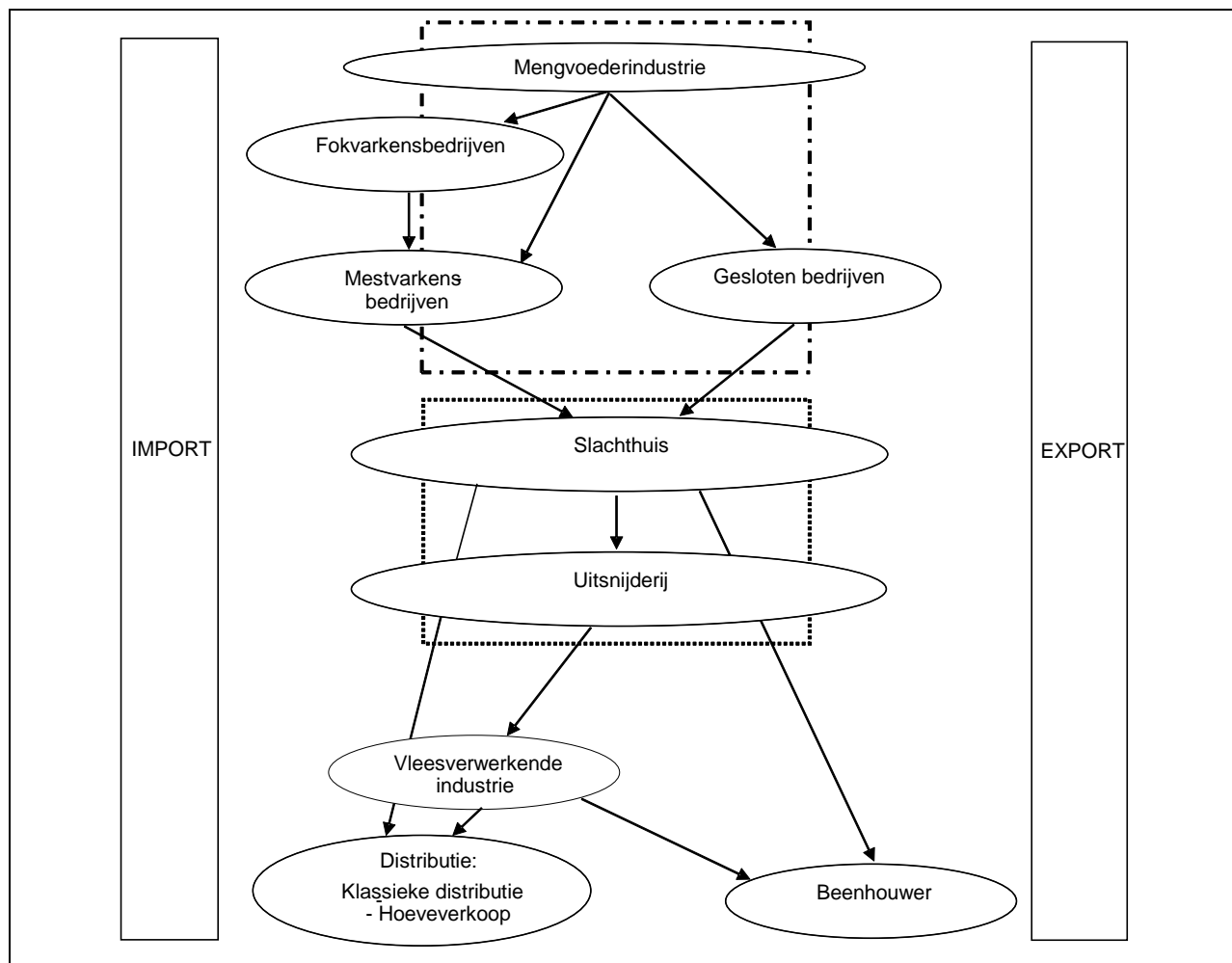
De verkoop van het vers varkensvlees en vleeswaren aan de consument verloopt via de klassieke distributie, zijnde de supermarkten, via de slager of eventueel zelfs via hoeveverkoop.

---

⁵ Concrete cijfergegevens over dit type van integratie zijn niet beschikbaar.

⁶ Bron: Boerenbond.

Figuur 1: Schema van de varkenskolom

Bron: FOD Economie

1.1.2 Productiewaarde van de varkenssector

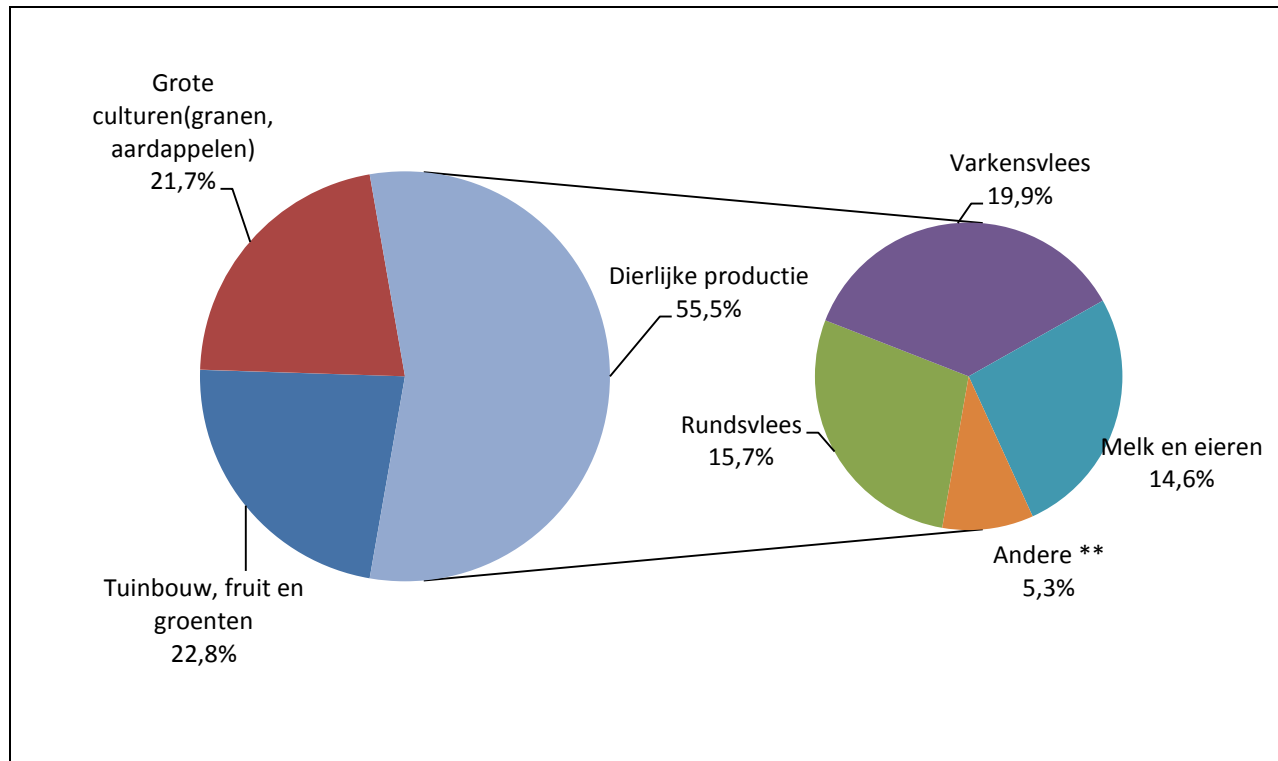
Binnen de Belgische landbouw vormt de varkenssector de belangrijkste subsector wat betreft dierlijke productie. In de periode 2006-2013 kwam de gemiddelde jaarlijkse productie uit op 1,5 miljard EUR, wat goed is voor ongeveer 19,9 % van de totale productiewaarde van de Belgische landbouw, ofwel 35,9 % van de dierlijke productie. Ongeveer 93 % van de Belgische varkensproductie wordt in Vlaanderen gerealiseerd, terwijl Wallonië goed is voor ongeveer 7 % van de Belgische varkensproductie⁷. Zo was de varkenssector in de periode 2006-2013 in Vlaanderen goed voor gemiddeld 27 % van de totale productiewaarde van de landbouw in dit gewest, tegenover 5,3 % in Wallonië.⁸

⁷ Door de beperkte productiewaarde van de varkenssector in Wallonië, wordt in het vervolg van de studie gefocust op de financieel-economische situatie van de varkenshouderij in Vlaanderen en dit op basis van boekhoudkundige gegevens van het Vlaams Gewest. Er dient echter op gewezen te worden dat de structuur van de Vlaamse varkenshouderij geen referentie is voor de Waalse varkenshouderij. Doordat de Waalse varkenshouderij kleinschaliger is, heeft zij onder andere te maken met een andere kostenstructuur dan in Vlaanderen.

⁸ Bronnen: Vlaams Gewest - AMS, 'Landbouw in economische context – Evolutie eindproductiewaarde', 2002-2013, Waals Gewest, 'Évolution de l'économie agricole et horticole de la Wallonie', 2011-2012 en eigen berekeningen.

Grafiek 1: Productiewaarde van de varkenssector in de Belgische landbouw

(Gemiddelde 2006-2013)*

Bron: Landbouweconomische rekeningen (FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium)

*: 2013 voorlopige gegevens

**: Onder andere pluimvee

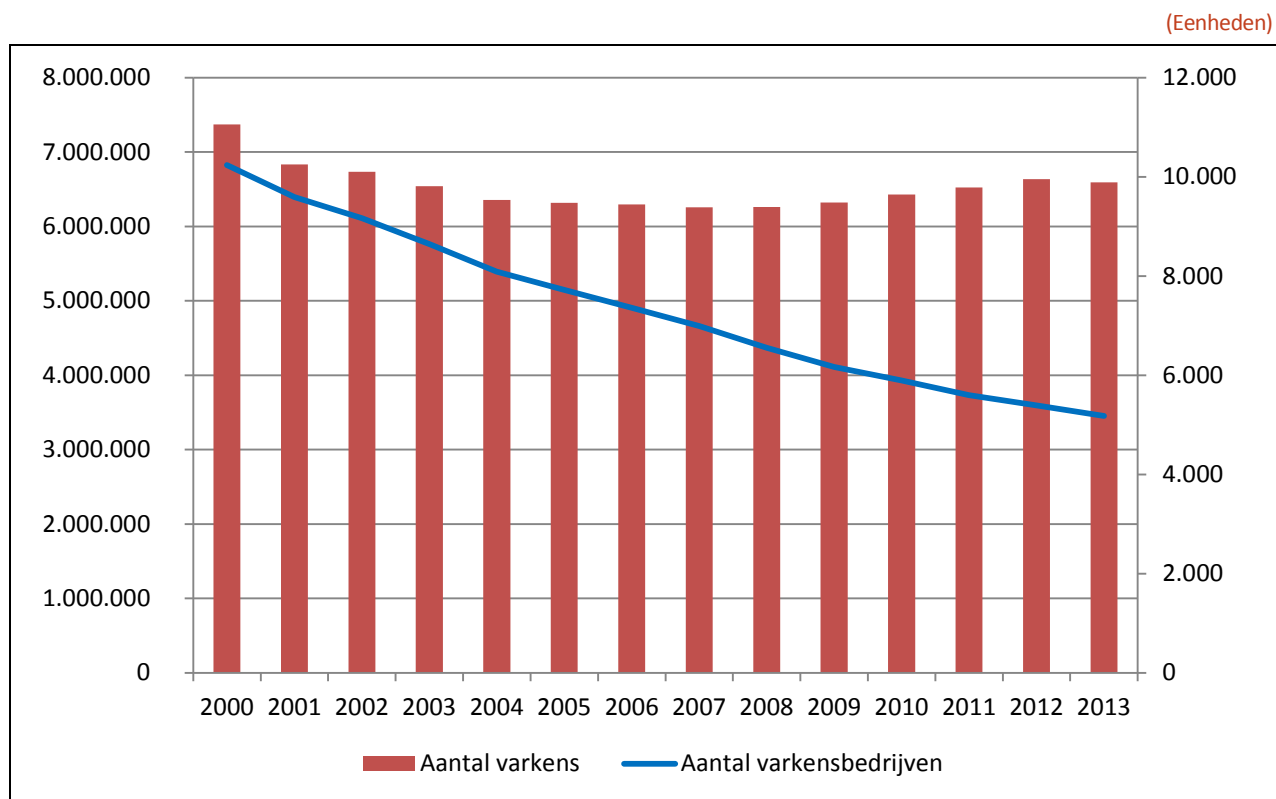
1.1.3 Varkensstapel en aantal varkensbedrijven in België

In mei 2013 telde België 5.091 varkensbedrijven met in totaal 6,5 miljoen varkens. De totale varkensstapel is tussen 2000 en 2007 sterk gedaald (-15,1 %), onder andere als gevolg van het gevoerde milieubeleid. Sinds 2008 is de varkensstapel opnieuw toegenomen (+6,0 % tussen 2008 en 2012) door de introductie van MAP-III in 2007, waardoor varkensbedrijven opnieuw mogen uitbreiden op voorwaarde dat ze kunnen aantonen dat ze hun mest verwerken. De stijging tussen 2008 en 2012 is te wijten aan een toename van het aantal mestvarkens. In 2013 is de varkensstapel dan weer terug licht gekrompen (-2,3 % op één jaar tijd). Het aantal zeugen is blijven dalen, mede door de verplichte omschakeling naar groepshuisvesting voor zeugen in 2013.⁹ Tussen 2000 en 2013 is het aantal varkens met 12,0 % gedaald van 7,4 miljoen varkens in 2000 tot 6,5 miljoen varkens in mei 2013. Het aantal varkensbedrijven is tussen 2000 en 2013 met 50 % gedaald. De sterkere afname van het aantal varkensbedrijven tegenover het aantal varkens heeft geleid tot een grotere concentratie. Het gemiddeld aantal varkens per bedrijf is geëvolueerd van 720 in 2000 naar 1.273 in 2013. In deze periode is het aandeel van de bedrijven met meer dan 2000 varkens bijna verdrievoudigd van 7 % naar 19 %.

⁹ Bron: Landbouwrapport 2012, Vlaams Gewest

Grafiek 2: Verloop van de varkensstapel (linkeras) en het aantal varkensbedrijven (rechteras) in België

Bron: Landbouwenquête (FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium)

Volgens het Vlaams gewest wordt een gespecialiseerd varkensbedrijf gedefinieerd als een bedrijf dat minimum twee derde van zijn omzet haalt uit de varkensteelt. In 2012 waren 56,6 % van de bedrijven die varkens houden, gespecialiseerde bedrijven, goed voor 3.049 bedrijven en een stijging van 19,1 % tegenover 2007. Deze bedrijven houden maar liefst 81,4 % van de totale varkensstapel. Gespecialiseerde varkensbedrijven worden volgens specialisatiegraad ingedeeld in drie type bedrijven, namelijk fokvarkensbedrijven, mestvarkensbedrijven en gesloten bedrijven. Mestvarkensbedrijven en gesloten (gespecialiseerde) bedrijven hebben elk ongeveer een even groot belang en zijn samen goed voor ongeveer 75 % van de totale varkensstapel. Fokvarkensbedrijven komen in België minder vaak voor en zijn goed voor 5,9 % van de totale varkensstapel.

De niet-gespecialiseerde bedrijven (goed voor 43,4 % van het totaal aantal varkensbedrijven) hielden in 2012 18,6 % van de totale varkensstapel. Het aantal niet-gespecialiseerde varkensbedrijven is de afgelopen jaren sterk gedaald.

Tabel 1: Uitsplitsing van de varkenshouderij per bedrijfstak in 2012

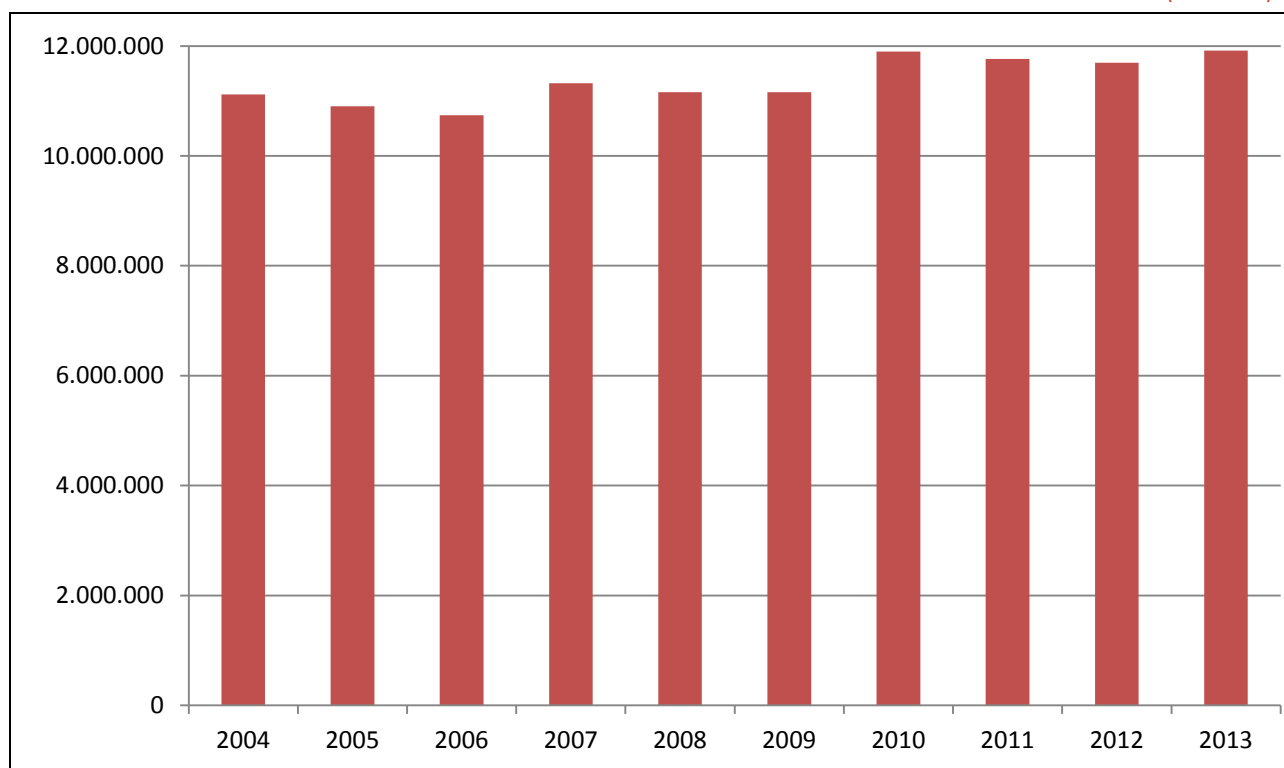
	Exploitaties		Levende varkens		Gemiddeld aantal varkens per bedrijf
	Aantal	%	Aantal	%	
Gespecialiseerde bedrijven	3.049	57	5.401.561	81	1.772
Fokvarkensbedrijven	195	4	391.089	6	2.006
Afmestbedrijven	1.619	30	2.536.788	38	1.567
Gesloten bedrijven	1.235	23	2.473.684	37	2.003
Niet-gespecialiseerde bedrijven	2.340	43	1.232.052	19	527
Totaal	5.389	100	6.633.613	100	1.231

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

In 2013 werden in België in totaal 11.915.000 varkens geslacht, wat een stijging betekent van 1,9 % ten opzichte van 2012. Na twee opeenvolgende dalingen, komt het aantal slachtingen opnieuw uit op het niveau van 2010.

Grafiek 3: Evolutie van het aantal slachtingen in België

(Eenheden)

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

De varkensproductie kende tussen 2006 en 2013 een productiestijging (op basis van aantal slachtingen: +10,9 %) (in dezelfde periode is de varkensstapel in België slechts met 4,7 % toegenomen). Het Vlaams Gewest publiceert in een studie de verschillende technische en economische kengetallen voor de Vlaamse varkenshouderijen.¹⁰ De verschillende technische kengetallen vertoonden een verbetering tussen 2007 (eerste beschikbare jaar) en 2013. Zo bedroeg het aantal grootgebrachte biggen per zeug bij de vermeerderingsbedrijven in 2007 nog 21,4 en bedroeg de gemiddelde speenleeftijd¹¹ 26,7 dagen, terwijl dit

¹⁰ Door het verschil in schaalgrootte tussen Vlaamse en Waalse varkenshouderijen zijn deze kengetallen niet noodzakelijk representatief voor de Waalse varkenshouders. Hierover zijn echter geen gegevens beschikbaar.

¹¹ Definitie: de leeftijd van een big op het moment dat het niet meer gezoogd wordt door de zeug.

in 2013 verbeterd was tot gemiddeld 24,6 biggen per zeug en een gemiddelde speenleeftijd van 23,9 dagen. Bij gesloten bedrijven steeg het aantal grootgebrachte biggen per zeug van 20,5 in 2007 naar 23,1 in 2013. De gemiddelde dagelijkse groei van zowel biggen als vleesvarkens nam toe van respectievelijk 263 gram per dag en 635 gram per dag in 2007 tot respectievelijk 295,2 gram per dag (+12,2 %) en 651,1 gram per dag in 2013 (+2,5 %). In 2007 bedroeg het gemiddelde slachtgewicht van vleesvarkens in afmestingsbedrijven 110,3 kg, tegenover 112,4 kg in 2013. Dit slachtgewicht werd in 2007 bereikt na 139 dagen, terwijl dit in 2013 al na 137,2 dagen was. Bij gesloten bedrijven steeg het gemiddelde slachtgewicht van 109,8 kg in 2007 naar 111,9 kg in 2013.¹²

1.2 Financieel-Economische situatie van de varkenshouder

In dit hoofdstuk wordt de financieel-economische situatie van de varkenshouder geanalyseerd. Er wordt gekeken naar de opbrengsten- en kostenstructuur van de verschillende types varkenshouders. Vervolgens wordt het verloop van de voornaamste opbrengsten- en kostenposten van naderbij geanalyseerd. Tot slot wordt de financiële situatie van de varkenshouderijen bekeken. Voor deze analyse wordt beroep gedaan op gegevens uit het landbouwmonitoringsnetwerk van het Departement landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid.¹³ Deze gegevens zijn beschikbaar voor de periode 2007-2013.¹⁴

1.2.1 Opbrengstenstructuur van de varkenshouder

Uit gegevens van het landbouwmonitoringnetwerk van het Vlaams gewest blijkt dat gespecialiseerde varkensbedrijven gemiddeld ongeveer driekwart van hun financiële inkomsten halen uit de productie van varkens. 2 % van de opbrengsten komt uit premies die niet verbonden zijn aan de varkensactiviteit.¹⁵ De overige opbrengsten worden gehaald uit voedergewassen, marktbaar gewassen en runderteelt.

---

¹² Bron: Vlaams Gewest: "Technische en Economische Resultaten van de varkenshouderij op basis van het landbouwmonitoringsnetwerk", Boekjaren 2007-2009 en Boekjaren 2011-2013.

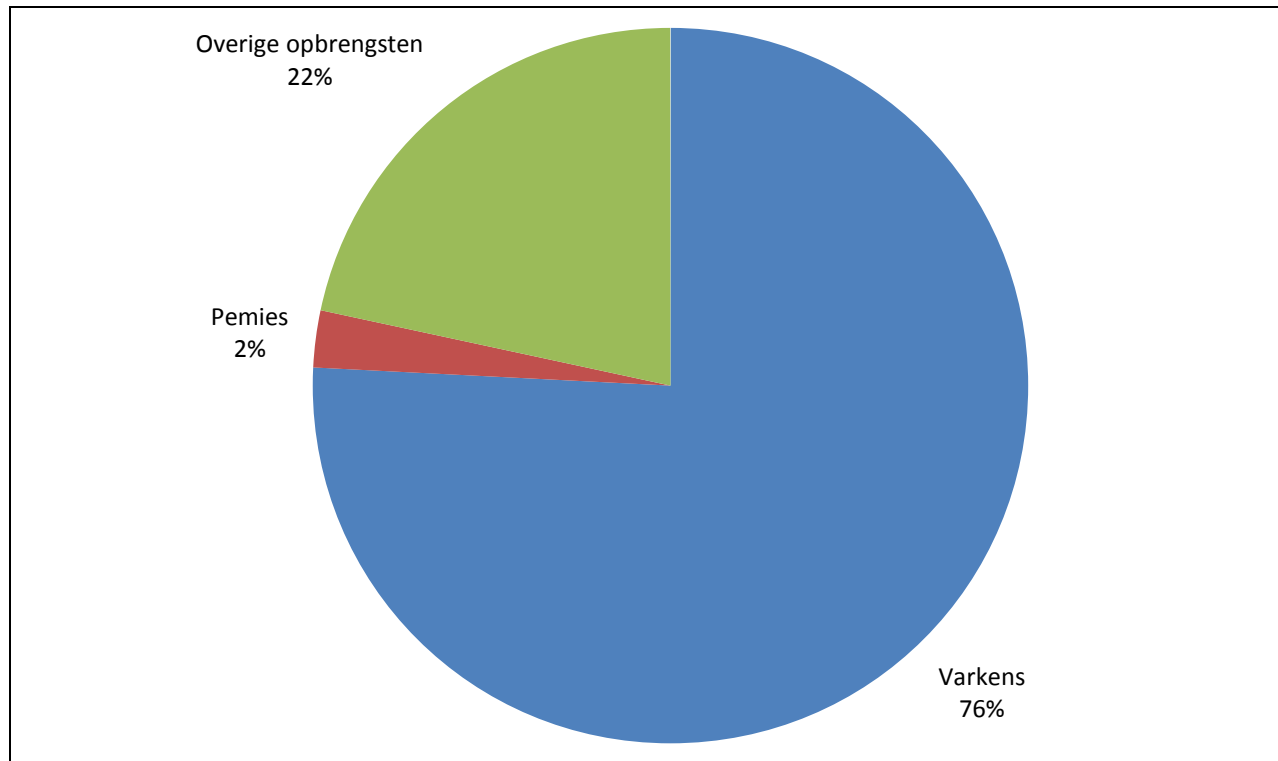
¹³ Zoals reeds gesteld in hoofdstuk 1.1.2. wordt in de verdere analyse alleen gebruik gemaakt van gegevens van het Vlaams Gewest aangezien het zwaartepunt van de Belgische varkensproductie zich in Vlaanderen bevindt.

¹⁴ Bron: Vlaams Gewest: "Technische en Economische Resultaten van de varkenshouderij op basis van het landbouwmonitoringsnetwerk", Boekjaren 2007-2009, Boekjaren 2008-2010, Boekjaren 2010-2012, Boekjaren 2009-2011 en Boekjaren 2011-2013.

¹⁵ Ter vergelijking: Rundveehouders halen gemiddeld 20 % van hun opbrengsten uit premies, terwijl melkveehouders gemiddeld meer dan 10 % van hun opbrengsten halen uit premies. (FOD Economie, ["Actualisering van de studie over de rundvleeskolom"](#), INR, december 2013, ["Actualisering van de studie over de Zuivelkolom"](#), INR, juli 2014).

Grafiek 4: Opbrengstenstructuur van de gespecialiseerde varkensbedrijven

(Per bedrijf, gemiddelde 2006-2011¹⁶)

Bron: Vlaams Gewest

1.2.2 Verloop van de prijzen voor varkens en biggen

1.2.2.1 Prijsverloop in België

De opbrengst van de gespecialiseerde varkenshouder uit de varkensactiviteit wordt, naast de volumecomponent, bepaald door de prijsevolutie van biggen en mestvarkens. Voor de opbrengst van mestvarkens blijkt de prijs voor varkenskarkassen klasse E¹⁷ van de Europese Commissie een goede indicator. Dit is de prijs inclusief de toeslag die aan de varkenshouder wordt betaald.¹⁸ De biggenprijs die in deze studie

¹⁶ Laatste beschikbare jaar.

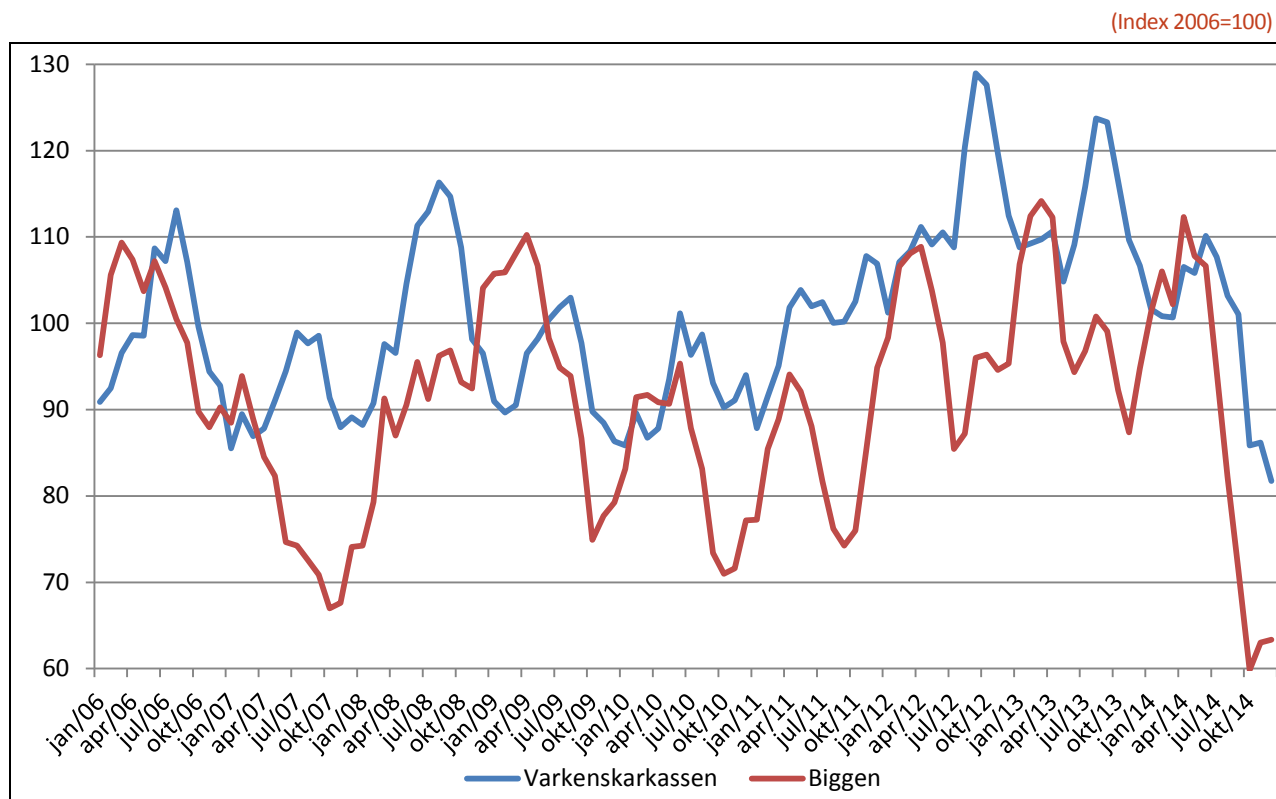
¹⁷ Varkenskarkassen worden op basis van de beveleedheid ingedeeld volgens de Europese S.E.U.R.O.P.-classificatie, waarbij varkens behorend tot klasse S een beveleedheid hebben van 60 % of meer mager vlees ten opzichte van het geslacht gewicht. Bij varkenskarkassen klasse E gaat dit over een beveleedheid tussen 55 % en 60 %. Deze opdeling werd in februari 2014 door de EU van toepassing. Bij de voorgaande classificatie bedroeg de beveleedheid van varkenskarkassen klasse E tussen 55 % en 100 %. In Vlaanderen komen voornamelijk varkens van klasse S voor. Op de website van het Vlaams Gewest is zowel de karkasprijs voor klasse E als klasse S beschikbaar, maar voor klasse E is er een historische reeks beschikbaar. Deze prijs is een gemiddelde van de varkenskarkasprijs betaald aan de boer door negen slachthuizen en is inclusief toeslag. De varkenskarkasprijs klasse E die op de website van de Europese Commissie wordt gepubliceerd, komt zowel in niveau als in verloop min of meer overeen met deze prijs gepubliceerd door het Vlaams Gewest. Er werd geopteerd deze prijs van de Europese Commissie te gebruiken en dit naar aanleiding van de vergelijkbaarheid met de overige netto-exporterende lidstaten van de EU.

¹⁸ De prijs die een varkenshouder ontvangt voor een mestvarken bestaat enerzijds uit een basisprijs en anderzijds uit een toeslag, betaald door de slachthuizen. Deze toeslag kan onder andere een kwaliteits- of een volumetoeslag betreffen. In de gebruikte gegevens wordt dus rekening gehouden met deze toeslagen.

geanalyseerd wordt, is ook afkomstig van de Europese Commissie, dit betreft een biggenprijs inclusief de toegekende toeslag.¹⁹

De biggenprijzen kenden een nog volatieler verloop dan de varkenskarkasprijzen (dit zou mogelijk te verklaren zijn door de beperkte stockagemogelijkheden voor biggen, die als buffer kan dienen).

Grafiek 5: Prijsverloop van varkenskarkassen klasse E en biggen

Bron: Europese Commissie

Uit tabel 2 blijkt dat in 2012 een Belgische varkenshouder gemiddeld de hoogste vergoeding voor een mestvarken mocht ontvangen voor de periode 2006-2014 (jaargemiddelde van 160,5 EUR per 100kg varkenskarkas). In 2013 bracht een mestvarken gemiddeld 2,1 EUR minder per 100kg op dan in 2012 (-1,3 %), maar wel meer dan de voorgaande jaren. In 2014 kreeg een varkenshouder gemiddeld 18,4 EUR minder per 100kg varkenskarkas dan in 2013 (-11,6 %).

¹⁹ Het Vlaams Gewest publiceert op haar website een wekelijkse biggenprijs, wat het resultaat is van het gemiddelde van twee veilingen en dit inclusief toeslag. De gegevens zijn beschikbaar voor de periode 2011-2014. Deze gegevens komen overeen met de maandelijkse gegevens zoals gepubliceerd door de Europese Commissie.

In 2014 had de varkenskarkasprijs te lijden onder de Russische invoerstop²⁰ van varkensvlees uit de Europese Unie. Door deze invoerstop is een grote afzetmarkt weggefallen, waardoor het aanbod op de Europese markt was toegenomen. Dit leidde tot deze lagere marktprijzen in 2014.

De biggenprijs kende in 2013 zijn hoogste peil in de periode 2006-2014 met gemiddeld 46,1 EUR per big. De gemiddelde prijs per big lag in 2013 34 eurocent hoger dan gemiddeld in 2006. In 2014 lag de biggenprijs gemiddeld 5,3 EUR lager dan in 2013 (40,8 EUR tegenover 46,1 EUR of een daling met 11,5 %).

Zowel voor biggen als voor mestvarkens waren 2012 en 2013 relatief betere jaren wat betreft de opbrengsten, na een aantal jaren met relatief lagere varkensprijzen, 2014 daarentegen blijkt een relatief slecht jaar met lagere opbrengsten.

Tabel 2: Gemiddelde jaarlijkse prijs voor een varkenskarkas of een big

(EUR per 100kg varkenskarkas klasse E of EUR per big)

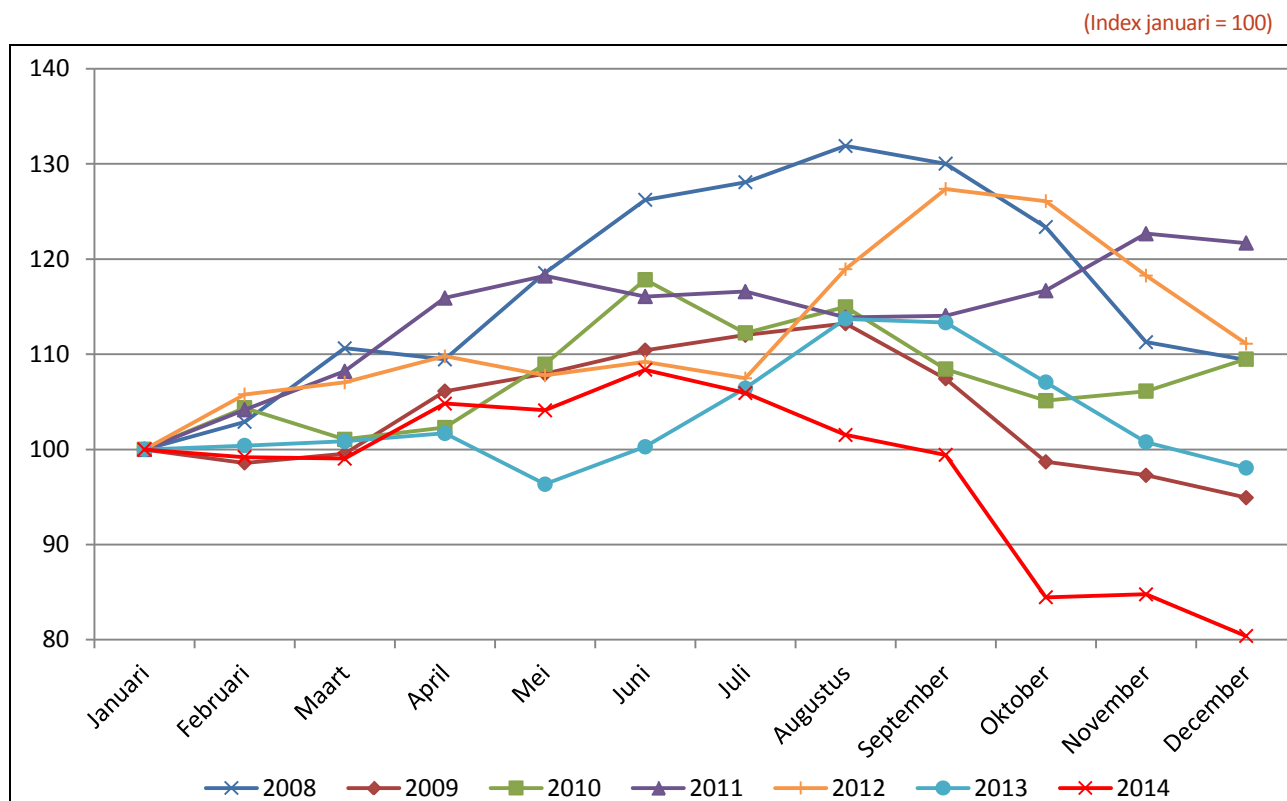
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Varkenskarkas (EUR per 100kg)	141,1	129,2	145,3	133,2	130,3	141,3	160,5	158,4	140,0
Varkenskarkas (index 2006=100)	100	91,6	103,0	94,5	92,3	100,2	113,8	112,3	99,2
Big (EUR per big)	45,8	35,8	41,7	43,6	38,4	38,7	45,0	46,1	40,8
Big (index 2006=100)	100	78,3	91,0	95,2	83,9	84,5	98,2	100,7	89,2

Bron: Europese Commissie

De prijs die een varkenshouder voor zijn varken ontvangt, vertoont in de meeste jaren een seizoenspatroon. De prijzen voor een varken vertonen een piek in de zomermaanden om dan de laatste vier maanden van het jaar terug te dalen. Dit patroon wordt verklaard door een hogere biggenuitval in de wintermaanden waardoor er een lager aanbod is in de zomermaanden en een hogere vraag in de zomermaanden door het barbecueseizoen. 2014 is, door de lagere prijzen na de Russische invoerstop, een atypisch jaar. De prijzen voor 100kg varkenskarkas kende een piek in juni, om sindsdien zeer sterk te dalen.

²⁰ In februari 2014 sloot Rusland de grenzen voor levende varkens en varkensvlees als gevolg van de Afrikaanse varkenspest die in Polen en Litouwen was aangetroffen bij een aantal wilde zwijnen. Vervolgens werden ook nog een aantal gevallen aangetroffen in Estland en Letland. Rusland is goed voor ongeveer 23 % van de totale Europese uitvoer van levende varkens en varkensproducten. In augustus 2014 heeft Rusland zijn grenzen ook gesloten voor verschillende landbouwproducten uit Europa, als reactie op de Europese sancties aangaande het conflict in Oekraïne. Ook varkensvlees, zowel vers, gekoeld als bevroren, valt onder dit embargo.

Grafiek 6: Seizoenspatroon varkenskarkasprijzen

Bron: Europese Commissie

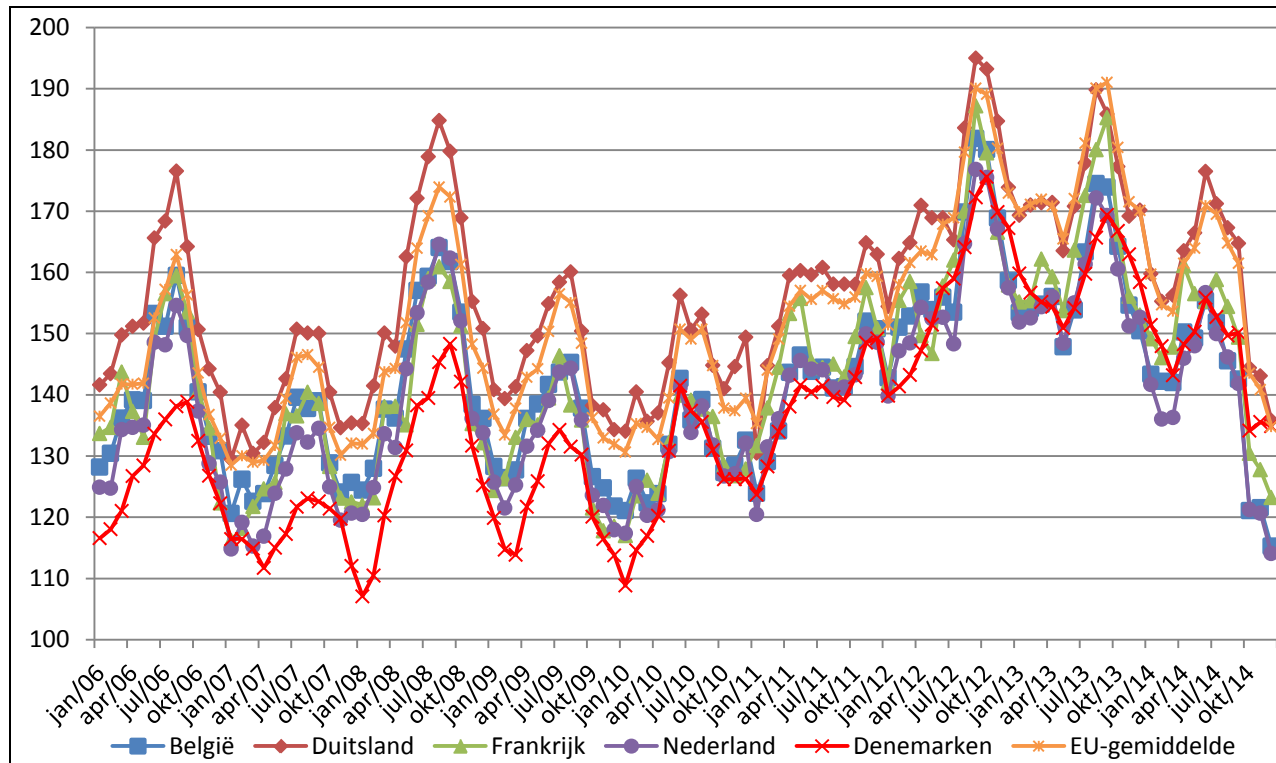
1.2.2.2 Vergelijking van het prijsverloop in België en enkele belangrijke exportlanden

De prijs die een Belgische varkenshouder ontvangt voor een mestvarken, wordt bepaald door vraag en aanbod op de Europese markt. De prijs die in Duitsland, de Europese marktleider, wordt betaald voor een mestvarken is bepalend voor de varkenskarkasprijs in andere Noord-Europese landen zoals Denemarken, Nederland, Frankrijk en ook België. Deze landen (inclusief Duitsland) zijn netto-exportlanden voor wat betreft varkensproducten. De varkensprijzen in deze landen vertonen dan ook een gelijkaardig verloop.²¹

²¹ Er dient echter te worden opgemerkt dat de prijsniveaus van varkenskarkassen in de verschillende lidstaten niet zomaar vergelijkbaar zijn, aangezien elke lidstaat zijn eigen methodologie van prijsnotering hanteert. Ook de toeslagen verschillen van lidstaat tot lidstaat, wat overigens de transparantie niet ten goede komt.

Grafiek 7: Europees prijsverloop van varkenskarkassen

(EUR per 100kg – Varkenskarkas Klasse E)

Bron: Europese Commissie

1.2.3 Kostenstructuur van de varkenshouder²²

Voor de kostenstructuur van de varkenshouder zijn bij het Vlaams Gewest gegevens beschikbaar voor de drie types gespecialiseerde varkensbedrijven. Op basis van deze gegevens werd een gemiddelde kostenstructuur berekend voor de periode 2010-2012 en dit voor fokvarkensbedrijven, mestvarkensbedrijven en gesloten bedrijven.

Voor de drie types bedrijven vormen voederkosten de grootste kostenpost in de totale kosten. Maar liefst 49,3 % bij fokvarkensbedrijven, 52,2 % bij mestvarkensbedrijven en 64,3 % bij gesloten bedrijven van de totale kosten zijn voederkosten. Bij mestvarkensbedrijven vertegenwoordigt de aankoop van biggen ook een grote kost, gemiddeld 31,2 % van de totale kosten. Bij fokvarkensbedrijven en gesloten bedrijven zijn de diergeneeskundige kosten (respectievelijk 5,4 % en 2,9 %) en energie (respectievelijk 5,7 % en 3,2 %), naast de voederkosten de belangrijkste variabele kosten.

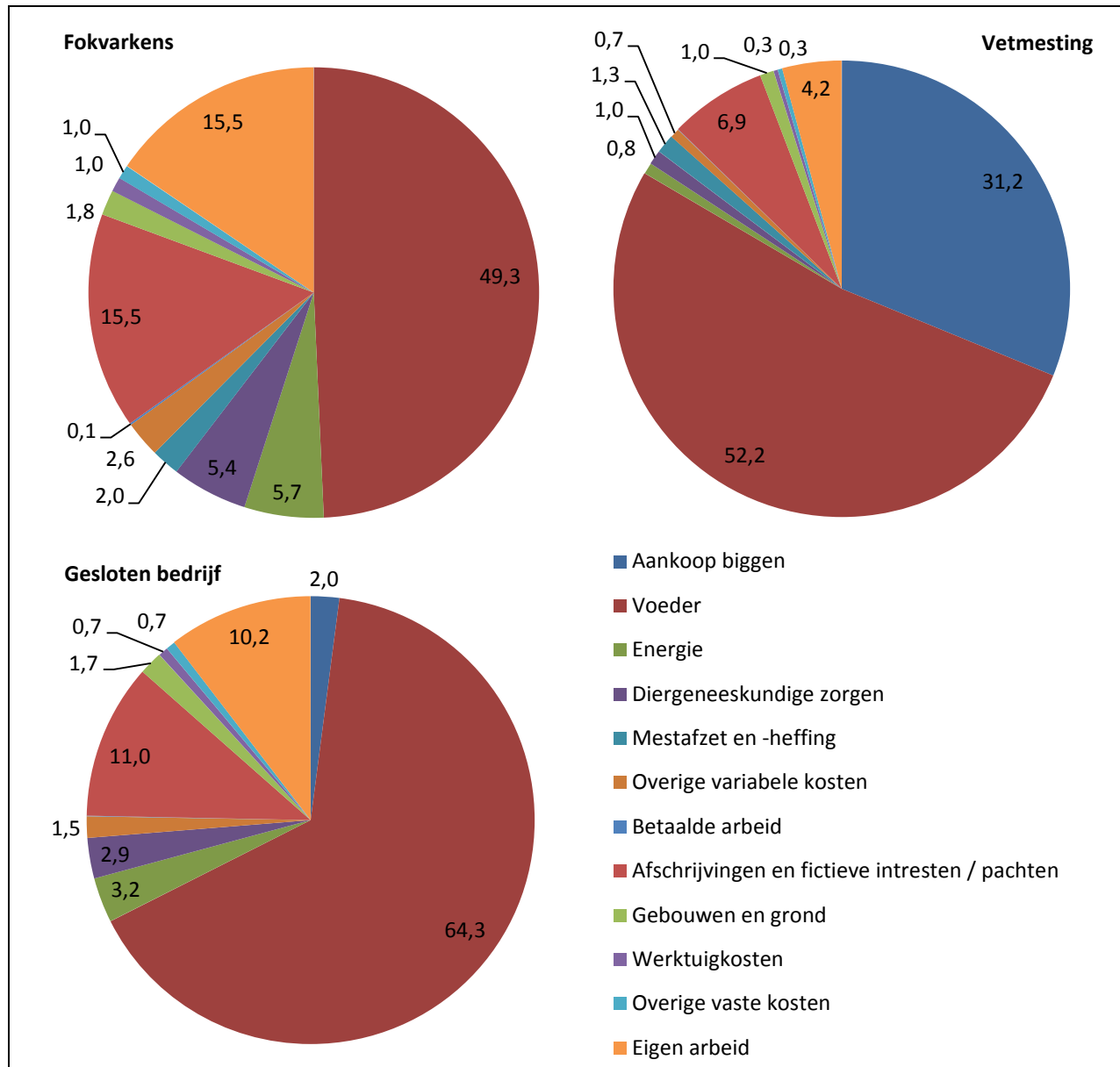
De vaste kosten van een varkenshouder bestaan in de eerste plaats uit afschrijvingen en fictieve interesten. Deze maken samen respectievelijk 15,5 %, 6,9 % en 11,0 % uit van de totale kosten van fokvarkensbedrijven, mestvarkensbedrijven en gesloten bedrijven. Een overige belangrijke kost in de kostenstructuur van de varkenshouder is het toegekende loon (eigen arbeid). Dit is de vergoeding die de varkenshouder zichzelf toekent op basis van het aantal gewerkte uren. Voor de drie types varkenshouderijen komt dit neer op 15,5 % voor fokvarkensbedrijven, 4,2 % voor vetmestbedrijven en 10,2 % van de totale kosten voor gesloten bedrijven.

²² Zie bijlage 1 voor een overzicht van de gebruikte definities.

Grafiek 8: Kostenstructuur gespecialiseerde varkensbedrijven

(In %, gemiddelde 2010-2012)

Bron: Vlaams Gewest

1.2.4 Verloop van de voederprijs voor varkens

1.2.4.1 Prijsverloop in België

Zoals hoger gesteld, is varkensvoeder een van de belangrijkste variabele kostenposten. Grafiek 9 geeft het verloop weer van de drie types varkensvoerders, biggenmeel, zeugenmeel en mestvarkensmeel. Het verloop van deze voedersoorten is sterk gecorreleerd met de gewogen gemiddelde prijsevolutie²³ van de belangrijkste grondstoffen voor varkensvoeder (tarwe, gerst, maïs en soja) op de internationale markt. De

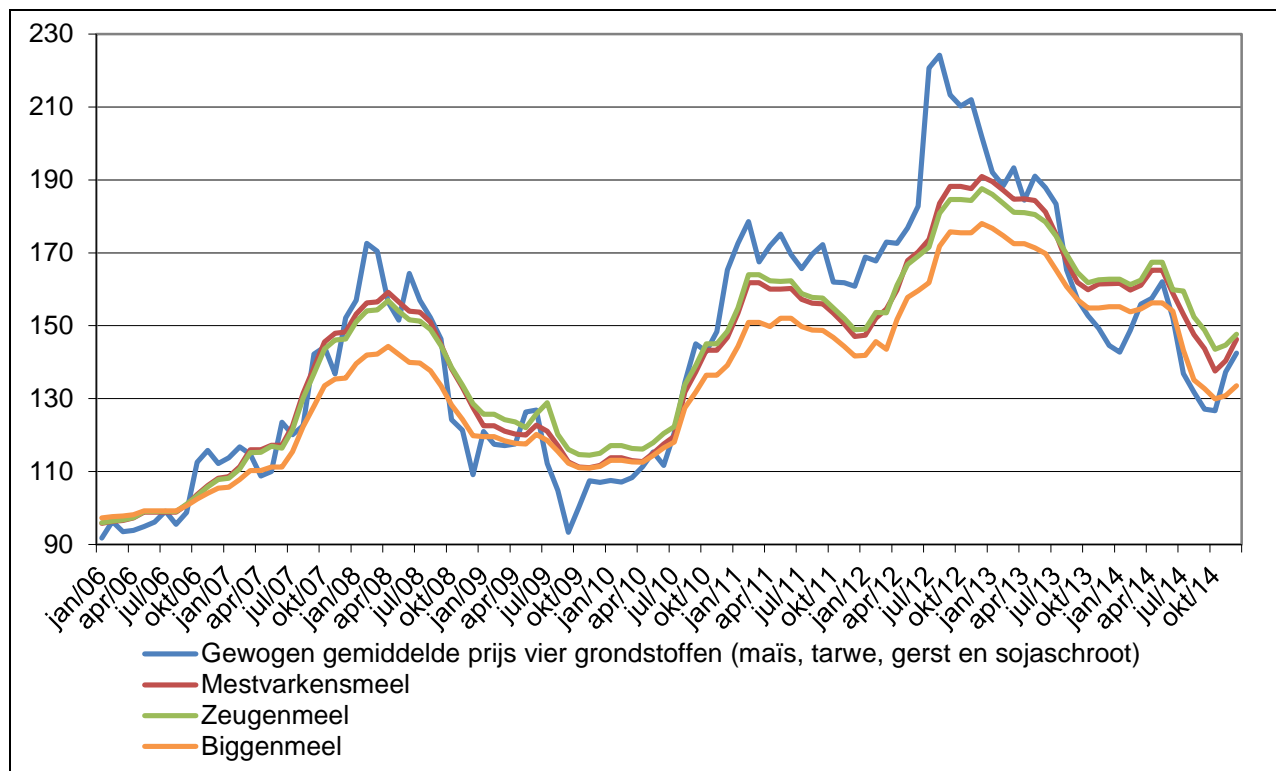
²³ Voor de berekening van het gewogen gemiddelde van de internationale grondstofnotering, werd 46 % toegekend aan tarwe, 25 % aan gerst, 22 % aan maïs en 7 % aan soja.

prijzen voor varkensvoerders zijn minder volatiel dan het gewogen gemiddelde van deze vier grondstoffen, doordat veevoederfabrikanten in zekere mate de samenstelling van de varkensvoerders kunnen aanpassen door substitutie van duurdere grondstoffen door goedkopere.

Halfweg 2010 zijn de grondstofnoteringen sterk beginnen stijgen, onmiddellijk gevolgd door de prijzen voor varkensvoerders. Na een stabilisatie in 2011 zijn de prijzen verder gestegen in 2012, met een piek tot gevolg voor de gewogen gemiddelde grondstofnotering in juli 2012. De drie soorten varkensvoerders kenden hun hoogste peil in januari 2013. Ten opzichte van 2006, was er toen een stijging van 91 % voor mestvarkensmeel, 88 % voor zeugenmeel en 75 % voor biggenmeel. Sindsdien zijn zowel de grondstoffennoteringen als de varkensvoederprijzen stelselmatig gedaald. In december 2014 lagen de prijzen voor biggenvoer en zeugenvoer niettemin nog 33 % hoger dan in 2006, terwijl voor mestvarkensmeel 35 % meer betaald diende te worden. De gewogen gemiddelde grondstofnotering voor de belangrijkste grondstoffen kwam in december 2014 42 % hoger uit dan gemiddeld in 2006. Sinds november 2014 zijn de prijzen voor de drie types varkensvoeder en de internationale grondstoffennoteringen opnieuw opwaarts gericht.

Grafiek 9: Prijsverloop van de drie types varkensvoeder en de internationale notering van de belangrijkste grondstoffen²⁴

(Index 2006=100)

Bronnen: BEMEFA, IMF, eigen berekeningen

1.2.4.2 Vergelijking van het prijsverloop van varkensvoeder in België en enkele belangrijke exportlanden

De Europese Commissie publiceert voor de verschillende Europese lidstaten prijshistorieken voor varkensvoeder. Een vergelijking van de prijsniveaus tussen de verschillende lidstaten heeft evenwel weinig zin, doordat de kwaliteit en/of de samenstelling van varkensvoeder, dat opgevolgd wordt als mengvoedernotering, verschilt van lidstaat tot lidstaat. Een vergelijking van de prijsevoluties daarentegen is wel relevant. Grafiek 10 geeft de prijsevolutie weer van varkensvoeder in België, enkele belangrijke exportlanden (Denemarken, Duitsland, Frankrijk en Nederland) en het EU-gemiddelde. Al bij al kende de prijsevolutie in de verschillende Europese landen een min of meer zelfde patroon, maar de prijzen voor varkensvoeder in België lijken minder volatiel te zijn. Telkens de prijzen voor varkensvoeder piekten, in 2008,

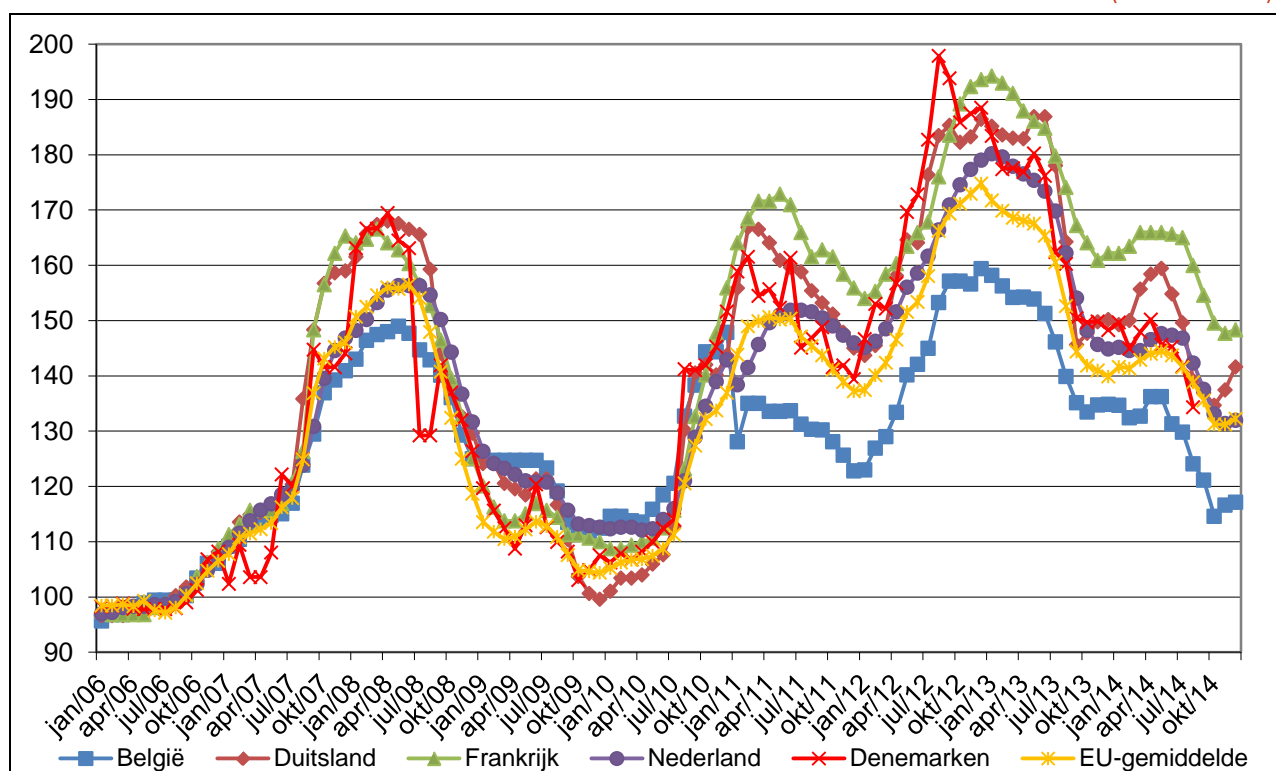
²⁴ Vanaf 1 januari 2015 heeft BEMEFA de methodologie inzake de berekening van de varkensvoerders aangepast om beter aan te sluiten bij de voederprijzen van het LEI, Wageningen in Nederland (Nederlands, onafhankelijk sociaal-economisch onderzoeksinstituut), waarmee vaak vergeleken wordt. Tot nog toe hanteerde BEMEFA een rekenkundig gemiddelde van de mengvoederprijzen met een gemiddelde korting (het LEI hanteert een gewogen gemiddelde van een voeder met gelijke samenstelling). Daarom is BEMEFA overgeschakeld naar een gewogen gemiddelde van de mengvoederprijzen enerzijds en naar het inrekenen van een individuele korting. Waar echter de Belgische mengvoederprijs nog zal verschillen van de LEI-systematiek is dat in België geopteerd wordt voor een voeder dat niet noodzakelijk dezelfde samenstelling heeft. Aldus wordt de realiteit van het veld het best weerspiegeld. Om de tendens toch te behouden, werd het nieuwe systeem met terugwerkende kracht toegepast op de mengvoederprijzen vanaf januari 2014.

2011 en eind 2012, begin 2013, zetten de prijsstijgingen in België zich minder sterk door dan in de drie buurlanden.

Na een piek van de voederprijzen tussen september 2012 en mei 2013, waren de voederprijzen in de verschillende landen opnieuw neerwaarts georiënteerd, maar sinds november 2014 lijken de voederprijzen opnieuw licht te stijgen.²⁵

Grafiek 10: Vergelijking prijsverloop varkensvoeder met de buurlanden²⁶

(Index 2006=100)

Bron: Europese Commissie

1.2.5 Economische resultaten van de varkenshouderij

Het Vlaams gewest beschikt op basis van het landbouwmonitoringnetwerk over gedetailleerde boekhoudkundige resultaten voor de verschillende types varkensbedrijven. Op basis van deze gegevens kan de rendabiliteit van de verschillende bedrijfstakken binnen de varkenshouderij geanalyseerd worden voor de periode 2007-2013.

²⁵ Ondanks het gunstige prijsverloop voor varkensvoeder in België in de periode 2006-2014, is hiermee nog niets gezegd wat betreft het prijsniveau in vergelijking met de overige geanalyseerde EU-lidstaten. Vergelijkingen van prijsniveaus zijn niet relevant, door de verschillen in methodologie wat betreft de prijsopname in de verschillende EU-lidstaten.

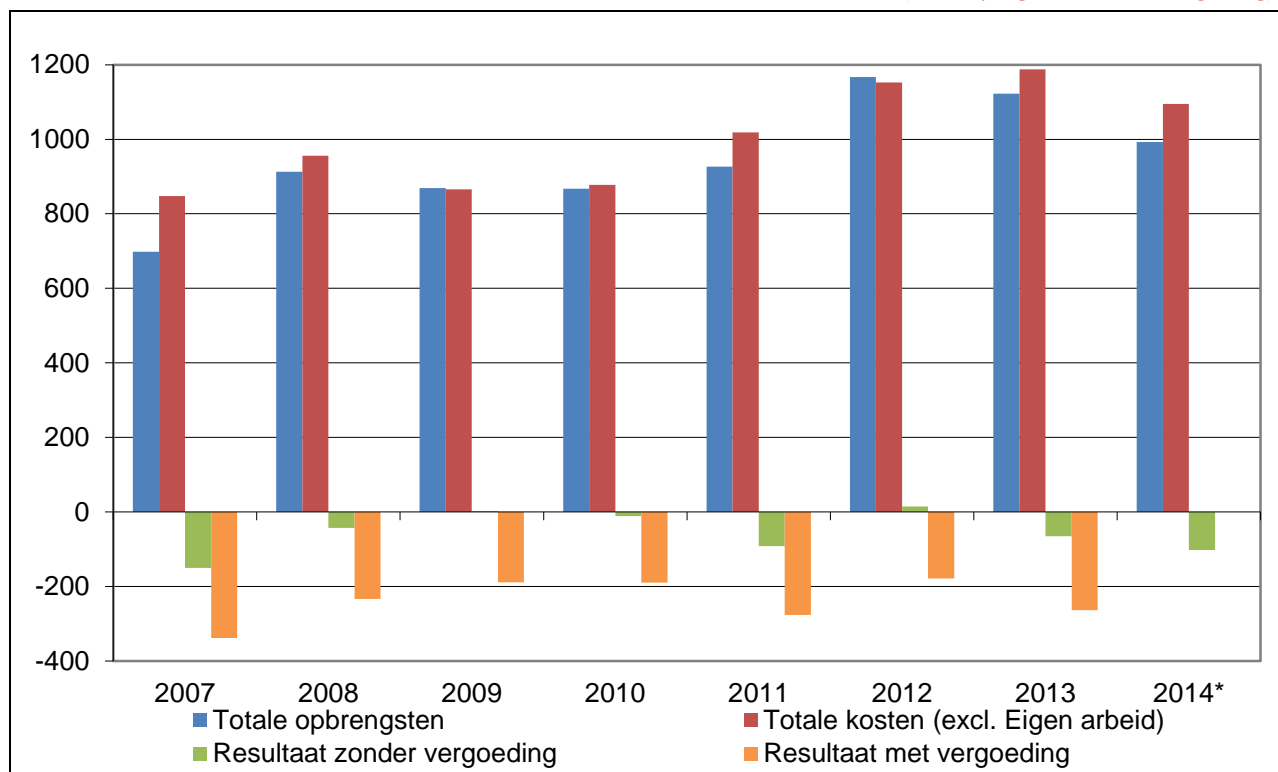
²⁶ De daling van de voederprijzen in België in januari 2011 is te wijten aan een methodologische aanpassing, waardoor sinds januari 2011 kortingen, toegekend door de mengvoederproducent, verrekend zijn in de Belgische berekening voor varkensvoeder, terwijl dit voordien niet het geval was. De verschillende landen gebruiken een verschillende methodologie bij de berekening van de prijs voor varkensvoeder. (Bron: BEMEFA)

De bedrijfstak vermeerdering blijkt het minst rendabele type varkensbedrijf. In de periode 2007-2013 slaagden deze bedrijven er, op de jaren 2009 en 2012 na, niet in hun totale kosten exclusief eigen arbeid te dekken met de totale opbrengsten. Indien de eigen arbeid zou worden meegerekend, was het resultaat over heel de periode negatief. Van heel de periode blijkt 2012 het minst verlieslatende jaar. In 2013 waren de resultaten opnieuw negatiever, dit door lagere opbrengsten (-3,9 % ten opzichte van 2012) in combinatie met hogere kosten (+3,0 % ten opzichte van 2012).

In vergelijking met 2013 zouden de totale kosten in 2014 met 7,8 % gedaald zijn op basis van een extrapolatie.²⁷ De opbrengsten lagen in dezelfde periode echter ook 11,5 % lager. Op basis van deze extrapolatie zou de rendabiliteit in de fokvarkensbedrijven achteruit gegaan zijn in deze periode.

Grafiek 11: Economische resultaten van de varkenshouderij, bedrijfstak vermeerdering

(In EUR, per gemiddeld aanwezige zeug)

Bron: Vlaams Gewest

* Extrapolatie

De bedrijfstak afmesting blijkt dan weer de meest rendabele bedrijfstak in de varkenssector. Over heel de beschouwde periode slaagden deze varkensbedrijven erin de werkingskosten inclusief eigen arbeid te vergoeden met de opbrengsten, behalve in 2013. In 2012 waren de opbrengsten per afgemest varken het hoogst, maar door de hogere kosten was dit toch niet het jaar met het hoogste resultaat inclusief vergoeding. Dit werd gerealiseerd in 2008, toen, ondanks de lagere opbrengsten, de totale kosten nog lager

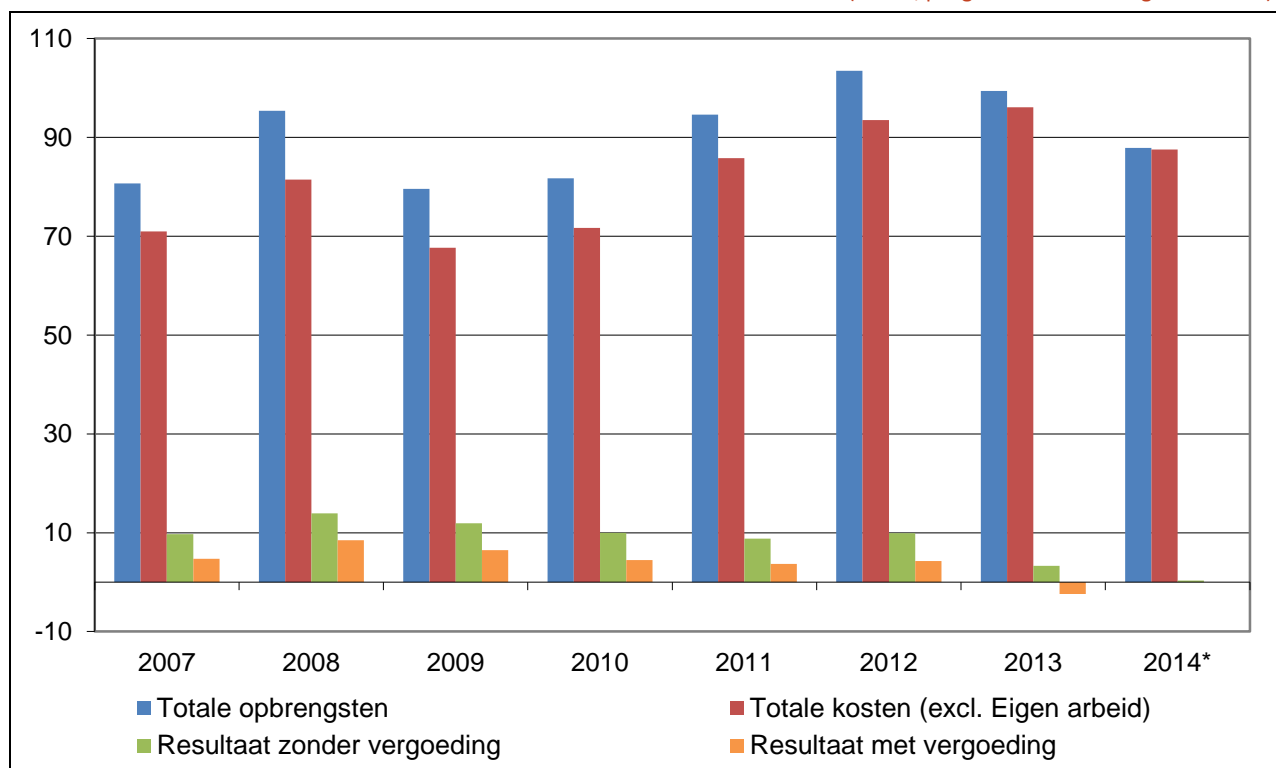
²⁷ Voor 2014 werd getracht een extrapolatie te maken van de kosten en de opbrengsten aan de hand van een proxy (waarbij de prijscomponent werd geëxtrapolerd en niet de volumecomponent). Voor de voederkosten werd gebruik gemaakt van de evolutie van de voederprijzen en voor de overige kosten werd de gezondheidsindex gebruikt. De voederkosten hebben een aandeel van 49,3 % in de totale kosten.

lagen. In 2013 vertoonde het resultaat inclusief vergoeding voor het eerst in minstens 7 jaar een negatief resultaat, dit door de hoogste kosten in de afgelopen jaren in combinatie met lagere opbrengsten.

Ook voor mestvarkensbedrijven werd voor 2014 een extrapolatie gemaakt van de kosten en opbrengsten.²⁸ In vergelijking met 2013 zouden de totale kosten met 9,9 % gedaald zijn, terwijl de opbrengsten in deze periode met 11,6 % zijn afgenomen. Ook voor deze tak van de varkenshouderij lijkt de rendabiliteit in 2014 dus te zijn afgenomen.

Grafiek 12: Economische resultaten van de varkenshouderij, bedrijfstak vetmesting

(In EUR, per gemiddeld aanwezig mestvarken)

Bron: Vlaams Gewest

* Extrapolatie

Gesloten varkensbedrijven slaagden er tussen 2007 en 2012 in de werkingskosten exclusief eigen arbeid te dekken met de opbrengsten. In 2013 lukte dit echter niet en kwamen de totale kosten exclusief eigen arbeid hoger uit dan de totale opbrengsten. Indien echter de eigen arbeid in rekening werd gebracht, kwam het resultaat over heel de periode negatief uit. Ook bij gesloten bedrijven lagen de opbrengsten in 2012 het hoogst, maar was het netto bedrijfsresultaat in de periode 2008-2010 minder negatief. Ook hier liggen de lagere kosten in de periode 2008-2010 aan de basis. 2013 was financieel het meest verlieslatende jaar van de hele beschouwde periode, voornamelijk door de hogere kosten.

Op basis van een extrapolatie van de kosten voor 2014 zijn deze in vergelijking met 2013 11,6 % lager uitgekomen.²⁹ De opbrengsten zijn in vergelijking met dezelfde periode gedaald met 11,6 %. De opbrengsten

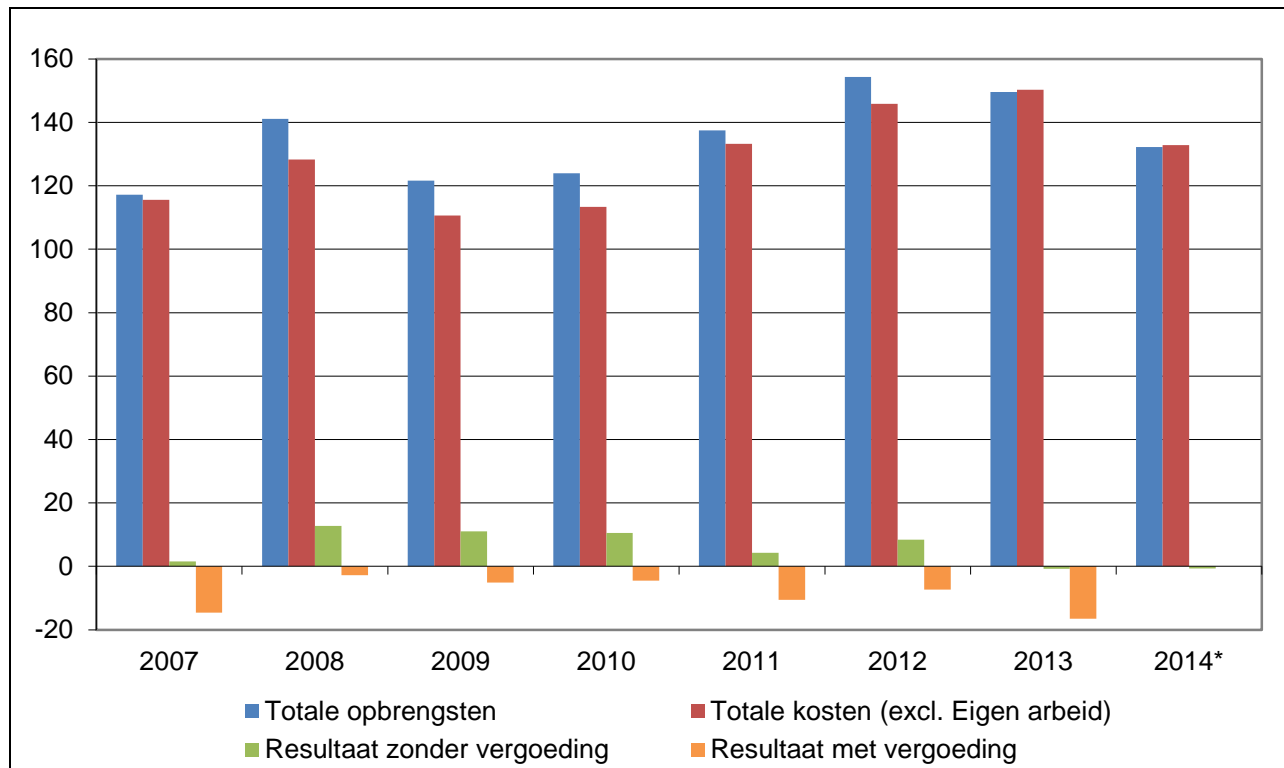
²⁸ In deze extrapolatie hebben de voederkosten een aandeel van 52,2 % in de totale kosten.

²⁹ In deze extrapolatie hebben de voederkosten een aandeel van 64,3 % in de totale kosten.

zijn in deze periode even sterk gedaald als de kosten, waardoor aangenomen kan worden dat de rendabiliteit van deze tak in de varkenshouderij in 2014 op ongeveer hetzelfde niveau is gebleven als in 2013.

Grafiek 13: Economische resultaten van de varkenshouderij, bedrijfstak gesloten varkensbedrijven

(In EUR, per gemiddeld aanwezig mestvarken)

Bron: Vlaams Gewest

* Extrapolatie

De berekeningen van de Vlaamse overheid tonen echter aan dat de spreiding van de rendabiliteit van gespecialiseerde varkensbedrijven groot is. In 2011³⁰ liet 84 % van de gespecialiseerde varkensbedrijven een negatief netto bedrijfsresultaat optekenen, maar voor de andere bedrijven was er dus een positief resultaat. (zie bijlage 2).

³⁰ Meest recente jaar met gegevens hieromtrent.

2 Economisch belang en financiële situatie van de verschillende schakels van de varkenskolom

2.1 Analyse van de belangrijkste schakels van de varkenskolom

Deze economische en financiële analyse heeft betrekking op de vier belangrijkste schakels van de varkenskolom, namelijk de veevoederindustrie (NACE 10.91), de vleesproducerende industrie (de slachthuizen en uitsnijderijen - NACE 10.11), de vleesverwerkende industrie (NACE 10.13) en de detailhandel (NACE 47.11).

De financiële en economische situatie van de drie types varkenshouderijen (fokvarkensbedrijven, mestvarkensbedrijven en gesloten bedrijven) kwam reeds aan bod in het eerste hoofdstuk. Hiervoor werden andere bronnen van gegevens en methodologieën gebruikt dan voor de financieel-economische analyse van de verdere schakels binnen de varkenskolom. De groothandel in vlees en vleesproducten (NACE 46.321) komt niet aan bod in deze analyse. Deze schakel is weliswaar belangrijk binnen de kolom, maar is dikwijls geïntegreerd in bedrijven die ook varkens slachten, versnijden en verwerken, waardoor het niet mogelijk is deze activiteit apart te onderzoeken.

2.2 Methodologische overwegingen

Voor elk van de bovengenoemde schakels van de varkenskolom wordt het economisch belang (aantal bedrijven en werknemers, productiewaarde), de financiële situatie (rendabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit), de samenstelling en de verdeling van de toegevoegde waarde en de concentratiegraad onderzocht.

Om het economisch belang te bepalen, werd voor elke schakel van de kolom het aantal bedrijven en werknemers berekend op basis van de RSZ-statistieken. De productiewaarde werd gedefinieerd op basis van de statistieken van de NBB en de statistieken van de AD Statistiek–Statistics Belgium van de FOD Economie.³¹ De NBB publiceert evenwel de productiewaarde van de Belgische economie en haar sectoren enkel op het niveau van "afdelingen" of "totaalsectoren". Deze "totaalsectoren" hebben een NACE-code op 2-digit niveau en omvatten de schakels in de varkenskolom met een NACE-code op 3-, 4- of 5-digit niveau, waarvoor de NBB dus geen productiewaarde opgeeft. De productiewaarde van deze schakels werd daarom berekend op basis van de statistieken van de AD Statistiek-Statistics Belgium van de FOD Economie. Zo kon het aandeel worden bepaald van een bepaalde schakel in de totale omzet van de afdeling waartoe de schakel behoort (op basis van de BTW-gegevens). Dat aandeel werd vervolgens toegewezen aan de productiewaarde van de "afdeling" (of "totaalsector") zoals gepubliceerd door de NBB.³² De productiewaarde van de verschillende schakels van de varkenskolom werd vervolgens vergeleken met de totale productiewaarde van de Belgische economie, die 820,1 miljard EUR bedroeg in 2012 en 826,8 miljard EUR in 2013.³³

---

³¹ De productiewaarde is gelijk aan de som van de verkochte productie, de productie in voorraad en de geproduceerde vaste activa die een bepaalde opbrengstwaarde heeft.

³² Er werd gebruik gemaakt van de gegevens van 2013, behalve voor de detailhandel (NACE 47: detailhandel met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen) waarvoor de NBB nog geen productiewaarde voor 2013 had gepubliceerd op datum waarop deze studie werd beëindigd. Voor deze sector werden dan ook de cijfers van 2012 gebruikt.

³³ Bron: NBB (Nationale rekeningen/Gedetailleerde rekeningen/Productie- en inkomensvormingrekening per bedrijfstak).

De financiële situatie van de varkenskolom werd geanalyseerd op basis van de bij de balanscentrale van de NBB neergelegde jaarrekeningen waarbij de gegevens van 2013, ofschoon nog niet volledig voor de verschillende schakels, de meest recente zijn. De rendabiliteit van elke schakel werd berekend op basis van de bruto bedrijfsmarge³⁴, de netto bedrijfsmarge³⁵ en de ondernemingsmarge³⁶. Aangezien al deze marges zijn bepaald op basis van de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten (en gecorrigeerd voor bedrijfssubsidies en compenserende bedragen), zijn alleen die bedrijven weerhouden waarvan de publicatie van de jaarrekening gebeurde met volledig schema. Doorgaans worden de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten immers enkel in dit type van jaarrekening opgenomen.³⁷ Deze bedrijven vertegenwoordigen desalniettemin een aanzienlijk deel van de totaal geschatte omzet van de betrokken schakel.³⁸ Ook voor de berekening van de solvabiliteit en de liquiditeit van de verschillende schakels van de varkenskolom werd enkel rekening gehouden met die bedrijven die een volledige jaarrekening publiceerden.³⁹

Voor de solvabiliteit werden drie ratio's berekend: het eigen vermogen op het balanstotaal, het eigen vermogen op de schulden en de schulden op het eigen vermogen.⁴⁰ De solvabiliteit meet de graad van financiële onafhankelijkheid van een bedrijf of sector. Hoe groter het aandeel van eigen vermogen in het balanstotaal (of het totaal passief), hoe minder de sector afhankelijk is van schulden (of van financiële middelen die door derden worden verstrekt). Algemeen wordt aangenomen dat een bedrijf met een ratio

---

³⁴ De bruto bedrijfsmarge weerspiegelt het resultaat (rendabiliteit) uit operationele activiteiten zonder rekening te houden met de financiële en uitzonderlijke resultaten en gecorrigeerd voor de niet-kasstromen, zoals afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen. Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden".

³⁵ De netto bedrijfsmarge weerspiegelt het resultaat (rendabiliteit) uit operationele activiteiten zonder rekening te houden met de financiële en uitzonderlijke resultaten en niet gecorrigeerd voor de niet-kasstromen. Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden".

³⁶ De ondernemingsmarge weerspiegelt het finaal resultaat (rendabiliteit) van het boekjaar, na verrekening van de financiële en uitzonderlijke resultaten en na belastingen. Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden".

³⁷ De publicatie van de jaarrekeningen volgens een volledig of verkort schema is afhankelijk van de grootte van de betrokken ondernemingen. Alleen grote bedrijven zijn verplicht om hun jaarrekening neer te leggen met een volledig schema. Kleine bedrijven mogen een verkort schema gebruiken waarbij de vermelding van het omzetcijfer facultatief is.

³⁸ In 2013 vertegenwoordigde de omzet van de veevoederindustrie (NACE 10.91), zoals verkregen uit de jaarrekeningen (met volledig schema) van de ondernemingen in de sector, 88 % van de totaal geschatte omzet van de sector (volgens ramingen van de AD Statistiek-Statistics Belgium van de FOD Economie). Deze totale geschatte omzet werd berekend op basis van de omzet in de jaarrekeningen en wanneer deze laatste niet beschikbaar was, op basis van de omzet uit de BTW-aangiften. De omzet van de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) (NACE 10.11), de vleesverwerkende industrie (NACE 10.13) en de detailhandel (NACE 47.11) waren respectievelijk goed voor 88 %, 83 % en 73 % van de totale geschatte omzet van de sector.

³⁹ Gelet op het feit dat de vleesindustrie (NACE 10.11 en 10.13) zowel gespecialiseerde als geïntegreerde bedrijven omvat, werd de analyse van de rendabiliteit, bij wijze van informatie, uitgebreid naar de drie types gespecialiseerde bedrijven (slachthuizen, uitsnijderijen en vleesverwerkers) en naar de bedrijven die geïntegreerd zijn aan het begin van de keten, aan het einde van de keten en over de volledige keten, op basis van de Prodcom-enquête. Deze enquête maakt een onderscheid mogelijk tussen deze types van bedrijven. Prodcom ("PRODucts of the European COMmunity") is een verplichte maandelijkse enquête naar de industriële productie van bedrijven met minstens 20 werknemers. Zie bijlage 6 "Rendabiliteit van gespecialiseerde en geïntegreerde bedrijven van de varkenskolom"

⁴⁰ Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden"

eigen vermogen / balanstotaal > 35 % à 40 % sterk solvabel is. Om de liquiditeit van de schakels van de varkenskolom te bepalen, werden de liquiditeitsratio's (in enge en ruime zin) geanalyseerd.⁴¹ Deze ratio's meten het vermogen van een bedrijf of een sector om engagementen op korte termijn na te komen oftewel in hoeverre engagementen op korte termijn worden gedekt door middelen op korte termijn. Een ratio van minimaal 1 wordt doorgaans als norm gehanteerd om een liquiditeitsstructuur als "sterk" te beschouwen doch de nodige voorzichtigheid is hierbij geboden.

De acht bovenvermelde ratio's of marges die berekend zijn op basis van gecumuleerde bedragen van een bepaalde sector of schakel, geven slechts een gewogen gemiddelde graad van de rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit weer, maar zeggen niets over de spreiding. Daarom werd, voor iedere afzonderlijke schakel en voor het jaar 2013 in het bijzonder, de spreiding van de ratiowaarden in kwartielen weergegeven, met de jaarrekeningen (met volledig schema), neergelegd bij de balanscentrale van de NBB, als bron.

De samenstelling van de bruto⁴² en netto⁴³ toegevoegde waarden van de vier grote schakels van de varkenskolom werd uitvoerig besproken.⁴⁴ De bruto toegevoegde waarde geeft een idee van de meerwaarde die het bedrijf genereert vertrekkende van de verworven goederen en diensten. Dit basisinkomen voor het bedrijf dekt vier grote productiefactoren, die als volgt kunnen worden samengevat: de afschrijvingen, het personeel, het kapitaal van derden (schulden) en de belastingen/fiscale lasten.⁴⁵ Als het overblijvende resultaat een winst is, dan wordt een deel van die winst uitgekeerd (dividenden, tantièmes) en de rest opgenomen onder reserves. In het kader van deze studie verschijnen de vergoedingen (kosten) voor de kapitalen van derden (schulden), de betaling van de belastingen/fiscale lasten en het overblijvend resultaat onder de rubriek "andere" en dit met het oog op een meer beknopte presentatie. Het detail van de uitgevoerde berekeningen bevindt zich in de bijlage.⁴⁶ De samenstelling van het intermediair verbruik wordt dan weer in detail beschreven op het niveau van de belangrijkste kosten per schakel. Deze gegevens werden vastgesteld aan de hand van de aankoopkaders van ondernemingen (een onderzoek van AD Statistiek-Statistics Belgium van de FOD Economie), met 2010 als recentste jaar.⁴⁷

---

⁴¹ Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden"

⁴² De bruto toegevoegde waarde is het verschil tussen de productiewaarde van de schakel (70/74 - 740) en het intermediair verbruik (de kosten handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (60) en de kosten van diensten en diverse goederen (61)). Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden"

⁴³ De netto toegevoegde waarde is gelijk aan de bruto toegevoegde waarde minus de afschrijvingen. Berekening: zie bijlage 3 "Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden"

⁴⁴ Ooghe H. en Van Wymeersch C., "Traité d'analyse financière", Anvers-Oxford, Intersentia, 2006, vol. 1.

⁴⁵ De term "afschrijvingen" verwijst naar de afschrijvingen (630), waardeverminderingen (631/4) en voorzieningen (635/7), met uitsluiting van voorzieningen voor pensioenen (635). De term "personeel" heeft betrekking op de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (62) met inbegrip van de voorzieningen voor pensioenen (635). Het "kapitaal van derden (schulden)" verwijst naar de kosten van schulden (650) en het disconto ten laste van de onderneming bij de verhandeling van vorderingen (653). De "belastingen/fiscale lasten" staan voor de belastingen op het resultaat van het boekjaar (9134) en de bedrijfsbelastingen en -taksen (640).

⁴⁶ Zie bijlage 4 "Oorsprong en verdeling van de toegevoegde waarde van de onderneming, met de codes van de jaarrekeningen".

⁴⁷ De enquête "Aankoopkaders van ondernemingen" is een vijfjarige enquête van de AD Statistiek-Statistics Belgium van de FOD Economie. Vierduizend bedrijven uit alle economische sectoren van België werden in 2010 verzocht om een detail te geven van hun kosten.

De voedingsindustrie (NACE 10), waarvan de resultaten in de bijlage zijn opgenomen⁴⁸, werd als benchmark gebruikt om de prestaties van elke schakel in de varkenskolom te beoordelen. Wegens gebrek aan financiële gegevens was het niet mogelijk om de vergelijking te maken met gelijkaardige sectoren/schakels in onze buurlanden (Nederland, Frankrijk, Duitsland).

Vervolgens werd de concentratiegraad van iedere schakel van de varkenskolom weergegeven aan de hand van de concentratieratio's C1 tot C10. C1 staat voor het aandeel van de grootste onderneming in de totale omzet van de sector. De concentratieratio's C2 tot C10 komen overeen met het aandeel van de tweede tot tiende grootste ondernemingen in de totale omzet van de sector. Bron van informatie waren de jaarrekeningen met volledig schema van de balanscentrale van de NBB.

Deze concentratiegraad wordt aangevuld met de Herfindahl-Hirschman-Index (HHI), die berekend wordt door de kwadraten van de marktaandelen van alle bedrijven uit de sector te sommeren. Met betrekking tot de graad van concentratie van de verschillende schakels werd voorrang gegeven aan een alternatieve berekeningswijze op basis van het marktaandeel zonder percentage (40 % wordt dus 40), waarbij de resultaten verhoogd worden met een factor 10.000.⁴⁹ De interpretatie van de resultaten gebeurt in functie van een schaal die wordt toegepast door het ministerie van Justitie in de Verenigde Staten. Volgens deze schaal betekent een score van minder dan 1.000 dat de sector niet of weinig geconcentreerd is. Een score tussen 1.000 en 1.800 betekent dat de sector matig geconcentreerd is, terwijl een score hoger dan 1.800 betekent dat de sector sterk geconcentreerd is.

2.3 Veevoederindustrie (NACE 10.91)

2.3.1 Economisch belang

De veevoederindustrie is één van de belangrijkste leveranciers aan de sector van de varkenshouders, die het merendeel van het productievolume afneemt. In 2013 telde België meer dan 125 mengvoederproducenten die meer dan 2.800 personen tewerkstelden. De productiewaarde van de veevoederindustrie bedroeg 4.417,2 miljoen EUR, oftewel 0,5 % van de totale productiewaarde (output) van de Belgische economie.

In 2012 produceerde de sector 6,6 miljoen ton⁵⁰ mengvoerders, waarvan 3,7 miljoen ton varkensvoeder (56 %). Ten opzichte van 2006 steeg de veevoederproductie in het algemeen en de productie van varkensvoeder in het bijzonder met respectievelijk 10,4 % en 8,9 %.

---

⁴⁸ Zie bijlage 5 "Rendabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit en toegevoegde waarde van de voedingsindustrie als benchmark voor de verschillende schakels in de varkenskolom".

⁴⁹ De index is gelijk aan 10.000 als de sector slechts één leverancier telt. Als de sector heel veel leveranciers telt die min of meer gelijkwaardige marktaandelen bezitten, dan neigt deze index naar nul.

⁵⁰ Dit cijfer omvat enkel de productie van Belgische bedrijven die aangesloten zijn bij de BEMEFA. De leden van BEMEFA zouden goed zijn voor 98 % van de totale Belgische productie van mengvoerders.

Tabel 3: Totale productie van mengvoeders

(In ton)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Varkensvoerders	3.412.077	3.563.527	3.638.020	3.611.601	3.699.055	3.687.884	3.715.857
Pluimveevoerders	1.264.163	1.286.405	1.284.581	1.326.341	1.407.537	1.364.307	1.390.717
Rundveevoerders	1.005.660	1.087.751	1.045.911	1.028.115	1.090.281	1.142.402	1.153.834
Speciale voeders voor kalveren	146.644	169.998	172.900	154.924	134.138	141.064	137.990
Paardenvoeders	103.306	110.185	112.071	113.116	108.446	110.758	118.567
Overige voeders	26.138	29.377	34.821	37.224	39.721	48.396	63.504
Totaal	5.957.988	6.247.243	6.288.304	6.271.321	6.479.178	6.494.811	6.580.469
Aandeel van varkensvoerders (in %)	57	57	58	58	57	57	56

Bron: BEMEFA

De productie van veevoerders voor varkens is onderverdeeld in voeders voor biggen en voeders voor varkens. In 2012 was 23,3 % van de varkensvoerders bestemd voor biggen en 76,7 % voor varkens. Het overgrote deel van de productie (97 %) was bestemd voor de binnenlandse markt, 3 % voor export. De exportvolumes zijn, met uitzondering van 2009, jaar na jaar gestegen, en bijna verdubbeld sinds 2006. Ook de binnenlandse consumptie vertoont een stijgende trend (+7,5 %).

Tabel 4: Totale productie van varkensvoerders

(In ton)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Voeders voor biggen	771.717	799.313	813.616	822.817	826.875	854.078	865.286
Voeders voor varkens	2.640.360	2.764.214	2.824.404	2.788.784	2.872.180	2.833.806	2.850.571
Totaal	3.412.077	3.563.527	3.638.020	3.611.601	3.699.055	3.687.884	3.715.857
Totaal binnenland	3.342.998	3.481.021	3.552.014	3.525.755	3.597.957	3.575.866	3.592.166
% binnenland	98	98	98	98	97	97	97
Totaal uitvoer	69.079	82.506	86.006	85.846	101.098	112.018	123.691
% uitvoer	2	2	2	2	3	3	3

Bron: BEMEFA

2.3.2 Financiële situatie

Tussen 2006 en 2012 was de veevoederindustrie goed voor een jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van 1,4 %. De sector bleef dus ver onder het rendabiliteitsniveau van de voedingsindustrie (3,1 %). In 2013 waren de resultaten minder goed met een netto bedrijfsmarge van 0,6 % (3,3 % voor de voedingsindustrie).⁵¹ De ondernemingsmarge schommelde sterk tussen 2006 en 2012. Gedurende deze periode bedroeg deze marge gemiddeld 1,7 % (2,0 % voor de voedingsindustrie) met uitschieters naar beneden in 2008 en 2013 (0,6 %) en een uitschieter naar boven in 2007 (3,1 %).⁵² De veevoederindustrie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen op lange termijn. De sector liet in 2013 een sterke solvabiliteit zien: de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal bedroeg 51,4 % (ten opzichte van 46,1 % voor de voedingsindustrie).⁵³ De sector bleef hiermee in het verlengde van de jaarlijks gemiddelde solvabiliteit tussen 2006 en 2012 (52,1 % ten opzichte van 38,1 % voor de voedingsindustrie).

Met liquiditeitsratio's in enge en ruime zin van respectievelijk 1,2 en 1,6 (respectievelijk 1,0 en 1,3 voor de voedingsindustrie), beschikte de veevoederindustrie over voldoende liquiditeiten in 2013 om aan haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Deze cijfers komen overeen met de jaarlijks gemiddelde liquiditeitsratio's in enge en ruime zin tussen 2006 en 2012 die respectievelijk 1,2 en 1,5 bedroegen (respectievelijk 0,8 en 1,0 voor de voedingsindustrie).

Tabel 5: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de veevoederindustrie

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gem 06/12
Rentabiliteit									
Netto bedrijfsmarge (%)	1,6	1,4	1,1	1,0	1,7	1,4	1,6	0,6	1,4
Ondernemingsmarge(%)	2,6	3,1	0,6	1,2	1,8	1,0	1,5	0,6	1,7
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	3,3	2,7	2,2	2,3	3,3	2,6	2,8	1,5	2,7
Solvabiliteit									
Eigen vermogen/balanstotaal(%)	67,5	41,8	48,3	53,1	51,1	50,3	52,4	51,3	52,1
p.m. Eigen vermogen/Schulden	2,1	0,7	1,0	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
p.m. Schulden/Eigen vermogen	0,5	1,4	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Liquiditeit									
Liquiditeit in enge zin	1,8	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
Liquiditeit in ruime zin	2,1	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,6	1,6	1,5

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

⁵¹ Deze uitschieter naar beneden in 2013 (0,6 %) laat zich verklaren door een sterke daling van het bedrijfsresultaat (9901) van de sector en volgt ook uit het zeer negatieve bedrijfsresultaat van twee grote ondernemingen (in termen van omzet) in dat jaar.

⁵² De uitschieters naar beneden in 2008 en 2013 (0,6 %) zijn te wijten aan een scherpe daling van de resultaten van het boekjaar (9904) van enkele bedrijven met een hoog omzetcijfer in de sector. De uitschieter naar boven in 2007 (3,1 %) is dan weer het gevolg van een sterkere stijging van de resultaten van het boekjaar (9904) ten opzichte van de omzetsijging voor de volledige sector (70). Bovendien boekte één van de grootste bedrijven uit de sector (in termen van omzet) een bijzonder goed resultaat van het boekjaar dat jaar.

⁵³ In 2006 noteerde de veevoedersector de hoogste solvabiliteit (67,5 %) van de beschouwde periode. Dit is te verklaren door een hoog eigen vermogen dat jaar voor de hele industrie. Vanaf 2007 is het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal verminderd. Met name twee ondernemingen van de vijftien grootste van de sector in termen van omzet, hebben hun eigen vermogen sterk zien dalen als gevolg van een aantal transacties met betrekking tot het actief van de balans.

De berekening van de kwartielen geeft aan dat de ratiowaarden van de bedrijven uit de veevoederindustrie rond een mediaanwaarde liggen (1,1 % in 2013 voor de netto bedrijfsmarge). Terwijl een kwart van de ondernemingen in 2013 een netto bedrijfsmarge realiseerde die groter was dan 3,0 % (derde kwartiel), liet een ander kwart van de ondernemingen een netto bedrijfsmarge optekenen die kleiner was dan 0,5 % (eerste kwartiel). Hetzelfde geldt voor de overige ratio's.

De verschillende ratio's, met uitzondering van de ratio eigen vermogen/balanstotaal, hebben in 2013 een scheef trekking van de ratiowaarden naar rechts gekend: het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het derde kwartiel was groter dan het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het eerste kwartiel. De ratio eigen vermogen/balanstotaal daarentegen kende een scheef trekking naar links.

Tabel 6: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de veevoederindustrie in 2013: spreiding in kwartielen

(In eenheden of in %)

	Netto bedrijfs- marge (%)	Ondernemings- marge (%)	p.m. Bruto bedrijfs- marge (%)	Eigen vermogen / Balanstotaal (%)	p.m. Eigen vermogen / Schulden	p.m. Schulden / Eigen vermogen	Liquiditeit in enge zin	Liquiditeit in ruime zin
Derde kwartiel	3,0	2,0	5,3	54,2	1,2	2,1	1,6	1,9
Mediaan	1,1	0,7	2,5	42,4	0,7	1,2	1,1	1,5
Eerste kwartiel	0,5	0,2	1,6	30,0	0,4	0,7	0,8	1,2
Δ Mediaan en derde kwartiele	1,9	1,3	2,8	11,8	0,5	0,9	0,5	0,4
Δ Mediaan en eerste kwartiel	0,6	0,5	0,9	12,4	0,3	0,5	0,3	0,3
p.m. Gewogen gemiddelde 2013	0,6	0,6	1,5	51,3	1,1	0,9	1,2	1,6

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.3.3 Verdeling van de toegevoegde waarde

De sector van de veevoerders is een industrie met een beperkte toegevoegde waarde. Tussen 2006 en 2012 bedroeg de jaarlijkse gemiddelde bruto toegevoegde waarde van deze sector 6,9 % van de productiewaarde, ten opzichte van 12,2 % voor de voedingsindustrie. Gedurende deze periode heeft de veevoederindustrie inderdaad een hoger intermediair verbruik gekend, namelijk 93,1 % (87,8 % voor de voedingsindustrie). Volgens de gegevens van de aankoopkaders 2010, bestond het intermediair verbruik van de veevoederindustrie voornamelijk uit de aankoop van handelsgoederen (ongeveer 34 % van het totale intermediair verbruik van de sector), landbouwgrondstoffen (32 %, zoals maïs, tarwe, sojascheuten, ...) en industriële grondstoffen (18 %, zoals vitaminen, veekoeken, ...).

Van 2006 tot 2013 was de netto toegevoegde waarde van de veevoederindustrie (5,6 % gemiddeld per jaar) ook lager dan die van de voedingsindustrie (9,4 %), ondanks het feit dat de voedingsindustrie een groter deel aan afschrijvingen besteedt (2,8 %) dan de veevoederindustrie (1,3 %). Tot slot wordt gemiddeld 4,4 % van de productiewaarde van de veevoerders besteed aan de bezoldiging van het personeel.

Tabel 7: Verdeling van de toegevoegde waarde van de veevoederindustrie

(In % van de productiewaarde)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere ⁵⁴
2006	92,2	7,8	1,6	6,2	5,3	0,9
2007	92,8	7,2	1,3	5,9	4,3	1,6
2008	95,0	5,0	1,1	3,9	3,8	0,1
2009	93,2	6,8	1,3	5,5	4,4	1,1
2010	92,2	7,8	1,7	6,1	4,2	1,9
2011	93,8	6,2	1,3	4,9	3,9	1,0
2012	93,0	7,0	1,2	5,8	4,0	1,8
2013	92,5	7,5	1,2	6,3	5,0	1,2
Gem 06/13	93,1	6,9	1,3	5,6	4,4	1,2

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.3.4 Concentratiegraad

Met een HHI van 730 in 2013 was de veevoederindustrie weinig geconcentreerd en dit ondanks het feit dat de globale concentratie van de sector sinds 2006 is toegenomen. De vijf grootste mengvoederbedrijven (C5) hebben hun gezamenlijk aandeel in de omzet van de sector zien stijgen van 39,7 % in 2006 tot 50,8 % in 2013.

Tabel 8: Concentratie in de veevoederindustrie

(In % van de omzet, met uitzondering van de HHI)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C 1	15,3	13,7	16,9	18,6	16,3	15,0	16,9	16,9
C 2	25,4	27,1	31,0	33,1	30,0	29,3	31,6	31,9
C 3	31,7	32,7	37,0	39,5	36,3	37,1	40,1	41,1
C 4	35,8	36,4	42,4	45,9	42,2	42,8	44,4	46,6
C 5	39,7	40,0	46,8	49,9	46,1	46,4	48,2	50,8
C 6	43,2	43,5	50,6	53,3	49,7	50,0	51,9	54,7
C 7	46,5	46,9	54,0	56,2	52,6	53,3	55,1	58,6
C 8	49,6	50,2	57,0	58,9	55,3	55,9	57,7	61,8
C 9	52,6	53,5	59,8	61,6	58,0	58,5	60,2	64,6
C 10	55,3	56,7	62,1	64,0	60,5	60,9	62,8	67,1
HHI	512	537	658	732	629	622	690	730

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.4 De vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) (NACE 10.11)

2.4.1 Economisch belang

Binnen de varkenskolom zorgt de vleesproducerende industrie voor de slacht van levende varkens en het versnijden tot deelstukken of zelfs direct consumeerbare stukken. In 2013 telde deze sector meer dan 230 bedrijven die meer dan 6.400 personen tewerkstelden. De productiewaarde van de sector bedroeg 3.789,3 miljoen EUR, wat 0,5 % van de totale productiewaarde (output) van de Belgische economie vertegenwoordigt.

⁵⁴ De rubriek "andere" omvat de vergoeding (kosten van schulden) voor de kapitalen van derden (schulden), de betaling van de belastingen/fiscale lasten en het overblijvend resultaat dat, voor zover dit winst is, gedeeltelijk wordt uitgekeerd (dividenden, tantièmes) en gedeeltelijk wordt opgenomen onder reserves.

Het aantal varkensslachtingen in België vertegenwoordigde een aanzienlijk deel van alle slachtingen (uitgezonderd gevogelte), namelijk 93 % in 2013. Tussen 2006 en 2013 is de varkensslachtactiviteit in België zelfs met 10,9 % gegroeid.

Tabel 9: Aantal slachtingen van varkens, runderen en andere dieren in België

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varkens	10.740.792	11.323.025	11.157.415	11.161.283	11.896.078	11.764.956	11.695.145	11.915.000
Runderen	819.434	815.289	812.541	789.986	835.198	857.196	822.565	806.179
Andere	81.948	78.768	74.543	47.062	159.933	143.123	132.541	136.484
Totaal aantal slachtingen (uitgezonderd gevogelte)	11.642.174	12.217.082	12.044.499	11.998.331	12.891.209	12.765.275	12.650.251	12.857.663
% varkens	92	92,5	92,5	93	92,5	92	92	93
% runderen	7	7	7	7	6,5	7	7	6
% andere	1	0,5	0,5	0	1	1	1	1

Bron: FOD Economie

2.4.2 Financiële situatie

De vleesproducerende sector heeft sinds 2006 een relatief zwakke netto bedrijfsmarge gegenereerd in vergelijking met de voedingsindustrie. Tussen 2006 en 2012 bedroeg de jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van de slachthuizen en uitsnijderijen 1,1 %, ten opzichte van 3,1 % voor de voedingsindustrie. Met een netto bedrijfsmarge van 0,9 % in 2013 bleef de sector beneden het jaarlijks gemiddelde van 2006-2012. Ook de ondernemingsmarge ligt onder het rendabiliteitsniveau van de voedingsindustrie. De slachthuizen en uitsnijderijen lieten immers een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 0,6 % optekenen tussen 2006 en 2012, ten opzichte van 2,0 % voor de voedingsindustrie.⁵⁵ In 2013 was de ondernemingsmarge voor de vleesproducerende sector kleiner dan het jaarlijks gemiddelde voor 2006-2012.⁵⁶

De solvabiliteit van de vleesproducerende sector is algemeen genomen degelijk en vergelijkbaar met die van de voedingsindustrie.⁵⁷ Tussen 2006 en 2012 bedroeg de jaarlijks gemiddelde solvabiliteit van de vleesproducerende industrie immers 36,5 % tegenover 38,1 % voor de voedingsindustrie. Deze vaststelling gaat evenwel niet op voor 2013, met een verhouding eigen vermogen/balanstotaal van 36,6 % voor de slachthuizen en uitsnijderijen (tegenover 46,1 % voor de voedingsindustrie).⁵⁸

⁵⁵ In 2011 bereikte de vleesproducerende sector een dieptepunt met een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 0,0 %. Drie van de grootste bedrijven in termen van omzet hebben toen hun resultaat van het boekjaar (9904) sterk zien dalen.

⁵⁶ De vleesproducerende industrie omvat zowel gespecialiseerde bedrijven (gespecialiseerde slachthuizen en gespecialiseerde uitsnijderijen) als geïntegreerde bedrijven, die zowel slachten als vlees versnijden. De informatie van Prodcom, die een andere classificatie hanteert dan NACE, maakt een groepering van bedrijven volgens hun specialisatie- en integratiegraad mogelijk. Van 2006 tot 2013 bleek de jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van de bedrijven die geïntegreerd zijn aan het begin van de keten kleiner dan die van de gespecialiseerde slachthuizen en uitsnijderijen (Voor meer informatie, zie bijlage 6).

⁵⁷ In 2006, het jaar waarin de sector de hoogste solvabiliteit was (42,1 % tegenover 36,8 % voor de voedingsindustrie), was het balanstotaal één van de laagste van de beschouwde periode. Een meerderheid van de tien grootste bedrijven van de sector wat betreft omzet, vertoonden een daling van hun balanstotaal.

⁵⁸ De sterke solvabiliteit van de voedingsindustrie in 2013 (46,1 %) is het gevolg van een sterkere groei van het eigen vermogen (10/15) ten opzichte van de groei van het balanstotaal (10/49) van de sector.

Met liquiditeitsratio's in enge en ruime zin van respectievelijk 1,0 en 1,2 (respectievelijk 1,0 en 1,3 voor de voedingsindustrie), beschikte de vleesproducerende industrie in 2013 over voldoende liquide middelen om aan haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Deze cijfers komen overeen met de jaarlijks gemiddelde liquiditeitsratio's in enge en ruime zin tussen 2006 en 2012 die respectievelijk 1,1 en 1,2 bedroegen (respectievelijk 0,8 en 1,0 voor de voedingsindustrie).

Tabel 10: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen)

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gem 06/12
Rentabiliteit									
Netto bedrijfsmarge (%)	1,3	1,4	1,2	0,9	0,9	0,9	0,8	0,9	1,1
Ondernemingsmarge (%)	1,1	1,0	0,7	0,5	0,6	0,0	0,5	0,6	0,6
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	2,9	2,8	2,7	2,3	2,3	2,4	2,0	1,9	2,5
Solvabiliteit									
Eigen vermogen/Balanstotaal (%)	42,1	37,7	37,4	35,7	33,6	34,3	34,7	36,6	36,5
p.m. Eigen vermogen/Schulden	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
p.m. Schulden/Eigen vermogen	1,3	1,6	1,6	1,7	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7
Liquiditeit									
Liquiditeit in enge zin	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1
Liquiditeit in ruime zin	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

De berekening van de kwartielen geeft aan dat de ratiowaarden van de bedrijven uit de vleesproducerende industrie rond een mediaanwaarde liggen (1,2 % in 2013 voor de netto bedrijfsmarge). Terwijl een kwart van de ondernemingen in 2013 een netto bedrijfsmarge realiseerde die groter was dan 3,4 % (derde kwartiel), liet een ander kwart van de ondernemingen een netto bedrijfsmarge optekenen kleiner dan 0,3 % (eerste kwartiel). Hetzelfde geldt voor de overige ratio's.

Alle ratio's hebben in 2013 een scheef trekking van de ratiowaarden naar rechts gekend: het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het derde kwartiel was groter dan het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het eerste kwartiel.

Tabel 11: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) in 2013: spreiding in kwartielen

(In eenheden of in %)

	Netto bedrijfs- marge (%)	Ondernemings- marge (%)	p.m. Bruto bedrijfs- marge (%)	Eigen vermogen / Balanstotaal (%)	p.m. Eigen vermogen / Schulden	p.m. Schulden / Eigen vermogen	Liquiditeit in enge zin	Liquiditeit in ruime zin
Derde kwartiel	3,4	2,1	7,6	55,9	1,3	3,2	1,8	2,0
Mediaan	1,2	0,6	2,7	33,6	0,5	1,6	1,0	1,3
Eerste kwartiel	0,3	0,0	1,2	20,3	0,3	0,6	0,8	0,9
Δ Mediaan en derde kwartiel	2,2	2,2	4,9	22,3	0,8	1,6	0,8	0,7
Δ Mediaan en eerste kwartiel	0,9	1	1,5	13,3	0,2	1,0	0,2	0,4
p.m. gewogen gemiddelde 2013	0,9	0,5	1,9	36,6	0,6	1,7	1,0	1,2

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.4.3 Verdeling van de toegevoegde waarde

De vleesproducerende sector (slachthuizen en uitsnijderijen) is een sector met beperkte toegevoegde waarde. Tussen 2006 tot 2013 bedroeg de jaarlijks gemiddelde bruto toegevoegde waarde van deze sector 9,1 % van de productiewaarde, tegenover 12,2 % voor de voedingsindustrie. Gedurende deze periode heeft de vleesproducerende industrie inderdaad een hoger intermediair verbruik gekend, namelijk 91,0 % (87,8 % voor de voedingsindustrie). Volgens de gegevens van de aankoopkaders 2010, bestond het intermediair verbruik van de vleesproducerende industrie voornamelijk uit de aankoop van levende varkens en van varkensvlees, vers of gekoeld.

Van 2006 tot 2013 was de netto toegevoegde waarde van de vleesproducerende industrie (7,6 % gemiddeld per jaar) iets lager dan die van de voedingsindustrie (9,4 %), ondanks het feit dat de voedingsindustrie een groter deel aan afschrijvingen besteedt (2,9 %) dan de vleesproducerende industrie (1,4 %). Tot slot werd 6,6 % van de productiewaarde van de vleesproducerende sector besteed aan de bezoldiging van het personeel.

Tabel 12: Verdeling van de toegevoegde waarde van de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen)

(In % van de productiewaarde)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere
2006	89,7	10,3	1,6	8,7	7,2	1,5
2007	90,0	10,0	1,5	8,5	7,1	1,4
2008	90,5	9,5	1,6	7,9	6,8	1,1
2009	90,7	9,3	1,5	7,8	6,6	1,2
2010	90,8	9,2	1,5	7,7	6,5	1,2
2011	92,2	7,8	1,5	6,3	6,2	-0,1
2012	91,8	8,2	1,2	7,0	6,2	0,8
2013	91,9	8,1	1,1	7,0	6,0	1,1
Gem 06/13	91,0	9,1	1,4	7,6	6,6	1,0

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.4.4 Concentratiegraad

Met een HHI van 487 in 2013 was de vleesproducerende industrie weinig geconcentreerd. De vijf grootste slachthuizen en uitsnijderijen (C5) hebben hun gezamenlijk aandeel in de omzet van de sector zien stijgen van 35,3 % in 2006 tot 40,5 % in 2013.

Tabel 13: Concentratie in de vleesproducerende sector (slachthuizen en uitsnijderijen)

(In % van de omzet, met uitzondering van de HHI)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C 1	10,2	9,6	10,6	9,8	10,2	10,7	10,4	10,7
C 2	18,5	18,2	19,5	18,7	19,2	19,7	19,5	20,2
C 3	24,8	24,2	25,3	26,4	26,5	27,6	28,2	28,9
C 4	30,2	30,0	30,7	32,0	31,6	32,4	33,8	34,8
C 5	35,3	35,1	35,5	36,4	35,9	37,0	39,4	40,5
C 6	40,0	40,0	39,9	40,7	39,9	41,2	43,4	44,7
C 7	44,7	44,7	44,3	45,0	4,8	45,3	47,4	48,9
C 8	48,8	48,9	48,4	48,7	47,6	48,9	51,1	52,3
C 9	52,8	52,9	52,5	52,4	51,4	52,5	54,5	55,7
C 10	56,8	56,7	56,4	56,0	55,0	56,1	57,9	58,8
HHI	441	434	444	437	429	448	465	487

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.5 Vleesverwerkende industrie (NACE 10.13)

2.5.1 Economisch belang

Binnen de varkenskolom leveren de slachthuizen en uitsnijderijen versneden varkensvlees aan de vleesverwerkende industrie. De vleesverwerkende industrie verwerkt het vlees tot vleeswaren en andere vleesbereidingen en verkoopt deze vervolgens aan de groothandel, kleinhandel en slagerijen.

In 2013 telde de vleesverwerkende sector meer dan 180 bedrijven die meer dan 5.700 personen tewerkstelden. De productiewaarde van de vleesverwerkende sector bedroeg 1.708,3 miljoen EUR, wat 0,2 % van de totale productiewaarde (output) van de Belgische economie vertegenwoordigt.

2.5.2 Financiële situatie

De netto bedrijfsmarge van de vleesverwerkende industrie is in het algemeen hoger dan die van de voedingsindustrie. Tussen 2006 en 2012 bedroeg de jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van de vleesverwerkende sector immers 3,4 %, ten opzichte van 3,1 % voor de voedingsindustrie. Deze marge was bovendien onderhevig aan fluctuaties en vertoonde een uitschieter naar boven in 2007 (4,5 %) en een uitschieter naar beneden in 2012 (2,4 %).⁵⁹ Met een netto bedrijfsmarge van 3,0 % in 2013 bleef de sector in het verlengde van het rendabiliteitsniveau van de voedingsindustrie (3,1 %). De jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van de vleesverwerkende industrie (2,3 %) kwam iets hoger uit dan die van de voedingsindustrie in de periode 2006-2012 (2,0 %). Deze marge vertoont evenwel grote schommelingen: een uitschieter naar boven in 2010 (4,0 %) en een uitschieter naar beneden in 2008 (0,1 %).⁶⁰ De ondernemingsmarge van de vleesverwerkende industrie in 2013 (2,9 %) oversteeg die van de voedingsindustrie (2,7 %).⁶¹

⁵⁹ De uitschieter naar boven in 2007 (4,5 %) is het gevolg van een aanzienlijke stijging van het bedrijfsresultaat (9901) van de gehele sector voortvloeiend uit het bijzonder hoge bedrijfsresultaat in dat jaar van het grootste bedrijf in termen van omzet. De uitschieter naar beneden in 2012 (2,4 %) wordt dan weer verklaard door een daling van het bedrijfsresultaat (9901) van de sector.

⁶⁰ De uitschieter naar boven in 2010 (4,0 %) is het gevolg van een sterke stijging van het resultaat van het boekjaar (9904) van de sector. De uitschieter naar beneden in 2008 (0,1 %) vloeit voort uit een sterke daling van het resultaat voor de sector.

⁶¹ De vleesverwerkende industrie telt zowel bedrijven die gespecialiseerd zijn in dit type van activiteit als bedrijven die aan het einde van de keten geïntegreerd zijn (samengaan van de activiteit uitsnijding en vleesverwerking) of die volledig geïntegreerd zijn (samengaan van de activiteit slachting, versnijding en vleesverwerking). De

Met een jaarlijks gemiddelde verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal van 37,3 % (38,1 % voor de voedingsindustrie) tussen 2006 en 2012 mag de solvabiliteit van de vleesverwerkende sector correct genoemd worden. In 2013 hinkte de solvabiliteit van de sector (33,7 %) dan weer achterop ten opzichte van de voedingsindustrie (46,1 %).⁶²

Met liquiditeitsratio's in enge en ruime zin van respectievelijk 0,7 en 0,8 (respectievelijk 1,0 en 1,3 voor de voedingsindustrie) beschikte de vleesverwerkende industrie in 2013 niet over voldoende liquiditeiten om aan haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Deze vaststelling geldt ook voor de periode 2006-2012, toen de liquiditeitsratio's onder de 1,0 bleven. De jaarlijks gemiddelde liquiditeitsratio's in enge en in ruime zin bedroegen toen respectievelijk 0,6 en 0,8 (tegenover 0,8 en 1,0 voor de voedingsindustrie).

Tabel 14: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de vleesverwerkende industrie

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gem 06/12
Rentabiliteit									
Netto bedrijfsmarge (%)	4,3	4,5	3,0	3,1	3,7	3,1	2,4	3,0	3,4
Ondernemingsmarge (%)	3,7	2,5	0,1	1,2	4,0	1,3	3,0	2,9	2,3
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	7,6	7,9	6,5	6,9	7,4	6,8	6,0	6,7	7,0
Solvabiliteit									
Eigen vermogen/Balanstotaal (%)	48,3	38,2	34,4	34,9	35,1	34,8	35,3	33,7	37,3
p.m. Eigen vermogen/Schulden	0,9	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6
p.m. Schulden/Eigen vermogen	1,1	1,6	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,9	1,7
Liquiditeit									
Liquiditeit in enge zin	0,8	0,6	0,5	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Liquiditeit in ruime zin	0,9	0,7	0,6	0,6	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

De berekening van de kwartielen geeft aan dat de ratiowaarden van de bedrijven uit de vleesverwerkende industrie rond een mediaanwaarde liggen (1,5 % in 2013 voor de netto bedrijfsmarge). Terwijl een kwart van de ondernemingen in 2013 een netto bedrijfsmarge genereerde die groter was dan 5,4 % (derde kwartiel), liet een ander kwart van de ondernemingen een netto bedrijfsmarge optekenen die kleiner was dan -0,2 % (eerste kwartiel). Hetzelfde geldt voor de overige ratio's.

Alle ratio's hebben in 2013 een scheeftekening naar rechts gekend: het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het derde kwartiel was groter dan het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het eerste kwartiel.

informatie van Prodcom, die een andere classificatie hanteert dan NACE, maakt een groepering van bedrijven volgens hun specialisatie- en integratiegraad mogelijk. De bedrijven die geïntegreerd zijn aan het einde van de keten alsook de bedrijven die enkel gespecialiseerd zijn in de vleesverwerking, hebben van 2006 tot 2012 jaarlijks gemiddeld grotere netto bedrijfsmarges laten optekenen dan de bedrijven die volledig geïntegreerd zijn (Voor meer informatie, zie bijlage 6).

⁶² In 2006 kwam de solvabiliteit van de sector (48,3 %) hoger uit dan de overige jaren en dan deze van de voedingsindustrie (36,8 %). In dat jaar vertoonde de vleesverwerkende industrie het hoogste eigen vermogen alsook een van de laagste balanstotalen van de sector.

Tabel 15: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de vleesverwerkende industrie in 2013: spreiding in kwartielen

(In eenheden of in %)

	Netto bedrijfs- marge (%)	Ondernemings- marge (%)	p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	Eigen vermogen / Balanstotaal (%)	p.m. Eigen vermogen / Schulden	p.m. Schulden / Eigen vermogen	Liquiditeit in enge zin	Liquiditeit in ruime zin
Derde kwartiel	5,4	3,3	11,4	55,9	1,3	2,6	1,6	1,9
Mediaan	1,5	1,4	6,4	40,1	0,7	1,5	1,0	1,3
Eerste kwartiel	-0,2	0,2	3,4	26,2	0,4	0,8	0,7	1,0
Δ Mediaan en derde kwartiel	3,9	1,9	5,0	15,8	0,6	1,1	0,6	0,6
Δ Mediaan en eerste kwartiel	1,7	1,6	3,0	13,9	0,3	0,7	0,3	0,3
p.m. gewogen gemiddelde 2013	3,0	2,9	6,7	33,7	0,5	1,9	0,7	0,8

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.5.3 Verdeling van de toegevoegde waarde

Van 2006 tot 2013 bedroeg de jaarlijkse gemiddelde bruto toegevoegde waarde van de vleesverwerkende sector 20,8 % van de productiewaarde, ten opzichte van 12,2 % voor de voedingsindustrie, die als benchmark genomen werd, ook al is de structuur niet helemaal dezelfde. Gedurende deze periode heeft de vleesverwerkende industrie inderdaad een lager intermediair verbruik gekend, namelijk 79,2 % (87,8 % voor de voedingsindustrie). Volgens de gegevens van de aankoopkaders 2010, bestond het intermediair verbruik van de vleesverwerkende industrie voornamelijk uit de aankoop van vers of gekoeld varkensvlees (31,1 % van het totale intermediair verbruik van de sector) en van verpakkingskosten (5,5 %).

Van 2006 tot 2013 was de netto toegevoegde waarde van de vleesverwerkende industrie (17,1 % gemiddeld per jaar) ook hoger dan die van de voedingsindustrie (9,4 %), ondanks het feit dat de vleesverwerkende industrie een groter deel aan afschrijvingen besteedt (3,7 %) dan de voedingsindustrie (2,8 %). Tot slot werd 14,1 % van de productiewaarde van de vleesverwerkende sector besteed aan de bezoldiging van het personeel.

Tabel 16: Verdeling van de toegevoegde waarde van de vleesverwerkende industrie

(In % van de productiewaarde)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere
2006	79,2	20,8	3,4	17,4	13,2	4,1
2007	78,0	22,0	3,5	18,5	14,1	4,5
2008	80,4	19,6	3,6	16,0	13,7	2,4
2009	79,1	20,9	3,9	17,0	14,2	2,8
2010	78,7	21,3	3,8	17,5	13,9	3,7
2011	79,3	20,7	3,8	16,9	14,2	2,7
2012	79,5	20,5	3,7	16,8	14,6	2,2
2013	79,4	20,6	3,8	16,8	14,5	2,4
Gem 06/13	79,2	20,8	3,7	17,1	14,1	3,1

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.5.4 Concentratiegraad

Met een HHI van 506 in 2013 was de vleesverwerkende industrie weinig geconcentreerd. De vijf grootste ondernemingen in de sector (C5) hebben hun gezamenlijk aandeel in de omzet van de sector zien dalen van 45,2 % in 2006 tot 40,7 % in 2013.

Tabel 17: Concentratie in de vleesverwerkende industrie

(In % van de omzet, met uitzondering van de HHI)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C 1	13,5	13,5	14,2	13,7	13,2	13,8	14,3	14,5
C 2	26,0	25,9	26,8	26,4	25,7	25,6	26,4	25,7
C 3	36,0	35,1	37,4	37,0	36,5	34,8	32,8	32,0
C 4	41,7	39,5	43,0	42,4	41,7	40,5	37,4	36,7
C 5	45,2	43,4	46,6	45,6	45,7	44,6	41,3	40,7
C 6	48,3	46,6	49,4	48,5	48,5	47,4	44,3	43,7
C 7	51,2	49,3	51,8	50,9	50,8	49,8	46,9	46,4
C 8	54,0	51,7	54,1	53,1	53,1	52,2	49,5	49,0
C 9	56,8	54,0	56,3	55,2	55,3	54,6	52,0	51,5
C 10	58,9	56,3	58,3	57,3	57,5	56,9	54,5	54,0
HHI	563	535	589	575	565	538	515	506

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.6 De detailhandel (NACE 47.11)

In deze studie werd de NACE-code 47.11 gebruikt voor de detailhandel. Deze omvat de kleinhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotsmiddelen overheersen. Deze categorie omvat winkels met een verkoopoppervlakte van minder dan 100 m² (slagerijen, superettes en buurtwinkels) en winkels met een verkoopoppervlakte van meer dan 100 m² (supermarkten en hypermarkten).⁶³

De detailhandel verkoopt uiteraard niet uitsluitend producten op basis van varkensvlees, maar een volledig assortiment aan voedingswaren en andere producten. Gezien het ontbreken van specifieke financiële informatie met betrekking tot de verkoop van varkensproducten, werd voor deze analyse dan ook uitgegaan van de detailhandel in haar geheel.

2.6.1 Economisch belang

De detailhandel met al zijn actoren (supermarkten en hypermarkten, slagers, superettes en buurtwinkels) beschikt over verschillende bronnen van bevoorrading voor varkensvleesproducten. Slachthuizen en uitsnijderijen kunnen karkassen of versneden varkensvlees leveren, die vervolgens verwerkt worden door de detailhandel zelf. Tussen de leveranciers van de sector kunnen ook de vleesverwerkende industrie en de groothandel geteld worden.

In 2012 telde de detailhandel meer dan 3.500 bedrijven die dan 82.000 personen tewerkstelden. De productiewaarde van deze sector bedroeg 10.274,8 miljoen EUR, wat 1,3 % van de totale productiewaarde (output) van de Belgische economie vertegenwoordigt.

2.6.2 Financiële situatie

Met uitzondering van 2008, vertoonde de netto bedrijfsmarge van de detailhandel een vrijwel continue verbetering tussen 2006 en 2012. Gedurende deze periode bedroeg de jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge 3,8 % (ten opzichte van 3,1 % voor de voedingsindustrie). 2012 was een uitzonderlijk goed jaar voor de detailhandel met een netto bedrijfsmarge van 5,9 % (ten opzichte van 3,1 % voor de voedingsindustrie). Dit uitzonderlijke resultaat was evenwel vooral toe te schrijven aan de hoge rendabiliteit van één grote retailer (in termen van omzet), die een verdubbeling van de rendabiliteit liet optekenen als gevolg van de boeking van een bepaalde aandelentransactie. Indien de resultaten voor 2012 zouden worden

⁶³ Er dient opgemerkt te worden dat zelfstandige slagerijen die hun jaarrekeningen volgens een verkort schema publiceren niet in deze analyse voorkomen omdat de vermelding van hun omzetcijfer facultatief is.

gecorrigeerd⁶⁴ voor deze retailer, dan zou de netto bedrijfsmarge van de sector terugvallen naar 3,5 % en dus lager uitkomen dan het voorgaande jaar. In 2013 daalde de netto bedrijfsmarge naar 3,3 %.

De jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge bedroeg 3,4 % tussen 2006 en 2012 (2,0 % voor de voedingsindustrie). In 2012 steeg de ondernemingsmarge van de sector naar 5,6 % (2,8 % in 2011). Deze toename wordt wederom toegeschreven aan de uitzonderlijke resultaten van de eerder genoemde retailer in 2012. Indien deze resultaten voor 2012 opnieuw zouden worden gecorrigeerd voor deze retailer⁶⁵, dan zou de ondernemingsmarge nog maar op 3,7 % uitkomen (wat nog altijd hoger is dan het jaargemiddelde voor de periode 2006-2012). Van 2006 tot 2012 vertoonde de ondernemingsmarge van de detailhandel grote schommelingen met een uitschieter naar beneden in 2008 (1,1 %) en een uitschieter naar boven in 2009 (7,1 %).⁶⁶ In 2013 lag de ondernemingsmarge van de detailhandel (1,2 %) op het niveau van 2008.⁶⁷

Tussen 2006 en 2012 bedroeg de jaarlijks gemiddelde verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal 39,3 % (ten opzichte van 38,1 % voor de voedingsindustrie). In 2013 steeg de solvabiliteit tot 38,9 %, wat als een correct niveau mag worden beschouwd (46,1 % voor de voedingsindustrie).

Met liquiditeitsratio's in enge en ruime zin van respectievelijk 0,6 en 0,8 (respectievelijk 1,0 en 1,3 voor de voedingsindustrie) beschikte de detailhandel in 2013 niet over voldoende liquiditeiten om aan haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Deze vaststelling geldt ook voor de periode 2006-2012, toen de liquiditeitsratio's onder de 1,0 bleven. De jaarlijks gemiddelde liquiditeitsratio's in enge en in ruime zin bedroegen toen respectievelijk 0,7 en 0,9 (ten opzichte van 0,8 en 1,0 voor de voedingsindustrie).

---

⁶⁴ Onder "corrigeren" moet worden verstaan het vervangen van de waarden van de andere bedrijfsopbrengsten (74) en de bedrijfswinst (9901) van deze retailer in 2012 door de jaarlijks gemiddelde waarde van deze variabelen van de drie voorgaande jaren (2009, 2010 en 2011).

⁶⁵ Onder "corrigeren" moet worden verstaan het vervangen van de waarden van de andere bedrijfsopbrengsten (74) en van het verlies en de winst van het boekjaar (9904) van deze retailer in 2012 door de jaarlijks gemiddelde waarde van deze variabelen van de drie voorgaande jaren (2009, 2010 en 2011).

⁶⁶ De uitschieter naar beneden in 2008 (1,1 %) is te wijten aan een sterke daling van het resultaat van het boekjaar (9904) en een stijging van de omzet (70) van de sector. Daarnaast noteerde één van de grootste bedrijven in de sector (in termen van omzet) een significante daling van het resultaat van het boekjaar, die vooral te wijten was aan een daling van de uitzonderlijke opbrengsten (76) en een toename van de uitzonderlijke kosten (66). De uitschieter naar boven in 2009 (7,1 %) is het gevolg van een stijgend resultaat van het boekjaar (9904) voor de sector.

⁶⁷ Deze daling van de ondernemingsmarge van de detailhandel in 2013 (naar 1,2 %) vloeit voort uit een vermindering van het resultaat van het boekjaar (9904) en een verhoging van het omzetcijfer (70) van de sector.

Tabel 18: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de detailhandel

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gem 06/12
Rentabiliteit									
Netto bedrijfsmarge (%)	3,2	3,4	3,3	3,5	3,6	3,9	5,9	3,3	3,8
Ondernemingsmarge (%)	2,4	3,0	1,1	7,1	1,5	2,8	5,6	1,2	3,4
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	4,8	4,9	4,9	5,0	5,2	5,6	7,6	5,2	5,4
Solvabiliteit									
Eigen vermogen/Balanstotaal (%)	43,0	41,7	38,9	39,6	36,2	36,7	38,9	38,9	39,3
p.m. Eigen vermogen/Schulden	0,8	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
p.m. Schulden/Eigen vermogen	1,3	1,4	1,5	1,5	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5
Liquiditeit									
Liquiditeit in enge zin	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7
Liquiditeit in ruime zin	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

De berekening van de kwartielen geeft aan dat de ratiowaarden van de bedrijven uit de detailhandel rond een mediaanwaarde liggen (0,5 % in 2013 voor de netto bedrijfsmarge). Terwijl een kwart van de ondernemingen in 2013 een netto bedrijfsmarge genereerde die groter was dan 2,2 % (derde kwartiel), liet een ander kwart van de ondernemingen een netto bedrijfsmarge optekenen die kleiner was dan -1,5 % (eerste kwartiel). Hetzelfde geldt voor de overige ratio's.

De meeste ratio's hebben in 2013 een scheeftektrekking naar rechts gekend: het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het derde kwartiel was groter dan het verschil tussen de mediaanwaarde en de waarde van het eerste kwartiel. Dat was echter niet het geval voor de netto bedrijfsmarge en de ondernemingsmarge en de ratio eigen vermogen/balanstotaal, die eerder een scheeftektrekking naar links vertoonden.

Tabel 19: Rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de detailhandel: spreiding in kwartielen

(In eenheden of in %)

	Netto bedrijfs- marge (%)	Ondernemings- marge (%)	p.m. Bruto bedrijfs- marge (%)	Eigen vermogen / Balanstotaal (%)	p.m. Eigen vermogen / Schulden	p.m. Schulden / Eigen vermogen	Liquiditeit in enge zin	Liquiditeit in ruime zin
Derde kwartiel	2,2	1,4	4,0	58,4	1,3	2,5	1,2	2,2
Mediaan	0,5	0,3	1,6	31,5	0,5	0,8	0,5	1,2
Eerste kwartiel	-1,5	-1,8	-0,3	3,4	0,0	0,1	0,2	0,7
Δ Mediaan en derde kwartiel	1,7	1,1	2,4	26,9	0,8	1,7	0,7	1,0
Δ Mediaan en eerste kwartiel	2,0	2,1	1,9	28,1	0,5	0,7	0,3	0,5
p.m. Gewogen gemiddelde 2013	3,3	1,2	5,2	38,9	0,6	1,6	0,6	0,8

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.6.3 Verdeling van de toegevoegde waarde

Tussen 2006 tot 2013 bedroeg de jaarlijks gemiddelde bruto toegevoegde waarde van de detailsector 14,2 % van de productiewaarde, ten opzichte van 12,2 % voor de voedingsindustrie. Gedurende deze periode heeft de detailhandel inderdaad een lager intermediair verbruik gekend, namelijk 85,9 % (87,8 % voor de voedingsindustrie). Volgens de gegevens van de aankoopkaders 2010, bestond het intermediair verbruik van de detailhandel voornamelijk uit de aankoop van handelsgoederen (voor bijna 88 % van het totale intermediair verbruik van de sector) en dus niet zo zeer uit de aankoop van grond- en hulpstoffen en diensten en diverse goederen.

Van 2006 tot 2013 was de netto toegevoegde waarde van de detailhandel (12,5 % gemiddeld per jaar) ook hoger dan die van de voedingsindustrie (9,4 %), die een groter deel aan afschrijvingen besteedt (2,8 %) dan de detailhandel (1,7 %). Tot slot werd 10,2 % van de productiewaarde van de detailsector besteed aan de bezoldiging van het personeel.

Tabel 20: Verdeling van de toegevoegde waarde van de detailhandel

(In % van de productiewaarde)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere
2006	85,6	14,4	1,6	12,8	10,0	2,8
2007	85,8	14,2	1,5	12,7	10,2	2,5
2008	86,7	13,3	1,6	11,7	10,2	1,5
2009	85,6	14,4	1,6	12,8	10,0	2,8
2010	87,0	13,0	1,6	11,4	10,2	1,2
2011	85,4	14,6	1,7	12,9	10,1	2,8
2012	83,3	16,7	1,7	15	10,0	5,0
2013	87,4	12,6	1,9	10,7	10,6	0,1
Gem 06/13	85,9	14,2	1,7	12,5	10,2	2,3

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.6.4 Concentratiegraad

De detailhandel was in 2013 een matig geconcentreerde sector (HHI 1.675).⁶⁸ De twee grootste (C2) en de vier grootste bedrijven (C4) van de sector hadden in 2013 een gecumuleerd marktaandeel van respectievelijk 48,3 % en 78,5 %. Afgezien van enkele schommelingen van jaar tot jaar nam de sectorale concentratie tussen 2006 en 2013 lichtjes toe voor de tien grootste bedrijven in de sector (C10).

Tabel 21: Concentratie van de detailhandel

(In % van de omzet, met uitzondering van de HHI)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C 1	23,2	22,8	23,2	24,0	25,0	25,7	26,1	26,5
C 2	45,0	44,8	45,2	46,5	47,5	47,7	47,6	48,3
C 3	66,7	66,5	66,7	66,8	66,2	65,6	65,4	66,1
C 4	78,5	78,7	79,4	79,2	78,1	77,5	77,5	78,5
C 5	82,3	82,4	82,9	82,5	81,4	80,7	80,5	81,3
C 6	84,3	84,4	85,0	84,5	83,4	82,8	83,1	83,8
C 7	86,0	86,1	86,6	86,1	85,3	84,8	85,3	86,2
C 8	87,0	87,2	88,0	87,7	86,8	86,3	87,3	88,0
C 9	87,8	88,1	89,2	89,0	88,1	87,4	88,8	89,5
C 10	88,5	88,8	90,0	89,8	88,9	88,1	89,5	90,2
HHI	1.648	1.648	1.672	1.673	1.647	1.631	1.635	1675

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

⁶⁸ Om de concentratiegraad van de detailhandel te berekenen werden zeven Aldi-supermarkten, waarvan de omzet oorspronkelijk individueel was opgenomen in de sectorlijst, geconsolideerd tot één onderneming Aldi door het sommeren van de respectieve omzetcijfers.

2.7 Vergelijking van de financiële situatie, de verdeling van de toegevoegde waarde en de concentratiegraad van de verschillende schakels in de varkenskolom (op basis van het jaargemiddelde 2006-2013)

2.7.1 Financiële situatie

De meest rendabele schakel binnen de varkenskolom was de detailhandel (weliswaar is dit voor het hele gamma en niet specifiek voor varkensproducten), met een jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge en een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van respectievelijk 3,8 % en 3,1 % tussen 2006 en 2013. De rendabiliteit van de detailhandel lag hiermee boven die van de voedingsindustrie die in dezelfde periode een jaarlijks gemiddelde bedrijfsmarge van 3,2 % en een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 2,1 % liet optekenen. De minst rendabele schakel was de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) met een jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge en een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van respectievelijk 1,0 % en 0,6 %. De rendabiliteit van de veevoederindustrie en de vleesverwerkende industrie lag tussen die van de vleesproducerende industrie en de detailhandel.⁶⁹

In termen van solvabiliteit was de veevoederindustrie, met een jaarlijks gemiddelde verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal van 52,0 % tussen 2006 en 2013, de meest solvabele schakel. Dit neemt evenwel niet weg dat ook de overige schakels van de varkenskolom relatief solvabel waren met een verhouding eigen vermogen op balanstotaal van 39,2 % voor de detailhandel, 36,8 voor de vleesverwerkende industrie en 36,5 % voor de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen). De jaarlijkse gemiddelde solvabiliteit van de voedingsindustrie kwam uit op 39,1 %.

De liquiditeit van de eerste twee schakels in de varkenskolom kan als "stevig" worden omschreven. Dit kan echter niet gezegd worden van de twee volgende schakels. Zowel de veevoederindustrie (1,2 en 1,5) als de slachthuizen en uitsnijderijen (1,1 en 1,2) hadden een jaarlijks gemiddelde liquiditeitsratio in enge en ruime zin van meer dan 1,0. De vleesverwerkende industrie (0,7 en 0,8) en de detailhandel (0,7 en 0,9) waren daarentegen niet in staat om hun verplichtingen op korte termijn te dekken met kortlopende middelen.

---

⁶⁹ Van alle gespecialiseerde en geïntegreerde bedrijven in de sectoren 10.11 en 10.13 zijn de bedrijven met activiteiten die zich aan het einde van de keten bevinden doorgaans de meest winstgevend. Tussen 2006 en 2013 hadden de bedrijven die geïntegreerd zijn aan het einde van de keten en de bedrijven die gespecialiseerd zijn in de vleesverwerking de hoogste jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarges (Voor meer informatie, zie bijlage 6).

Tabel 22: Overzicht van de jaarlijks gemiddelde rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de verschillende schakels van de varkenskolom en de voedingsindustrie

(In %, gemiddelde 2006-2013)

	Veevoederindustrie	Slachthuizen en uitsnijderijen	Vleesverwerkende industrie	Detailhandel	Voedingsindustrie
Netto bedrijfsmarge (%)	1,3	1,0	3,4	3,8	3,2
Ondernemingsmarge (%)	1,6	0,6	2,3	3,1	2,1
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	2,6	2,4	7,0	5,4	5,8
Eigen vermogen / Balanstotaal (%)	52,0	36,5	36,8	39,2	39,1
p.m. Eigen vermogen / Schulden	1,2	0,6	0,6	0,7	0,7
p.m. Schulden / Eigen vermogen	0,9	1,7	1,7	1,5	1,5
Liquiditeit in enge zin	1,2	1,1	0,7	0,7	0,9
Liquiditeit in ruime zin	1,5	1,2	0,8	0,9	1,1

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.7.2 Verdeling van de toegevoegde waarde

Van alle schakels binnen de varkenskolom liet de vleesverwerkende industrie de hoogste bruto en netto toegevoegde waarde optekenen met jaarlijkse gemiddelden van respectievelijk 20,8 % en 17,1 % tussen 2006 en 2013 (12,2 % en 9,4 % voor de voedingsindustrie). Deze sector vertoonde immers het laagste intermediair verbruik van alle schakels (79,2 % van de productiewaarde). De bruto en netto toegevoegde waarden waren daarentegen het laagst voor de veevoederindustrie met respectievelijk 6,9 % en 5,6 % gemiddeld per jaar. Het intermediaire verbruik van deze industrie vertegenwoordigde een groot deel van de productiewaarde (93,1 %). De bruto en netto toegevoegde waarden van de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) en van de detailhandel lagen tussen die van beide bovengenoemde schakels.

Tabel 23: Overzicht van de verdeling van de jaarlijks gemiddelde toegevoegde waarde van de verschillende schakels in de varkenskolom

(In % van de productiewaarde, gemiddelde 2006-2013)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere
Veevoederindustrie	93,1	6,9	1,3	5,6	4,4	1,2
Slachthuizen en uitsnijderijen	91,0	9,1	1,4	7,6	6,6	1,0
Vleesverwerkende industrie	79,2	20,8	3,7	17,1	14,1	3,1
Detailhandel	85,9	14,2	1,7	12,5	10,2	2,3
Voedingsindustrie	87,8	12,2	2,8	9,4	9,7	-0,3

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

2.7.3 Concentratiegraad

De verschillende schakels van de varkenskolom waren weinig tot matig geconcentreerd. Niettemin was de jaarlijks gemiddelde concentratiegraad van de detailhandel, tussen 2006 en 2013, veel hoger dan in de overige schakels en dit op elk niveau van concentratieratio (van C1 tot C10). Op basis van de concentratieratio C5, vertoonde de detailhandel een gemiddelde concentratiegraad van 81,8 % per jaar. De veevoederindustrie (46,0 %), de vleesverwerkende industrie (44,1 %) en de vleesproducerende industrie (slachthuizen en uitsnijderijen) (36,9 %) vertoonden daarentegen een veel lagere concentratiegraad. De concentratiegraad van de voedingsindustrie kwam uit op 20,8 %.

Tabel 24: Overzicht van de jaarlijks gemiddelde concentratiegraad van de bedrijven in de verschillende schakels van de varkenskolom en de voedingsindustrie

(In % van de omzet, met uitzondering van de HHI, gemiddelde 2006-2013)

	Veevoederindustrie	Slachthuizen en uitsnijderijen	Vleesverwerkende industrie	Detailhandel	Voedingsindustrie
C 1	16,2	10,3	13,8	24,6	7,3
C 2	29,9	19,2	26,1	46,6	13,0
C 3	36,9	26,5	35,2	66,3	16,5
C 4	42,1	31,9	40,4	78,4	18,8
C 5	46,0	36,9	44,1	81,8	20,8
C 6	49,6	41,2	47,1	83,9	22,6
C 7	52,9	45,5	49,6	85,8	24,3
C 8	55,8	49,3	52,1	87,3	26,0
C 9	58,6	53,1	54,5	88,5	27,5
C 10	61,2	56,7	56,7	89,2	28,9
HHI	639	448	548	1.654	158

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

3 De vraag naar varkensvlees

3.1 Belgische consumptie van varkensvlees en vleeswaren

De Belgische consument eet thuis gemiddeld minder vlees.⁷⁰ Zo kocht hij in 2014 gemiddeld nog maar 31,0 kg vlees, terwijl dit in 2008 nog 34,9 kg was (-11,2 %). De consumptie van varkensvlees heeft deze neerwaartse tendens gevolgd, gaande van 7,2 kg naar 5,9 kg in zeven jaar tijd (-18,0 %). In 2014 was varkensvlees goed voor 19,0 % van het totale thuisverbruik van vlees; tegenover nog 20,6 % in 2008. De consument heeft zijn consumptie van rundvlees nog meer teruggeschroefd (van 6,5 kg in 2008 tot 5,0 kg in 2014, -22,7 %). Het aandeel van rundvlees is de laatste jaren gedaald: van 18,5 % in 2008 tot 16,1 % in 2014. Ten opzichte van 2008 echter, heeft de consument nog evenveel gevogelte/wild/konijn gekocht (+/- 10 kg per jaar, waarbij het aandeel van deze categorie is gestegen van 28,6 % in 2008 tot 32,9 % in 2014). Het verkoopvolume van vleesmengelingen⁷¹ (tussen 7,0 kg en 8,0 kg) bleef stabiel tijdens de onderzochte periode. Volgens gegevens van de VLAM, wordt de lagere consumptie van rood vlees (vooral rundvlees) gedeeltelijk opgevangen door een stijging van het aandeel van wit vlees (gevogelte) in het totale thuisverbruik.⁷²

De Belgische consument heeft gemiddeld 11 kg vleeswaren op jaarbasis⁷³ verbruikt in periode 2008-2014 (zie tabel in de bijlage7).

---

⁷⁰ Volgens de VLAM, wordt 74 % van de warme maaltijden thuis bereid (gemiddelde van 2007, 2009 en 2011).

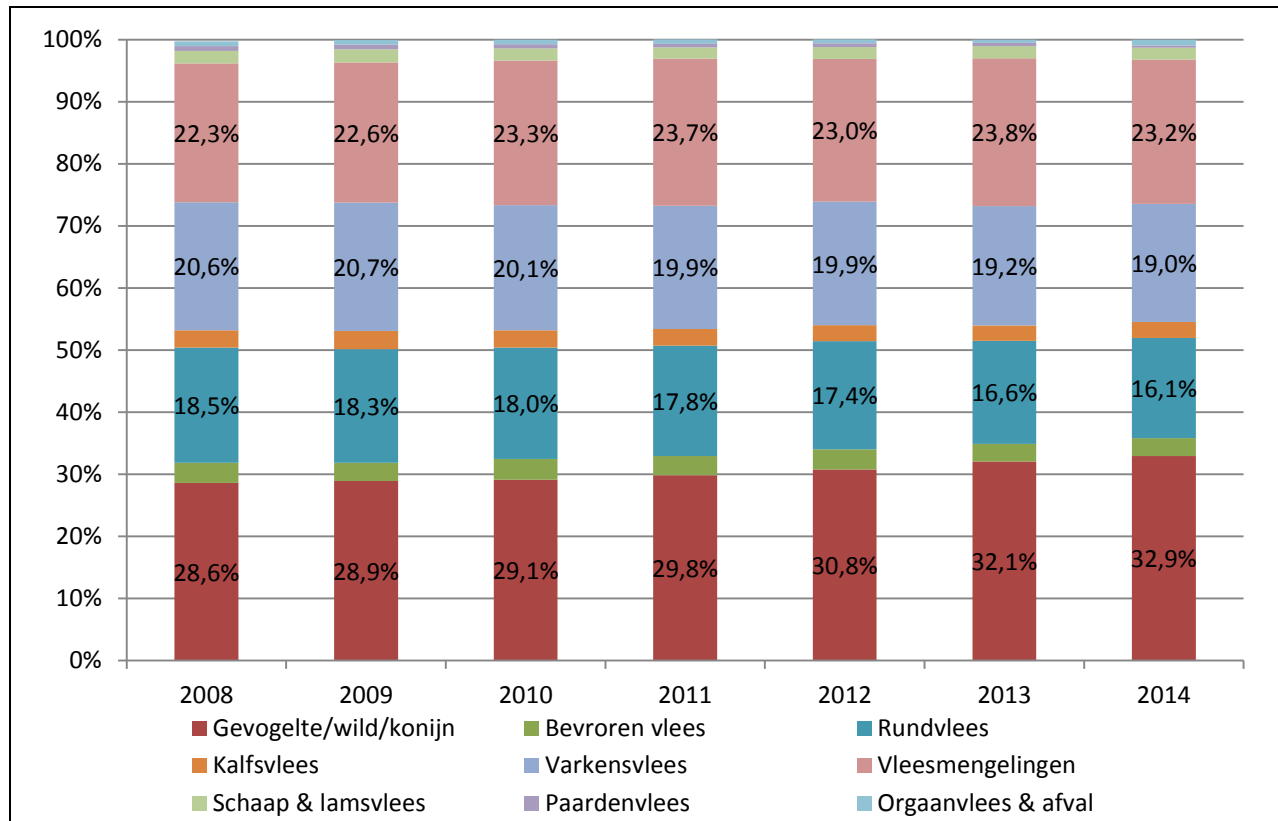
⁷¹ De categorie "gemengd vlees" omvat onder andere gehakt, worsten, vleesspiesjes, pita- of gyrosvlees, hamburgers en cordon bleu.

⁷² De gegevens van de VLAM wijzen niet op een substitutie-effect in het voordeel van vis of vegetarische producten.

⁷³ De categorie vleeswaren omvat onder andere salami, spek, gedroogde ham, gerookte ham, worsten om te bakken, producten op basis van kip of kalkoen, gekookte ham, paté en pens.

Grafiek 14: Belgische thuisverbruik van vlees en gevogelte⁷⁴

(In % van het totale volumel)

Bron: GfK Panel Services Benelux via VLAM

3.1.1 Distributiekanaalen voor vers varkensvlees in België

De grootdistributie blijft het belangrijkste distributiekanaal voor vers varkensvlees. In 2014 kocht de consument er 41,2 % van zijn varkensvlees, tegenover nog 38,9 % in 2013. Het marktaandeel van de slagerijen is er daarentegen continu op achteruitgegaan: in 2008 bedroeg het nog 29,8 %, in 2014 was dat nog maar 21,6 %.⁷⁵ De buurtsupermarkten hebben een gestage groei gekend tussen 2008 en 2011, met een marktaandeel van 17,1 % in 2008 en 19,6 % in 2011. Sinds 2011 blijft hun marktaandeel schommelen rond de 19 %. Het marktaandeel van de hard discounters is toegenomen tussen 2009 (6,6 %) en 2014 (11,1 %). De marktaandelen van de overige distributiekanaalen - rechtstreekse verkoop en korte keten - schommelden tussen 6,0 % en 7,5 %.⁷⁶

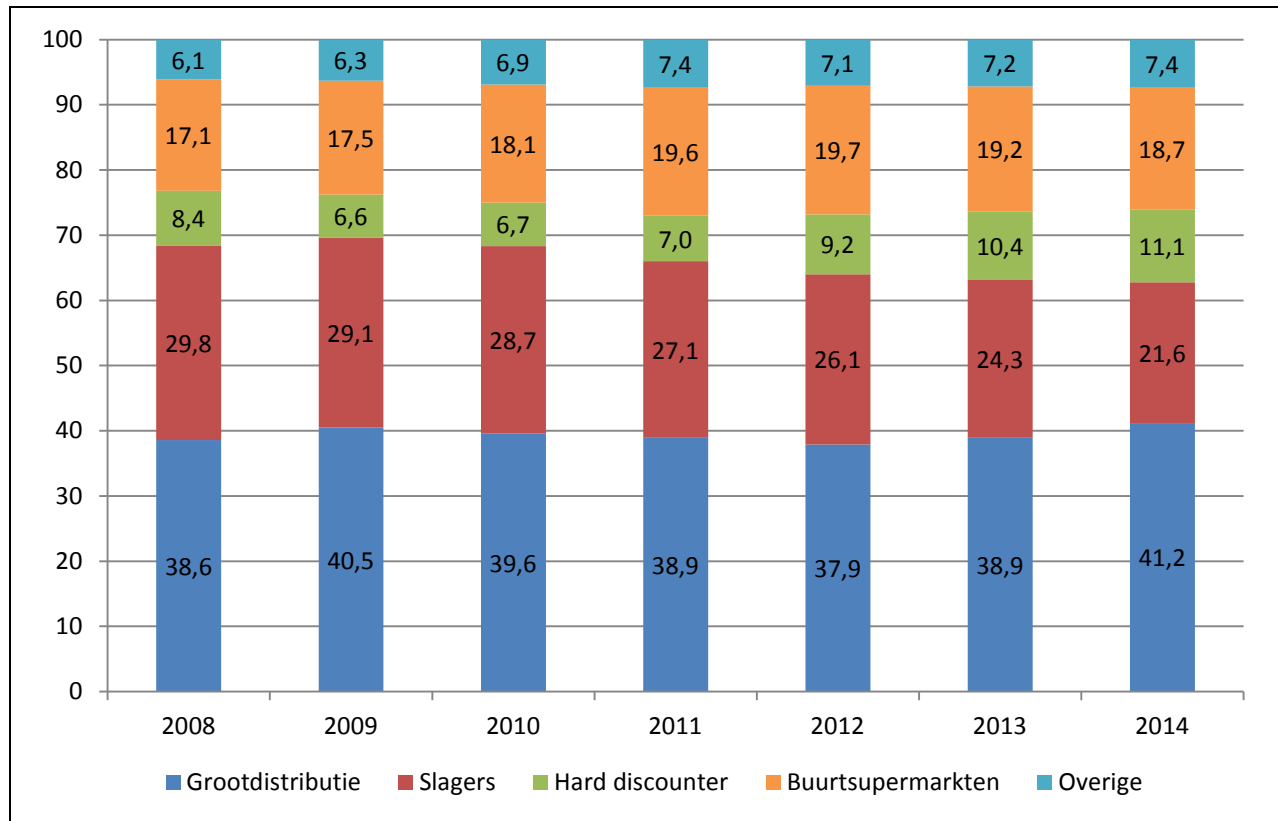
⁷⁴ Zie details in tabel in bijlage 7. De grafiek is gebaseerd op gegevens die door GfK Panels Benelux (bureau voor marktonderzoek) zijn verzameld. Het bureau onderzocht onder andere het thuisverbruik van voedingsmiddelen bij 4.000 Belgische gezinnen.

⁷⁵ Ook het marktaandeel van bakkerijen is tussen 2008 en 2013 achteruitgegaan (van 52,4 % in 2009 tot 43,2 % in 2013), hoewel dit nog steeds het distributiekanaal bij uitstek blijft voor brood en banket. Visspeciaalzaken daarentegen hebben hun marktaandeel zien stabiliseren, zij het op een merklijk lager niveau, zijnde 12 %.

⁷⁶ De verschillende crisissen in de landbouw- en voedingsindustrie hebben het vertrouwen van de consument in het productiesysteem aangetast. Uit bezorgdheid over de traceerbaarheid van de producten hebben sommige consumenten hun toevlucht gezocht tot de korte keten, die vooral producten van de lokale biologische landbouw aanbiedt. Toch is het aandeel van de korte keten in de totale vleesdistributie nog zeer klein ten opzichte van de grootdistributie. De

Grafiek 15: Distributiekkanalen voor vers varkensvlees⁷⁷

(% van het verkoopvolume)

Bron: GfK Panel Services Benelux via VLAM

3.1.2 Distributiekkanalen voor vleeswaren in België

Wat de aankoop van vleeswaren betreft, ging de voorkeur van de consument in 2014 eerder uit naar de grootdistributie (35,9 %) en de hard discounters (33,6 %). Buurtsupermarkten en slagerijen namen in dat jaar respectievelijk 14,2 % en 10,7 % van het verkoopvolume van vleeswaren voor hun rekening.

consument koopt veeleer fruit en groenten via de korte keten, en minder vlees. Zie ULg, ["Vente directe et circuits courts"](#), maart 2013.

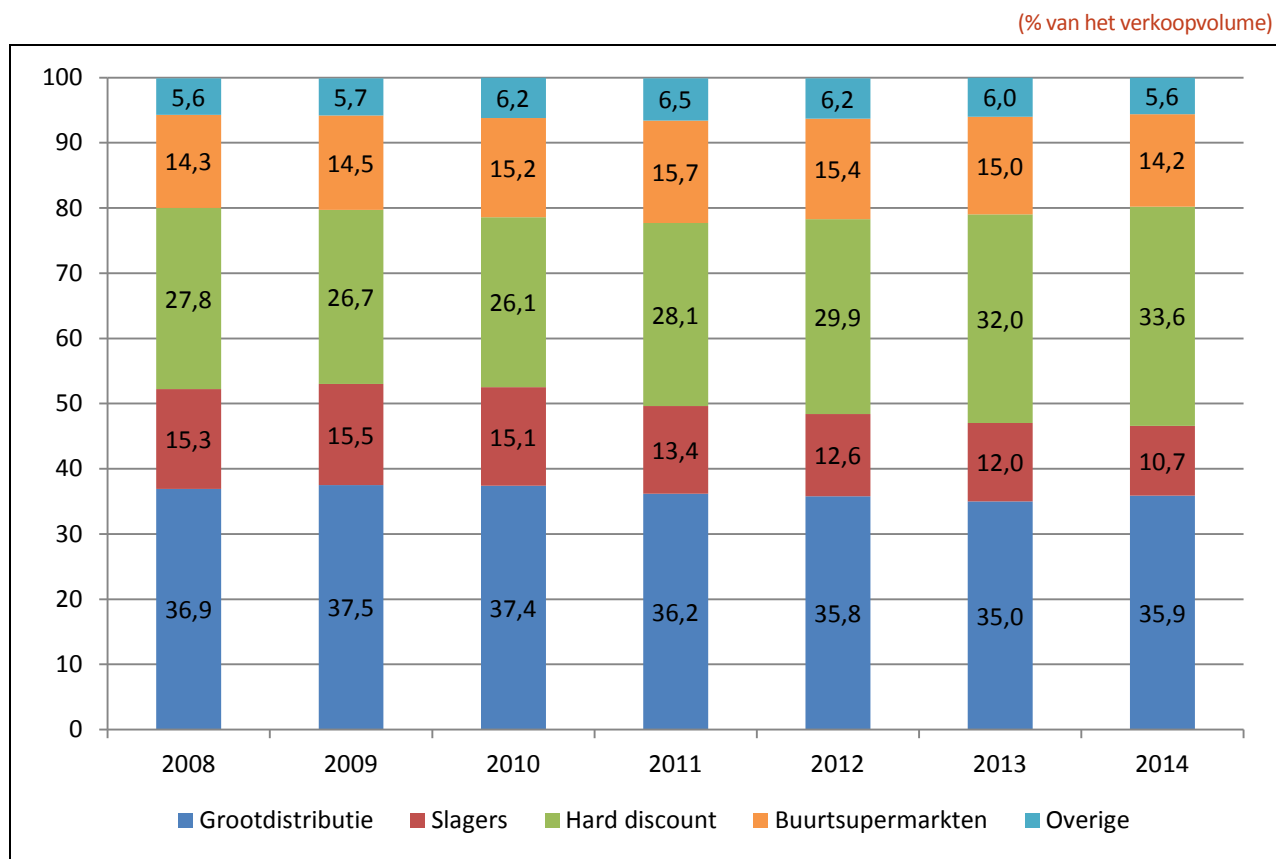
⁷⁷ Grootdistributie: Carrefour, Hyper/GB/Carrefour Market; Delhaize le Lion, Colruyt; Makro; Cora; Match en Champion
Hard discounters: Lidl

Buurtsupermarkten: Carrefour Express, Delhaize AD/City/Proxy; Okay; Smatch; Spar; Alvo; Comarkt/Comarché, Cash Fresh, Intermarché/Ecomarché

Overige: markten, hoeveverkoop, levering aan huis

Renmans werd opgenomen bij de slager. Hard discounter Aldi verkoopt geen vers varkensvlees.

Grafiek 16: Distributiekkanalen voor vleeswaren

Bron: GfK Panel Services Benelux via VLAM

In vergelijking met het marktaandeel bij de distributiekkanalen voor vers varkensvlees, hebben de hard discounters een veel groter marktaandeel bij de distributiekkanalen voor vleeswaren (10,4 % voor vers vlees ten opzichte van 32,0 % voor vleeswaren in 2013), terwijl het aandeel van de slagerijen veel kleiner is (24,3 % voor varkensvlees, tegenover 12,0 % voor vleeswaren). Dit verschil is te verklaren door het feit dat hard-discounter Aldi wel vleeswaren verkoopt, maar geen vers vlees. Volgens de VLAM besteedde elke consument in 2014 iets minder dan 50 EUR per jaar aan vers varkensvlees en gemiddeld iets minder dan 130 EUR aan vleeswaren.

3.2 Buitenlandse handel varkensproducten

3.2.1 Handelsbalans

De Belgische handelsbalans in varkensproducten is in de beschouwde periode uitermate positief en kwam in 2013 uit op bijna 1,3 miljard EUR. België is dus een netto-uitvoerder van varkensproducten.⁷⁸ Sinds 2010 kent de handelsbalans een continue stijging (+18,9 % tussen 2010 en 2013). In 2013 werd voor 1,7 miljard EUR aan levende varkens en varkensproducten uitgevoerd. Dit is een toename van 26 % tegenover 2006. De uitvoer bestond in 2013 in de eerste plaats uit varkensarkassen (43,6 %) en versneden vlees (41,6 %). Levende mestvarkens en vleeswaren stonden in 2013 in voor respectievelijk 7,5 % en 7,1 % van de uitvoer, terwijl amper 0,2 % van de totale Belgische uitvoer van varkensproducten gerealiseerd werd door levende

⁷⁸ De voornaamste netto-uitvoerlanden in Europa zijn Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Spanje en Polen.

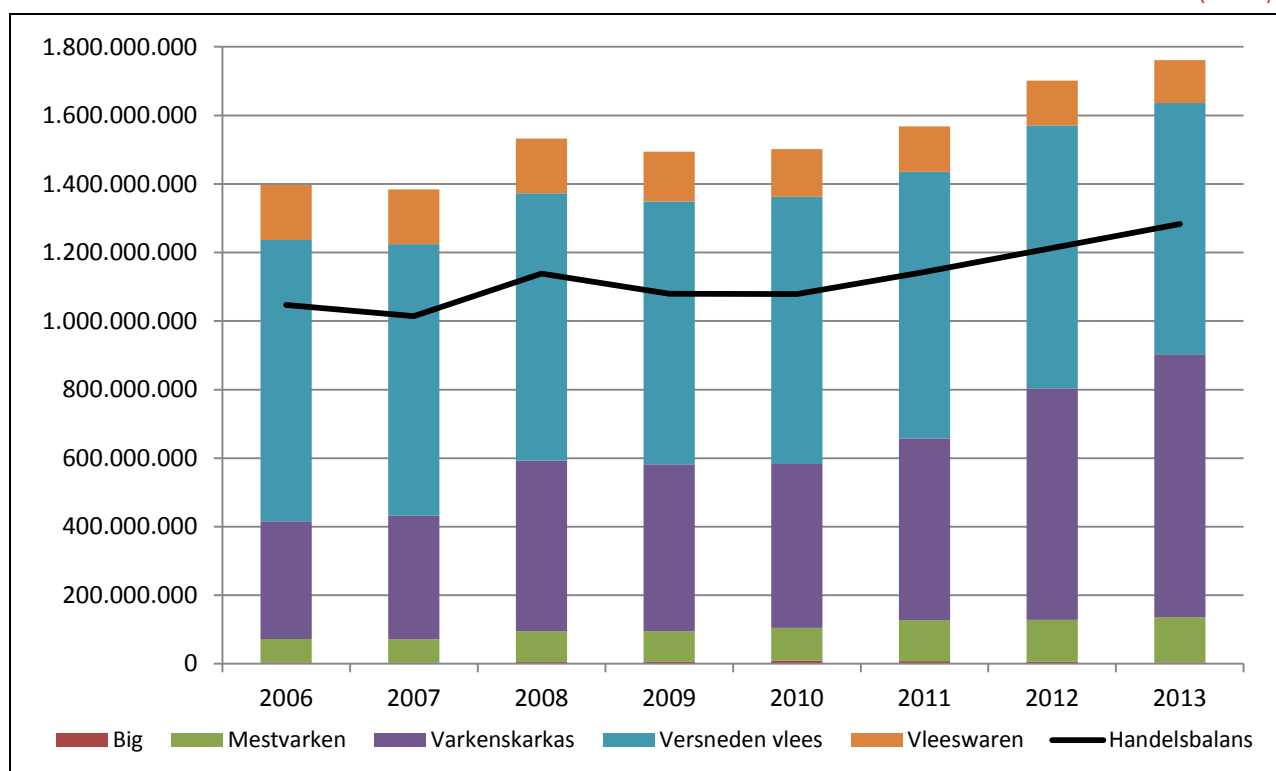

biggen. Tussen 2006 en 2013 is voornamelijk de uitvoer in waarde van varkensskarkassen toegenomen (+123 %) en van levende mestvarkens (+94 %). De uitvoer van de overige producten is afgenomen in deze periode.

De invoer van varkensproducten is in de periode 2006-2013 gestegen met 36,7 %. Voornamelijk versneden vlees en vleeswaren werden in 2013 in België ingevoerd (respectievelijk 50,3 % en 22,7 %).

Grafiek 17: Belgische handelsbalans in varkensproducten en de verdeling van de uitvoer van varkensproducten

(In EUR)

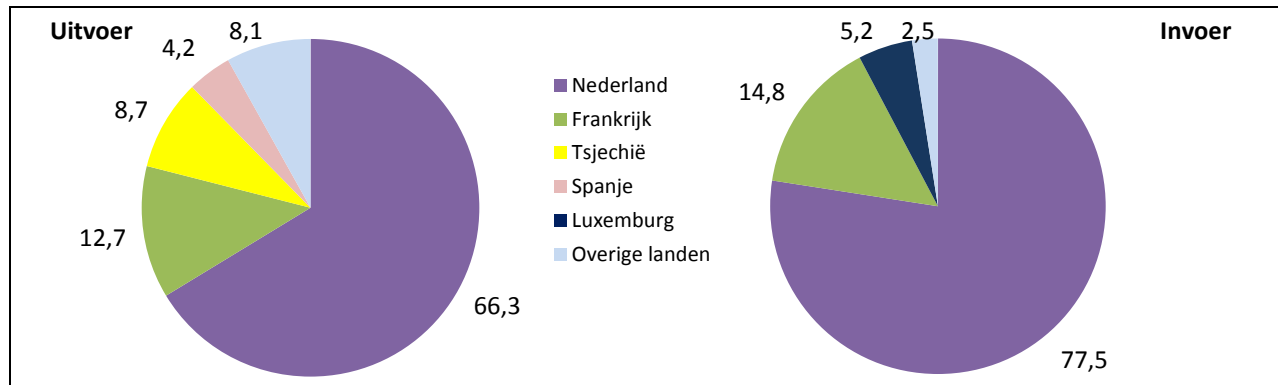
Bron: Comext, Europese Commissie

3.2.2 Belangrijkste handelspartners

België is een netto invoerder van levende biggen. In 2013 werden voor 36 miljoen EUR biggen ingevoerd tegenover een uitvoer van bijna 4 miljoen EUR. Nederland is zowel voor de invoer als de uitvoer van biggen de belangrijkste handelspartner. Op de tweede plaats komt Frankrijk. Biggen worden uitsluitend met andere EU-lidstaten verhandeld.

Grafiek 18: Voornaamste handelspartners biggen (in waarde)

(Gemiddelde 2006-2013, in %)

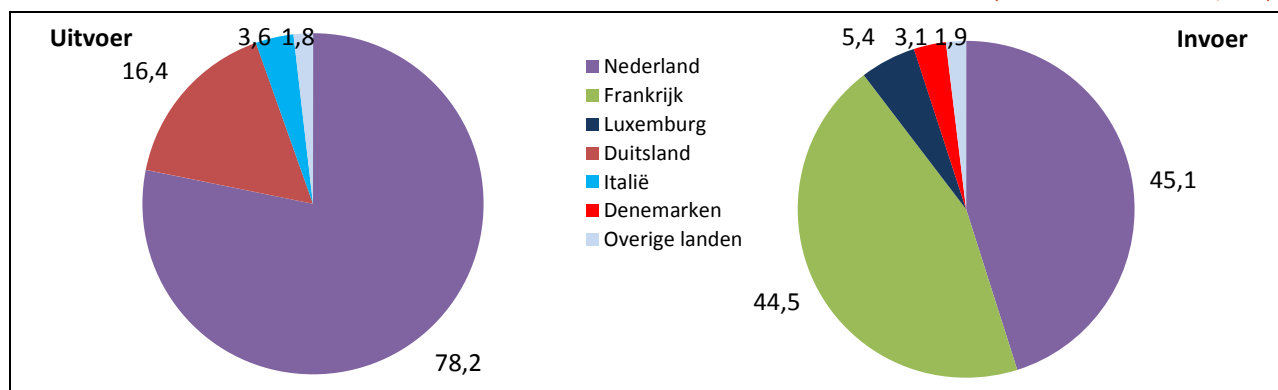

Bron: Comext, Europese Commissie

Ook mestvarkens worden bijna uitsluitend verhandeld met andere EU-lidstaten. In tegenstelling tot bij de biggen, is België een netto-uitvoerder van mestvarkens. In 2013 werd voor bijna 133 miljoen EUR aan mestvarkens uitgevoerd, tegenover een invoer van ongeveer 74 miljoen EUR. Opnieuw is Nederland de voornaamste handelspartner, zowel wat in- als uitvoer betreft. Ook worden steeds meer varkens uitgevoerd naar Duitsland. Tussen 2006 en 2013 is de uitvoer van levende vleesvarkens naar Duitsland in waarde bijna vervijfvoudigd.

Grafiek 19: Voornaamste handelspartners mestvarkens (in waarde)

(Gemiddelde 2006-2013, in %)

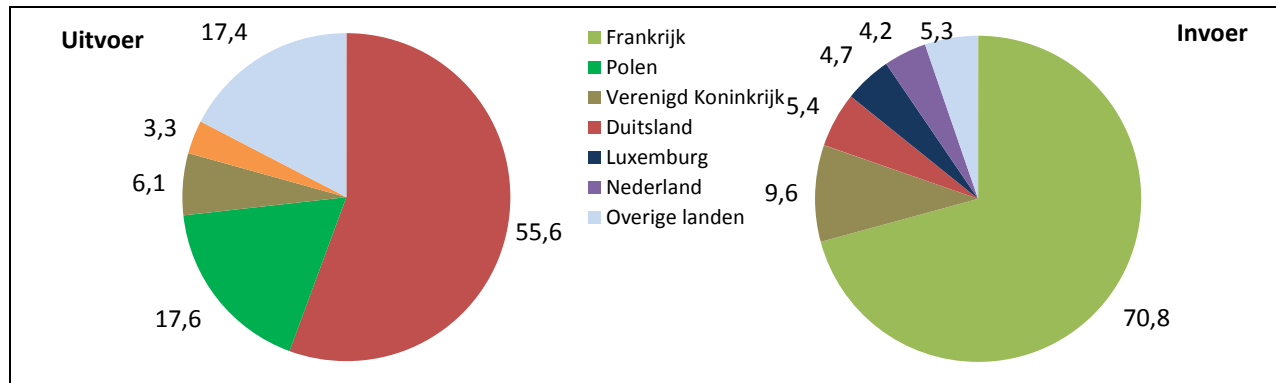
Bron: Comext, Europese Commissie

In 2013 voerde België voor 766 miljoen EUR aan varkensskarkassen uit naar voornamelijk andere EU-lidstaten. Daartegenover werd voor 21 miljoen EUR aan varkensskarkassen ingevoerd uit uitsluitend andere EU-lidstaten. In de periode 2006-2013 was de belangrijkste handelspartner voor uitgevoerde varkensskarkassen Duitsland, gevolgd door Polen. In deze periode is de Belgische uitvoer van varkensskarkassen met 123 % toegenomen. Voornamelijk de uitvoer naar Polen is de afgelopen jaren zeer sterk toegenomen (van 2 miljoen EUR in 2007 naar 233 miljoen EUR in 2013) en nam in 2013 zelfs 30 % van de totale uitvoer in varkensskarkassen voor zijn rekening. De uitvoer naar Duitsland is tussen 2006 en 2013 met 26 % toegenomen, waardoor Duitsland in 2013 goed was voor 44 % van de totale Belgische uitvoer van varkensskarkassen.

Varkensskarkassen worden dan weer voornamelijk ingevoerd vanuit Frankrijk. In de periode 2006-2013 stond Frankrijk in voor gemiddeld 70 % van de invoer van varkensskarkassen.

Grafiek 20: Voornaamste handelspartners varkensskarkassen (in waarde)

(Gemiddelde 2006-2013, in %)

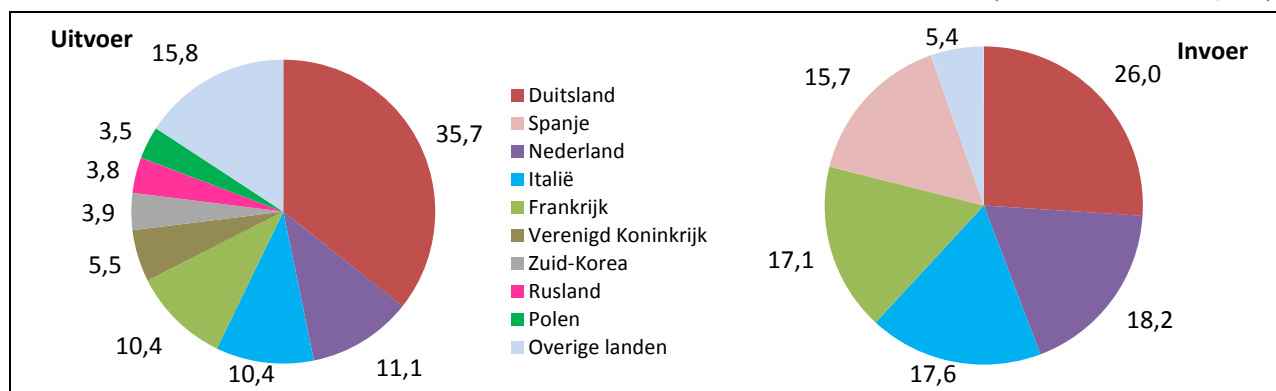

Bron: Comext, Europese Commissie

In 2013 voerde België voor 736 miljoen EUR aan versneden varkensvlees uit. 86 % hiervan werd uitgevoerd naar andere EU-lidstaten. In hetzelfde jaar werd voor 241 miljoen EUR aan versneden varkensvlees ingevoerd, vanuit bijna uitsluitend EU-lidstaten. Zowel voor de in-als voor uitvoer van versneden varkensvlees zijn Duitsland, Nederland, Italië en Frankrijk de belangrijkste handelspartners van België. De daling van de totale uitvoer van versneden varkensvlees (van 820 miljoen EUR in 2006 naar 736 miljoen EUR in 2013) is voornamelijk te wijten aan de daling van de uitvoer naar Duitsland⁷⁹ (die terugliep van 323 miljoen EUR in 2006 naar 240 miljoen EUR in 2013).

Grafiek 21: Voornaamste handelspartners versneden varkensvlees (in waarde)

(Gemiddelde 2006-2013, in %)

Bron: Comext, Europese Commissie

In 2013 werd ten slotte voor 124 miljoen EUR aan vleeswaren op basis van varkensvlees uitgevoerd, wat een daling van 22 % betekent tegenover 2006. Daartegenover werd voor 108 miljoen EUR aan vleeswaren ingevoerd in België, wat dan weer een stijging is van 19 % ten opzichte van 2006.

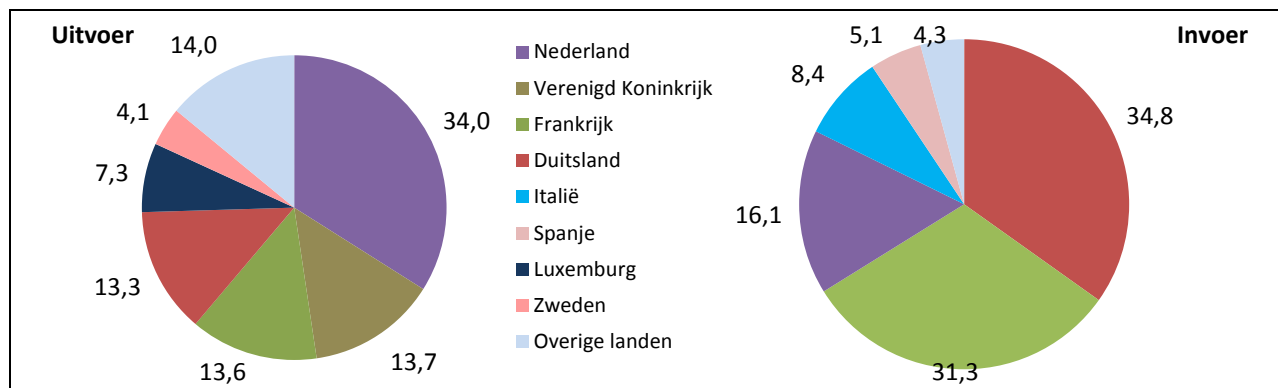
Net als bij de andere varkensproducten zijn de buurlanden de voornaamste handelspartners. In de eerste plaats worden vleeswaren uitgevoerd naar Nederland, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. De daling van de totale uitvoer van vleeswaren is in de eerste plaats te wijten aan de daling van de export van deze producten naar Nederland en het Verenigd Koninkrijk (een daling van respectievelijk 43 % en

⁷⁹ Terwijl de uitvoer van versneden varkensvlees naar Duitsland is gedaald, is de uitvoer van varkensskarkassen naar Duitsland dan weer toegenomen.

41 % tussen 2006 en 2013). Vleeswaren worden dan weer ingevoerd vanuit Duitsland, Frankrijk en Nederland.

Grafiek 22: Voornaamste handelspartners vleeswaren op basis van varkensvlees (in waarde)

(Gemiddelde 2006-2013, in %)

Bron: Comext, Europese Commissie

De Belgische uitvoer van varkensproducten blijft voornamelijk gericht op de Europese markt. De Europese Unie is nochtans een belangrijke uitvoerder van varkensproducten. In 2013 voerde de Europese Unie voor bijna 4,5 miljard EUR⁸⁰ aan varkensproducten uit, wat bijna een verdubbeling is ten opzichte van 2006, toen voor bijna 2,4 miljard EUR aan varkensproducten werd uitgevoerd.⁸¹

De belangrijkste Europese uitvoerders van varkensproducten zijn Denemarken, Duitsland, Spanje, Nederland, Frankrijk en België. Deze landen stonden in 2013 in voor 69 % van de totale extra-communautaire uitvoer. Denemarken is nog steeds met stip de belangrijkste uitvoerder. In 2013 was dit land nog steeds goed voor bijna een kwart van de totale extra-communautaire uitvoer. Tussen 2006 en 2013 is dit aandeel echter sterk verminderd. In 2006 was het land namelijk nog goed voor bijna de helft van de totale extra-communautaire uitvoer (46 %). Deze daling is niet zo zeer veroorzaakt door een terugval van de uitvoer van Denemarken, dan wel door de toename van de uitvoer van andere landen.

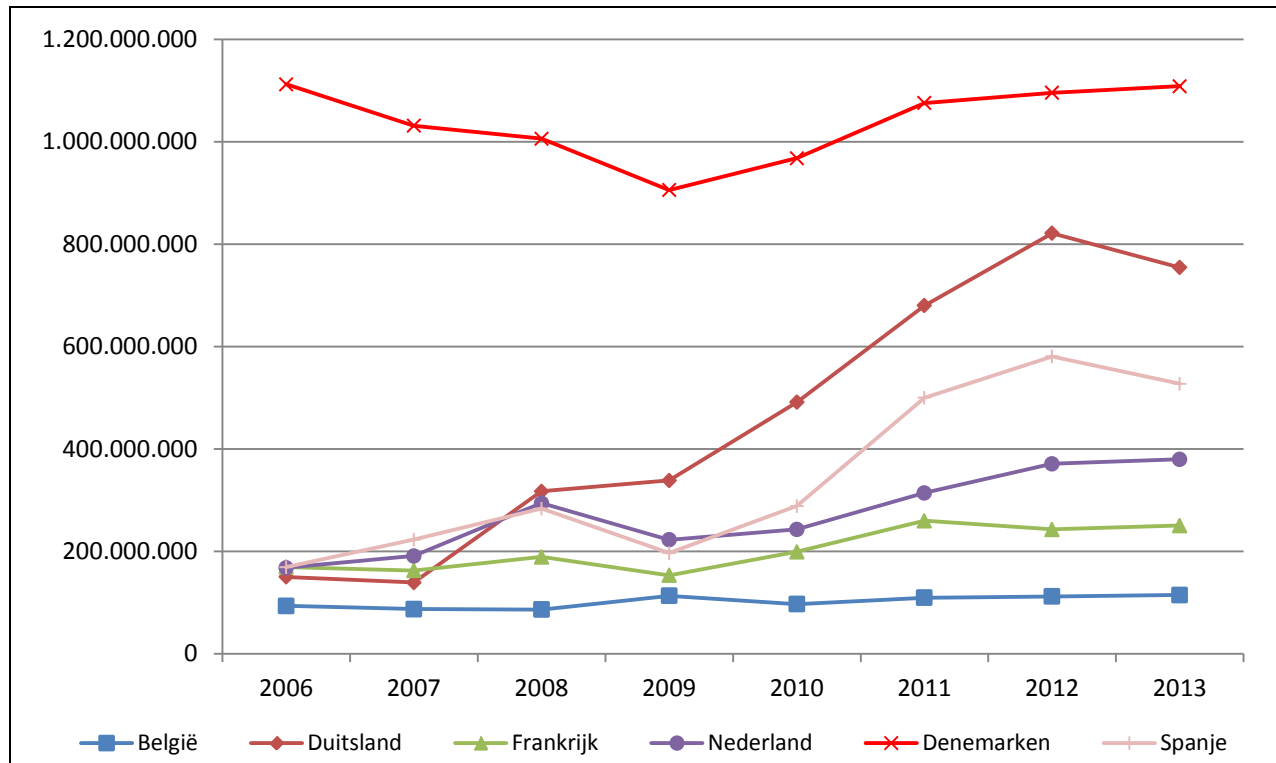
Voornamelijk Duitsland is er in de periode 2006-2013 in geslaagd zijn extra-communautaire uitvoer van varkensproducten te laten toenemen, gevolgd door Spanje, Nederland en Frankrijk. Zo is de Duitse uitvoer van varkensproducten in deze periode meer dan vervijfvoudigd. België daarentegen is er niet in geslaagd zijn extra-communautaire uitvoer van varkensproducten zo sterk te laten toenemen. De Belgische uitvoer is tussen 2006 en 2013 met 22 % toegenomen.

⁸⁰ In 2014 voerde de EU nog 4,3 miljard EUR uit aan varkensproducten, wat een daling is van 2,7 % ten opzichte van 2013. Deze daling is voornamelijk te wijten aan het Russisch invoerverbod op varkensproducten, waardoor de uitvoer naar Rusland met maar liefst 90,7 % gedaald is ten opzichte van 2013. In 2013 was de EU-uitvoer van varkensproducten naar Rusland nog goed voor 23 % van de totale extra-EU uitvoer van varkensproducten. In 2014 is dit aandeel gedaald tot amper 2,3 %

⁸¹ De vraag naar vlees in de EU stabiliseert de laatste jaren, of neemt zelfs af. In België werd in 2010 gemiddeld 90kg (inclusief karkasgewicht) per inwoner geconsumeerd, terwijl in 2005 dit nog bijna 96kg per inwoner was. In groeilanden daarentegen gaat de levensstandaard van de bevolking erop vooruit. Dit leidt vaak tot een toename van de vleesconsumptie.

Grafiek 23: Extra-communautaire uitvoerevolutie van varkensproducten door netto-exportlanden

(In waarde)

Bron: Comext, Europese Commissie

Er wordt voornamelijk versneden varkensvlees buiten de EU uitgevoerd. In 2013 bestond de extra-communautaire uitvoer in varkensproducten voor 91 % uit versneden vlees, gevolgd door vleeswaren (6,1 %).

In 2013 was Rusland⁸² de belangrijkste handelspartner van de EU wat betreft varkensproducten, gevolgd door Japan en China. Deze landen stonden in voor respectievelijk 23,4 %, 20,5 % en 10,1 % van de totale extra-communautaire uitvoer in varkensproducten. Het aandeel van Japan in deze uitvoer is in de periode 2006-2013 stelselmatig afgenomen (31,7 % in 2006), terwijl het aandeel van Rusland min of meer constant bleef rond 23 %. De uitvoer naar China van varkensproducten is over de beschouwde periode zeer sterk toegenomen. In 2006 was de uitvoer naar dit land nog verwaarloosbaar in de totale extra-communautaire uitvoer. Andere belangrijke handelspartners van de EU zijn Zuid Korea (gemiddeld 8,8 % voor de periode 2006-2013) en de Verenigde Staten (gemiddeld 7,4 % voor de periode 2006-2013).

⁸² De totale uitvoer van Belgische varkensproducten naar Rusland kwam in de periode januari – november 2014 bijna 80 % lager uit dan in dezelfde periode 2013, als gevolg van het Russisch embargo tegen Europese varkensproducten. De uitvoer van versneden varkensvlees liep maar liefst met 95 % terug.

4 Verloop van de consumptieprijs voor varkensvlees

4.1 Verloop van de consumptieprijs voor varkensvlees in België

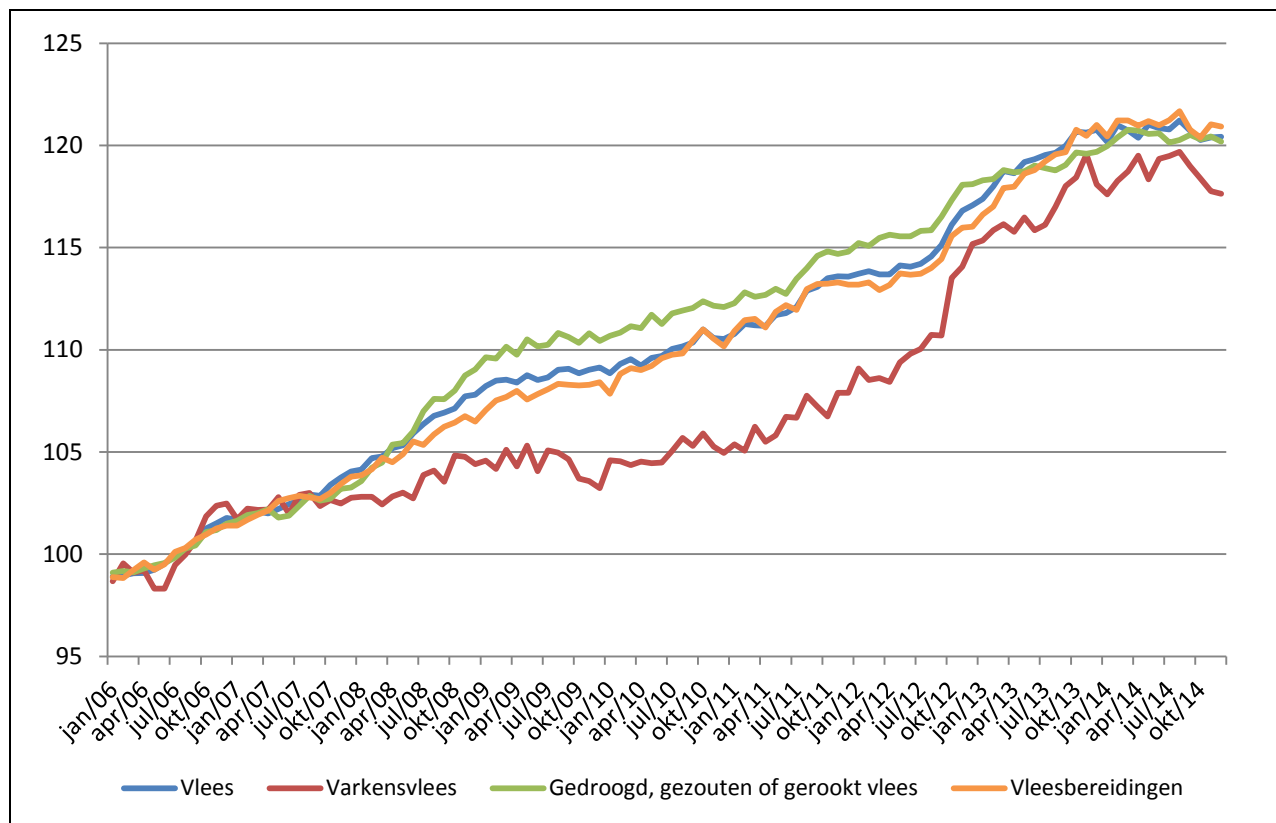
Tussen 2006 en 2014 steeg de consumptieprijs van vers varkensvlees met 18,6 %. De consumptieprijs van vlees in het algemeen steeg met ongeveer 20,7 %. De consumptieprijzen van gezouten, gedroogd en gerookt vlees (zoals gerookt spek, gekookte ham, rauwe ham, salami en hespenworst) en van vleesbereidingen (zoals boerenpastei, pensen, hamburger, gehakt, verse worst, frankfurter worstjes, vleessalade en vleesbrochette) waren in dezelfde periode met respectievelijk 20,4 % en 21,0 % gestegen.

De prijzen voor vers varkensvlees hebben een bijzonder verloop gekend. Tot half 2011 steeg de consumptieprijs van varkensvlees in beperkte mate (+7,0 % tussen het eerste semester van 2006 en het eerste semester van 2011). Het prijsstijgingstempo versnelde vanaf het tweede trimester 2011 (+1,9 % gemiddeld op jaarbasis) en vooral tijdens het laatste trimester 2012 (+6,3 % gemiddeld op jaarbasis). Ook in 2013 (5,6 % gemiddeld op jaarbasis) bleven de consumptieprijzen stijgen. In 2014 was de inflatie op jaarbasis minder uitgesproken (1,5 %).

De prijsindexen voor gezouten, gedroogd en gerookt vlees en vleesbereidingen volgden dezelfde trend als de prijsindex van het vlees: de consumptieprijzen voor gezouten, gedroogd en gerookt vlees en vleesbereidingen kenden een aanzienlijke stijging in 2007/2008 (respectievelijk +7,9 % en +5,6 % tussen januari 2007 en januari 2009) en eind 2012/begin 2013 (respectievelijk +3,0 % en +4,5 % tussen juni 2012 en juni 2013). In 2014 bedroeg de inflatie op jaarbasis van gezouten, gedroogd en gerookt vlees en van bereidingen van vlees 1,2 % en 1,7 %.

Grafiek 24: Verloop van de consumptieprijsen van vers varkensvlees, van gezouten, gedroogd en gerookt vlees en van vleesbereidingen

(Index 2006=100)

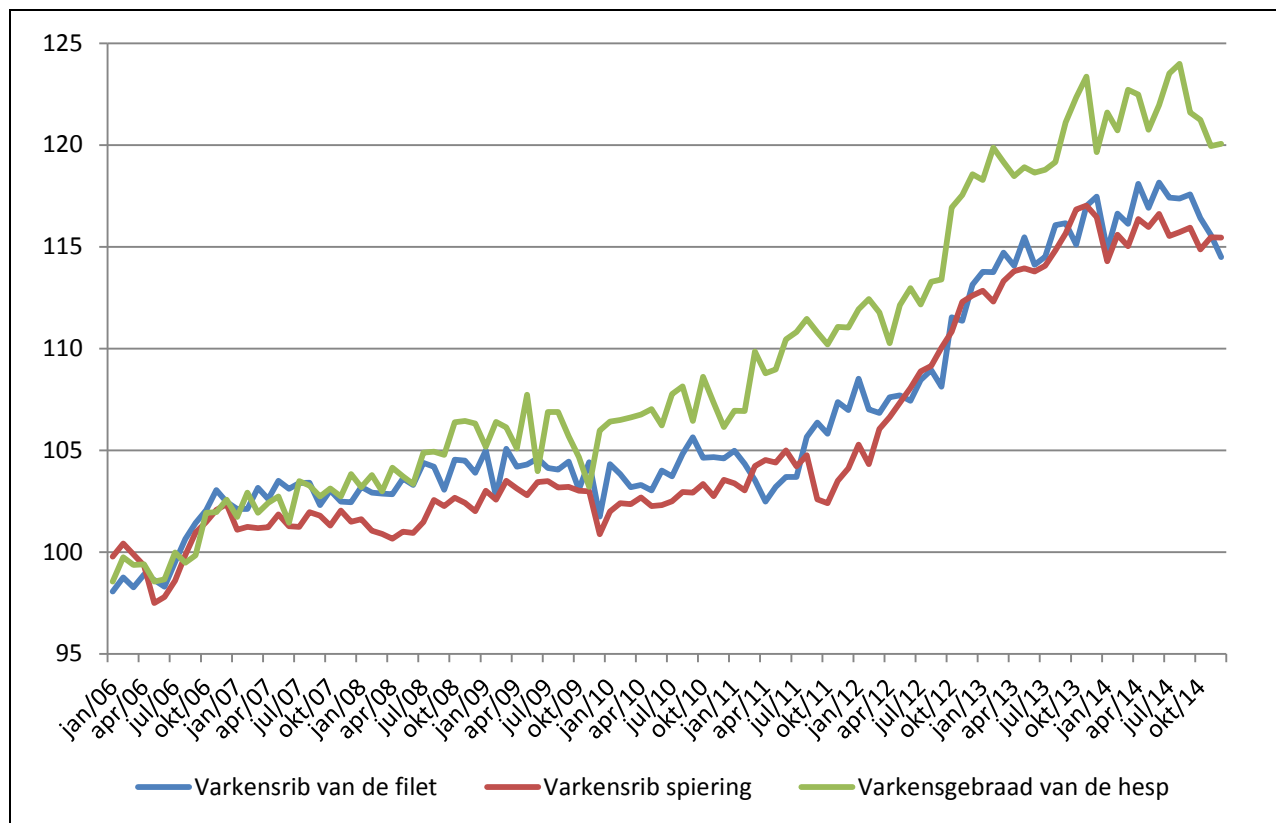

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

Het verloop van de consumptieprijsen van verschillende producten op basis van vers varkensvlees is sterk gelijklopend voor de beschouwde periode (zie onderstaande grafiek). In 2006 deed zich een prijsschok voor bij de drie types varkensvlees, nl. varkensgebraad van de hesp, varkensrib van de filet en varkensrib spiering (4 % tot 5 % tussen juni en december 2006). Tussen januari 2007 en januari 2009 kenden de consumptieprijsen van zowel varkensgebraad van de hesp als varkensrib van de filet dezelfde prijsstijging (+/- 3,0 %) terwijl de consumptieprijs van varkensrib van de spiering relatief stabiel bleef. De consumptieprijsindex van varkensgebraad van de hesp ging vanaf 2010 stilaan zijn eigen weg, terwijl de consumptieprijsindex van varkensrib van de filet eerder het groeiritme van de varkensrib van de spiering volgde (+5 % in juni 2011 in vergelijking met 2006, tegenover iets meer dan 10 % voor varkensgebraad van de hesp). Vanaf de tweede helft van 2011 gingen de consumptieprijsen van de varkensrib van de spiering en de varkensrib van de filet fors de hoogte in en volgden ze een hetzelfde verloop als de consumptieprijs van varkensgebraad van de hesp. Tussen 2006 en 2014, steeg de consumptieprijs van varkensgebraad van de hesp met 21,7 %, de consumptieprijs van varkensrib van de spiering met 15,6 % en de consumptieprijs van varkensrib van de filet met 16,6 %.

Grafiek 25: Verloop van de consumptieprijsindex van varkensgebraad van de hesp, varkensrib van de filet en varkensrib van de spiering

(Index 2006=100)

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

Wat het verloop van de consumptieprijsindex betreft voor de belangrijkste producten binnen de categorieën gezouten, gedroogd en gerookt vlees en vleesbereidingen zoals salami, gekookte ham, verse worst en gehakt, stelt men het volgende vast:

De consumptieprijs van salami is sterk toegenomen in 2008 (+8,7 % in januari 2009 ten opzichte van het voorgaande jaar). Het prijsstijgingstempo van de consumptieprijs van salami is vervolgens sterk vertraagd. In 2014 kwam de consumptieprijs van salami zelfs lager uit dan het jaar voordien (-0,5 %). Over heel de beschouwde periode is salami 18,1 % duurder geworden.

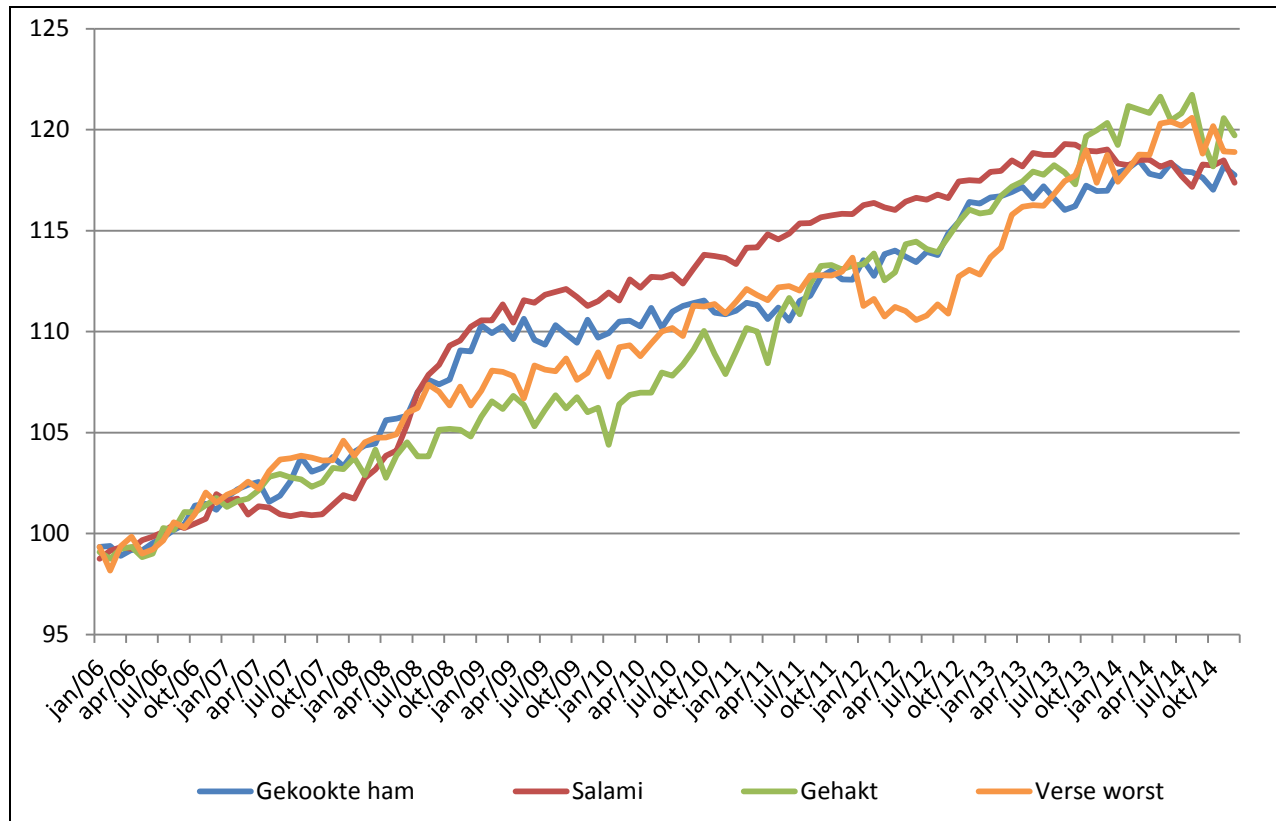
De consumptieprijs van verse worst is eerst gelijkmatig gestegen tot eind 2011 (gemiddeld 2,4 % op jaarbasis). Na een dip gedurende de eerste negen maanden van 2012, is het prijsstijgingstempo weer sterk toegenomen in oktober 2012. In 2014 moest de consument 2,3 % meer betalen voor verse worst dan het jaar voordien. Over de beschouwde periode is de consumptieprijs van verse worst met 19,3 % gestegen.

De consumptieprijs van gekookte ham volgde min of meer hetzelfde verloop als de consumptieprijs van salami (hoewel de consumptieprijs van gekookte ham stabiel bleef tussen begin 2009 en de eerste helft van 2011); de consumptieprijs van gehakt volgde dan weer min of meer hetzelfde prijsstijgingstempo als de consumptieprijs van verse worst (maar dan zonder de dip die de consumptieprijs van gehakt kende in 2012).

Grafiek 26: Verloop van de voornaamste categorieën van gezouten, gedroogd en gerookt vlees en vleesbereidingen

(Index 2006=100)

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

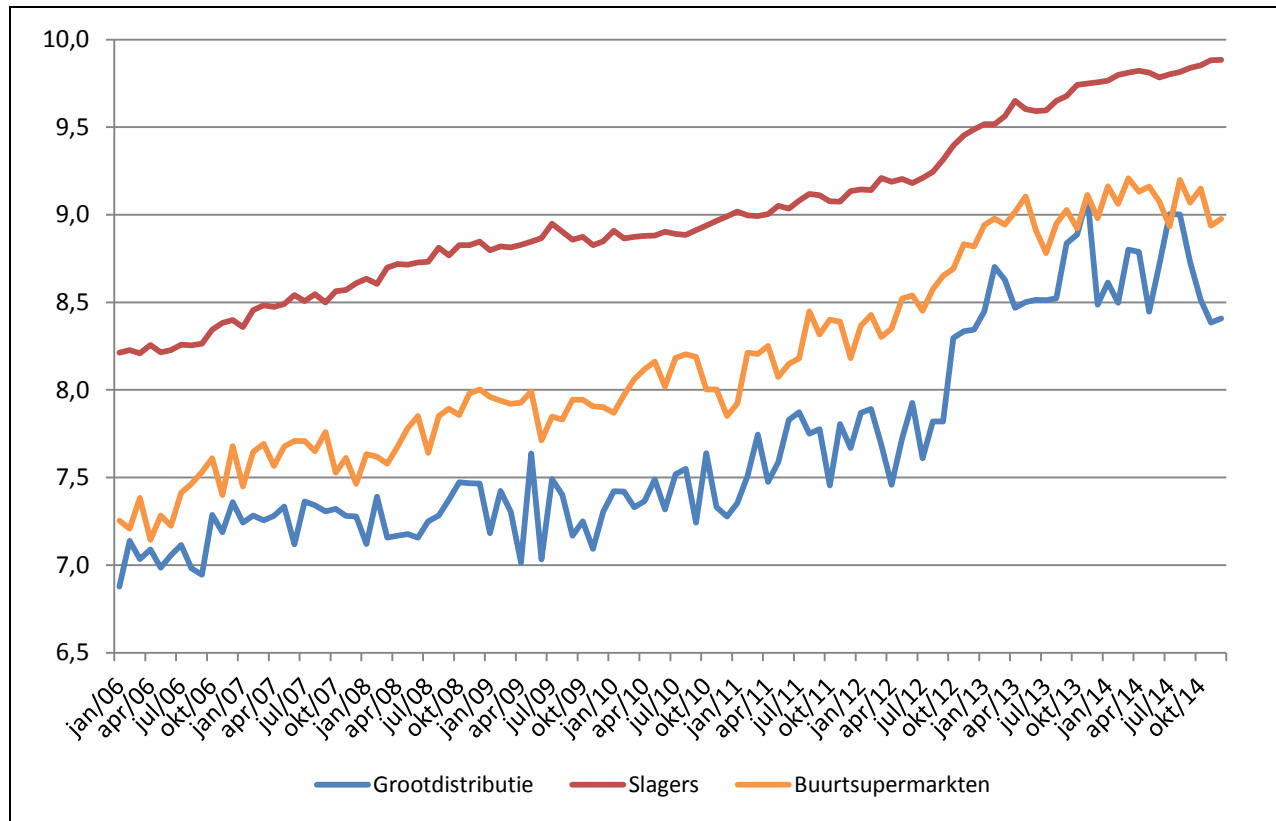
Het verloop van de prijs varkensgebraad van de hesp⁸³ werd specifiek onderzocht per type van winkel. Deze analyse is gebaseerd op de micro-data van de AD Statistiek. Er werd alleen rekening gehouden met de data waarvoor een volledige reeks beschikbaar is voor de hele beschouwde periode (d.w.z. van januari 2006 tot december 2014). De prijsnoteringen kunnen in drie groepen worden ingedeeld naargelang het type van winkel⁸⁴: de slagerijen, de buurtsupermarkten en de grootdistributie.

⁸³ Varkensgebraad van de hesp heeft het grootste gewicht in de consumptieprijsindex van varkensvlees. Daarom werd de consumptieprijs van dit product onderzocht per type van winkel.

⁸⁴ Om de consumptieprijs van varkensgebraad van de hesp te berekenen per type winkel, werd gebruik gemaakt van dezelfde indeling als deze die gebruikt wordt door GfK om het aandeel van de verschillende distributiekanaalen te bepalen.

Grafiek 27: Verloop van de consumptieprijs van varkensgebraad van de hesp per type winkel

(In EUR per kilogram)

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

In januari 2006 moest de consument gemiddeld 8,2 EUR betalen voor één kilo varkensgebraad in een slagerij. Bij de buurtsupermarkten en de grootdistributie was dat respectievelijk 7,3 EUR en 6,9 EUR. De consumptieprijs van varkensgebraad kende een forsere stijging in de grootdistributie (22,3 %) en de buurtsupermarkten (23,8 %) dan in de slagerijen (20,3 %). In december 2014 was de prijs respectievelijk 9,9 EUR in slagerijen, 9,0 EUR in buurtsupermarkten en 8,4 EUR in supermarkten. Eén kilogram varkensgebraad was bij de slager in december 2014 nog gemiddeld 0,9 EUR duurder dan in de buurtsupermarkten en 1,5 EUR duurder dan in de grootdistributie.

De consumptieprijs van varkensgebraad in de slagerijen kende een minder volatiel verloop op lange termijn dan de consumptieprijs van varkensgebraad in de grootdistributie en de buurtsupermarkten. Er kunnen drie perioden worden onderscheiden in het prijsverloop van varkensgebraad in de slagerijen en in de grootdistributie (januari 2006 – mei 2009; juni 2009 – juli 2012; augustus 2012 – december 2014).

Tabel 25: Prijsverloop van de consumptieprijs van varkensgebraad per type winkel

	Slager	Buurtsupermarkt	Grootdistributie
Gemiddelde prijs in jan-06 (in EUR per kg)	8,2	7,3	6,9
Gemiddelde prijs in dec-14 (in EUR per kg)	9,9	9,0	8,4
jan-06/mei-09	0,6	0,7	0,8
jun-09/jul-12	0,4	0,5	-0,0
aug-12/dec-14	0,7	0,5	0,8
Cumulatieve variatie (EUR per kg)	1,6	1,7	1,5
Variatie (in %)	20,3	23,8	22,3

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

Wat betreft de consumptieprijs van varkensgebraad in de slagerijen, kan men het volgende vaststellen:

- Van januari 2006 tot mei 2009 volgde de prijs een gestage opwaartse trend. In mei 2009 moest de consument 0,6 EUR meer betalen dan in januari 2006 voor één kilogram varkensgebraad.
- Tussen mei 2009 en juli 2012 nam de prijs van varkensgebraad toe met slechts 0,4 EUR.
- Vanaf oktober 2012, versnelde het groeitempo. De consument moest 0,7 EUR meer betalen in december 2014 ten opzichte van juli 2012.

Ter vergelijking werd de analyse van het prijsverloop van varkensgebraad in de grootdistributie en de buurtsupermarkten volgens dezelfde drie periodes ingedeeld.

- Tijdens de eerste periode steeg de prijs van varkensgebraad met gemiddeld 0,75 EUR zowel in de grootdistributie als in de buurtsupermarkten, wat dus méér is dan in de slagerijen.
- Gedurende de tweede periode (mei 2009-juli 2012), steeg de consumptieprijs van varkensgebraad met 0,5 EUR in de buurtsupermarkten (dus méér dan in de slagerijen) terwijl de prijs stabiel bleef in de grootdistributie.
- Tijdens de derde periode kende de consumptieprijs van één kilogram varkensgebraad op korte tijd een forse stijging in de grootdistributie. Hij ging van 7,6 EUR in juli 2012 naar 8,4 EUR in december 2014, wat neerkomt op een stijging met 0,8 EUR. In de buurtsupermarkten kende de consumptieprijs van varkensgebraad een minder uitgesproken verloop, met een stijging van 8,5 EUR in juli 2012 tot 9,0 EUR in december 2014, wat neerkomt op een stijging met 0,5 EUR.

4.2 Vergelijking van de consumptieprijs van varkensvlees in België en onze buurlanden

Aangezien het geharmoniseerde indexcijfer der consumptieprijzen enkel gegevens bevat voor het aggregaat vlees, wordt voor deze analyse van het prijsverloop van varkensvlees per land gebruik gemaakt van de nationale indexcijfers der consumptieprijzen, die meer gedetailleerd zijn voor varkensvlees. Voor Frankrijk zijn maandelijks uitgesplitste gegevens voor de consumptieprijsindex van varkensvlees echter niet beschikbaar.

Ten opzichte van 2006 was de prijs van varkensvlees in 2014 met 18,6 % in België en 19,0 % in Duitsland gestegen⁸⁵, maar slechts met 6,4 % in Nederland. Zowel in België als in Duitsland onderging varkensvlees een prijsschok in de tweede helft van 2006. Maar terwijl de prijs van varkensvlees in België in 2007 tussen de 2 % en 3 % boven het gemiddelde niveau van 2006 bleef, viel hij in Duitsland terug tot het gemiddelde niveau van 2006. In Duitsland bleef de prijs van varkensvlees stabiel tot april 2008 maar kende een sterke toename in de rest van het jaar. Dat was ook het geval in Nederland (met een inflatie van 5 % tot 6 % in het laatste kwartaal van 2008). In 2008 kwam de inflatie (op jaarbasis) van varkensvlees hoger uit in de buurlanden (2,7 % in Duitsland en 3,0 % in Nederland) dan in België (1,0 %). In 2009 en 2010 bleef de prijs van varkensvlees stabiel in België en Duitsland, maar daalde de prijs in Nederland tot op het niveau van 2006.⁸⁶ In 2011 kwam de

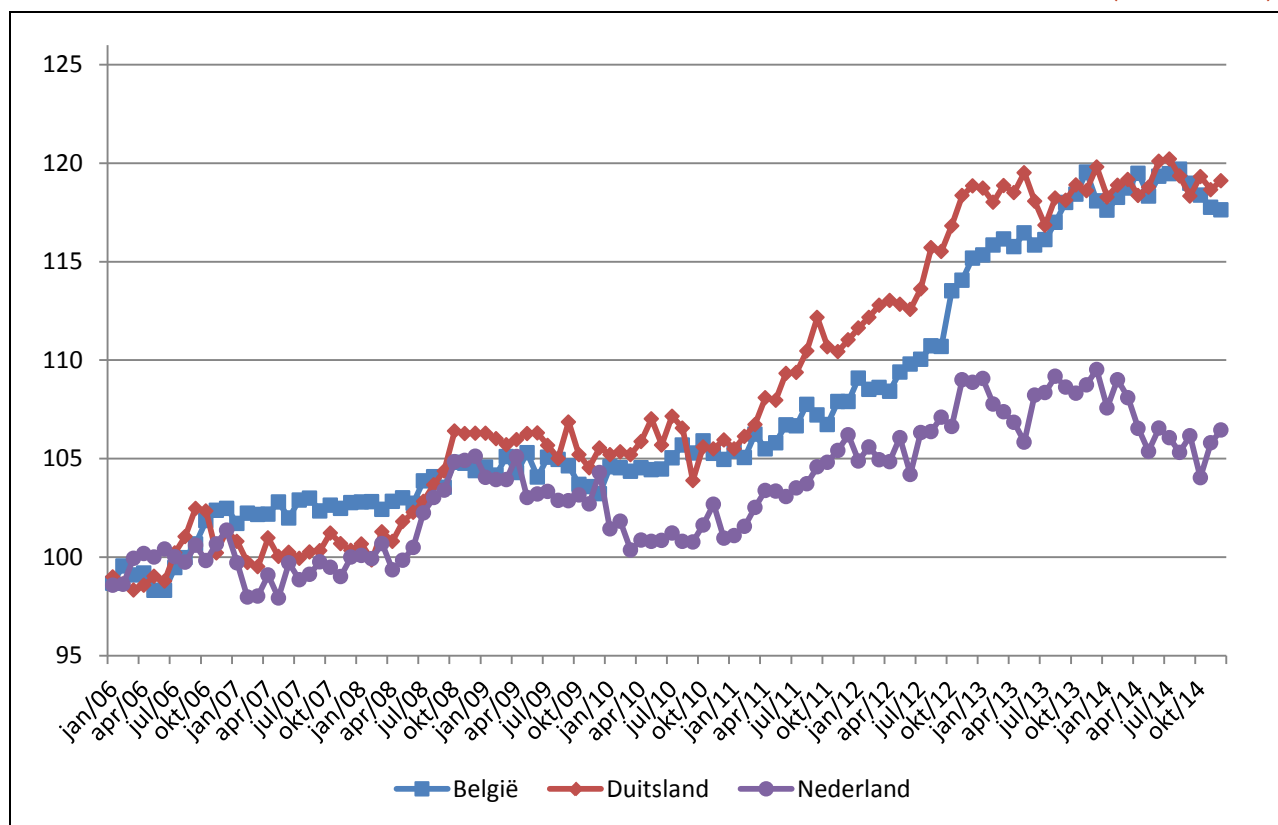
⁸⁵ De consumptieprijsindex van het Duitse varkensvlees wordt berekend op basis van het gewogen gemiddelde van de consumptieprijsindex van varkensvlees (31,8 %), gerookte varkensvlees (12,5 %) en varkensgebraad (55,8 %).

⁸⁶ In België bedroeg de inflatie van varkensvlees 0,9 % in 2009 en 0,5 % in 2010; in Duitsland was de inflatie 2,7 % in 2009 en 0,0 % in 2010. Nederland kende een vertraging van de inflatie in 2009 (tot 1,6 %) en zelfs een prijsdaling op jaarbasis in 2010 (-2,3 %).

inflatie van varkensvlees hoger uit in Duitsland (3,1 %) dan in België (1,6 %) en Nederland (2,4 %). De consumptieprijs van varkensvlees steeg fors vanaf oktober 2012 in België en Duitsland. Vanaf september 2013 is de stijging van de consumptieprijs voor varkensvlees in België op lange termijn opnieuw gelijkaardig aan die in Duitsland. Vanaf dan is het verloop van de prijzen gelijkaardig in België en Nederland. In Nederland nam de consumptieprijs van varkensvlees gestaag toe tot eind 2012 en werd de prijs vervolgens relatief volatiel tot het einde van de beschouwde periode.

Grafiek 28: Verloop van de consumptieprijsen voor varkensvlees in België, Nederland en Duitsland

(index 2006=100)

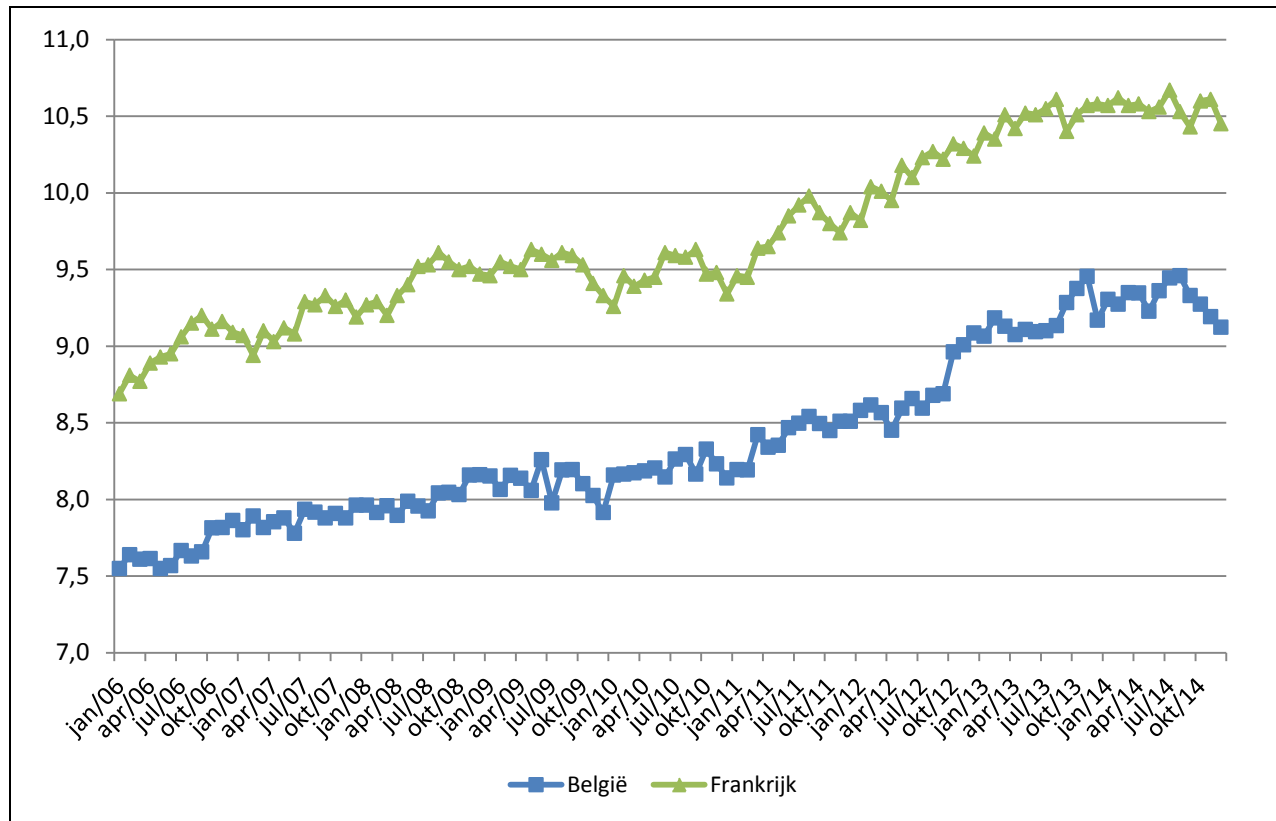

Bronnen: CBS, Destatis, FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

Grafiek 29 toont het verloop van de gemiddelde consumptieprijs van varkensgebraad in België en Frankrijk. In 2006 kostte één kilogram varkensgebraad in Frankrijk 9,0 EUR en in België 7,7 EUR. In 2014, diende de consument in Frankrijk 10,6 EUR en in België 9,3 EUR neer te tellen voor één kilogram varkensgebraad. Over heel de beschouwde periode was één kilogram varkensgebraad duurder in Frankrijk dan in België. Het prijsverschil lag gemiddeld rond 1,3 EUR tussen 2006 en 2014.

Grafiek 29: Prijsverloop van varkensgebraad in België en Frankrijk

(EUR per kilogram)

Bronnen: INSEE, FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

De tabellen in de bijlage 8 en 9 tonen het verloop van de consumptieprijs van verschillende vleessoorten in België en Frankrijk. Niet alleen varkensvlees, maar ook de meeste andere vleessoorten zijn duurder in Frankrijk dan in België (zoals biefstuk, lamsbout en rundergebraad).⁸⁷ Konijn was dan even duur in België en in Frankrijk.

⁸⁷ In 2014 bedroeg de prijs van biefstuk 19,0 EUR per kilogram in Frankrijk, tegen 14,5 EUR per kilogram in België. Het kalfsgebraad kostte 22,9 EUR per kilogram in Frankrijk, tegen 22,0 EUR per kilogram in België en de lamsbout kostte 19,1 EUR per kilogram in Frankrijk en slechts 15,5 EUR per kilogram in België. Alleen konijn was even duur in België dan in Frankrijk (9,8 EUR per kilogram).

5 Evolutie van de prijzen in de varkenskolom: een analyse van het prijstransmissiemechanisme voor België en de buurlanden

In het tweede hoofdstuk werd gekeken naar de economische en financiële situatie van de verschillende schakels van de varkenskolom aan de hand van een aantal marges. Deze berekening gebeurde op basis van geaggregeerde gegevens voor de verschillende schakels en geeft dus geen informatie specifiek voor varkensvlees.

In dit hoofdstuk wordt het prijsverloop in de Belgische varkenskolom geanalyseerd. Naast het prijsverloop in België, wordt ook een vergelijkende analyse gemaakt van het prijsverloop in de buurlanden, Duitsland, Frankrijk en Nederland. Enerzijds komt de kolom van het vers varkensvlees aan bod, waarbij het vlees vanuit de uitsnijderijen onmiddellijk bij de distributie terechtkomt, anderzijds komt ook de kolom van de vleeswaren op basis van varkensvlees aan bod, waarbij het varkensvlees van de uitsnijderijen via de vleesverwerkende industrie terechtkomt bij de distributie. Het prijsverloop in beide stromen worden in dit hoofdstuk geanalyseerd.

Telkens wordt het prijsverloop in de verschillende schakels van de varkenskolom geanalyseerd en met elkaar vergeleken. De evolutie van de varkenskarkasprijs die de boer ontvangt, wordt vergeleken met het verloop van de afzetprijzen van de vleesproducerende sector (NACE 10.11), die op zijn beurt wordt vergeleken met de evolutie van de afzetprijzen in de vleesverwerkende industrie (NACE 10.13). Tot slot wordt ook een vergelijking gemaakt met het verloop van de consumptieprijzen van vers varkensvlees enerzijds en vleeswaren anderzijds, en dit in de laatste schakel van de keten, zijnde de detailhandel (NACE 47.11).

5.1 Prijsverloop in de varkenskolom in België

Voor de prijsevolutie van een varkenskarkas werd gebruik gemaakt van de prijs die de boer ontvangt. Voor de volgende schakels, zijnde de slachthuizen en uitsnijderijen enerzijds en de vleesverwerkende industrie anderzijds, werd de afzetprijsindex van de sector 10.11 en de afzetprijsindex van de sector 10.13 gebruikt.^{88 89} Tot slot vervolgden de consumptieprijsindexen voor vers varkensvlees en voor vleeswaren volgens het GICP de analyse.

Er dient te worden opgemerkt dat niet alleen de grondstoffenprijs een invloed heeft op de afzet- en consumptieprijs. Ook andere kostenposten, zoals onder andere energie, verpakking, transport en lonen, spelen een rol in de prijszetting. In deze analyse worden dus alleen de brutomarges, dewelke alleen rekening houden met de grondstofkosten, in kaart gebracht en niet de nettomarges, die wel met deze andere kostenposten rekening houden.

Allereerst komt de kolom voor vers varkensvlees aan bod. De varkenskarkasprijs kent een volatiel verloop met pieken in de zomermaanden. De afzetprijzen van de slachthuizen en uitsnijderijen volgen deze evolutie, maar zijn minder volatiel en reageren met vertraging op het verloop van de onderliggende varkenskarkasprijs. Deze gelijkaardige evolutie valt te verwachten, gezien de aankoop van het varken een

---

⁸⁸ Uit de input/output tabellen blijkt dat slechts een zeer beperkt deel van het in de detailhandel verkochte varkensvlees afkomstig is uit het buitenland.

⁸⁹ De afzetprijzen van de vleesproducerende sector (NACE 10.11) en de vleesverwerkende sector (10.13) zijn specifiek gebaseerd op producten bestaande uit varkensvlees.

belangrijke kostenpost is van de vleesproducerende sector. Hoe verder in de keten, hoe minder het prijsverloop van een levend varken een rol gaat spelen, vermits andere kostenfactoren ook een belangrijke rol gaan spelen in de kostprijs. In 2014 lagen de varkenskarkasprijzen gemiddeld 0,8 % lager dan in 2006, terwijl de afzetprijzen voor de slachthuizen en uitsnijderijen gemiddeld 4,9 % hoger lagen dan in 2006.

De consumptieprijs voor vers varkensvlees in België vertoont in de beschouwde periode een stijgend verloop, met een sterkere stijging tussen september 2012 en januari 2013 (+4,2 %). Deze stijging volgt op de toename van de varkenskarkasprijs en de afzetprijs van de vleesproducerende sector (in 2012 lagen deze gemiddeld respectievelijk 13,6 % en 8,6 % hoger dan in 2011). In 2014 lagen de consumptieprijzen voor vers varkensvlees gemiddeld 18,5 % hoger dan in 2006.

In de kolom voor vleeswaren ten slotte, waren de afzetprijzen van de vleesverwerkende industrie over de hele periode voornamelijk opwaarts gericht. De sterkere stijging in 2012 kan gelinkt worden aan de gestegen prijzen van varkenskarkassen en in de vleesproducerende sector. De scherpe daling in november 2014 lijkt ook een gevolg te zijn van de zeer sterk gedaalde prijzen in de voorgaande schakels. Tussen 2006 en 2014 kenden de afzetprijzen van de vleesverwerkende industrie een stijging van 20,2 %.

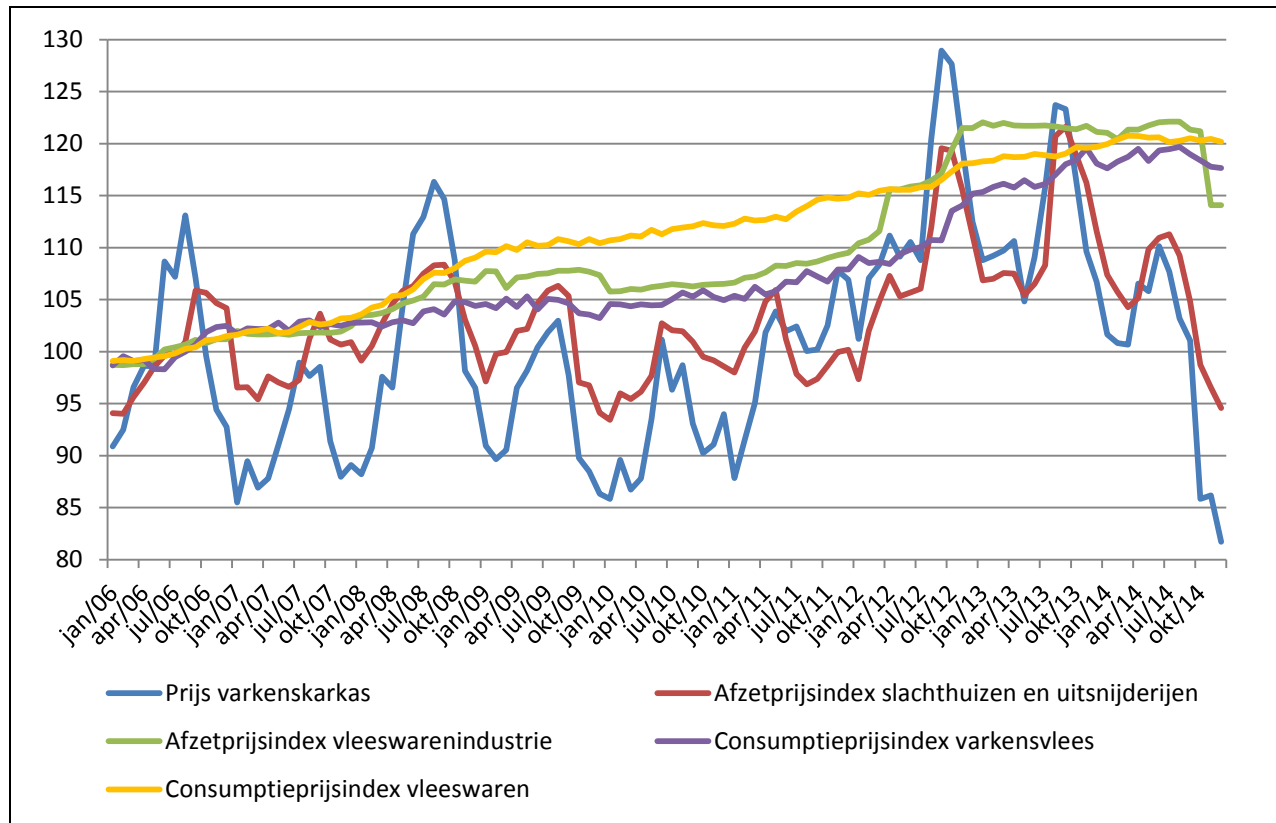
De consumptieprijs voor vleeswaren⁹⁰ heeft over de beschouwde periode ook een stijgend verloop gekend. De consumptieprijs voor vleeswaren nam tussen 2006 en 2014 met 20,4 % toe.

---

⁹⁰ Voor de consumptieprijs van vleeswaren werd de CPI voor gedroogd, gezouten en gerookt vlees weerhouden, aangezien de getuigen behorend tot deze groep voornamelijk bestaan uit verwerkt varkensvlees.

Grafiek 30: Evolutie van de verschillende componenten van de varkenskolom in België

(Index 2006=100)

Bronnen: Vlaams Gewest, FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

5.2 Prijsverloop in de varkenskolom in België en de buurlanden

Om de prijstransmissie in de voornaamste buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) in kaart te brengen, werd voor de varkensskarkasprijzen gebruik gemaakt van de prijzen voor varkensskarkassen (klasse E, EUR per 100 kg) van de Europese Commissie.

De afzetprijsindex van de sector 10.11 (de vleesproducerende sector) en de sector 10.13 (de vleesverwerkende sector) werd opgenomen. De sector 10.11 omvat de productie van vlees op basis van zowel varkens als van andere diersoorten, behalve gevogelte. Voor België, Duitsland en Nederland is voor de afzetprijsindex van deze sector het onderscheid beschikbaar tussen vers varkensvlees en vlees van andere diersoorten. Voor Frankrijk wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de afzetprijs van varkensvlees en van vlees van andere diersoorten.

De sector 10.13 bevat vleeswaren op basis van varkensvlees, maar ook op basis van andere diersoorten zoals gevogelte. Voor België en Duitsland werd voor de afzetprijsindex van deze sector specifiek het onderscheid gemaakt in vleeswaren op basis van varkensvlees en vleeswaren op basis van andere diersoorten. Voor Frankrijk en Nederland is dit onderscheid niet beschikbaar en is de afzetprijsindex van deze sector gebaseerd op afzetprijzen van vleeswaren op basis van alle diersoorten.

Tot slot werd ook de consumptieprijs op basis van het GICP gebruikt. Voor België werd een onderscheid gemaakt in de consumptieprijsindex voor vers varkensvlees enerzijds en voor vleeswaren anderzijds. Voor Nederland is er net als in België een onderscheid tussen de consumptieprijs voor vers varkensvlees en voor vleeswaren. Voor Duitsland is de consumptieprijsindex beschikbaar voor het aggregaat vlees en vleeswaren en voor Frankrijk is dit varkensvlees en vleeswaren. Voor Duitsland werd voor de consumptieprijs van vers varkensvlees een index berekend op basis van drie varkensvleesproducten.⁹¹

De varkenskarkasprijs kent in de buurlanden een gelijkaardig volatiel patroon. De afzetprijsindex voor de slachthuizen en uitsnijderijen in België, Duitsland en Nederland vertoonde in de beschouwde periode een symmetrisch patroon met de varkenskarkasprijzen, waarbij prijsstijgingen en –dalingen van de varkenskarkasprijs doorerekend worden in de afzetprijs voor de sector 10.11, zij het in beperktere mate. In België lagen de varkenskarkasprijzen in 2014 gemiddeld 0,8 % lager dan in 2006, terwijl de afzetprijzen in de slachthuizen en uitsnijderijen in 2014 4,9 % hoger lagen dan in 2006. In Duitsland zijn deze prijzen in deze periode met respectievelijk 3,1 % en 5,3 % toegenomen, terwijl dit in Nederland respectievelijk 0,7 % en 4,4 % bedroeg.

In België waren de afzetprijzen van de vleesverwerkende sector voornamelijk opwaarts gericht. In Duitsland daarentegen, het enige land dat net als België een afzetprijsindex publiceert voor vleeswaren op basis van varkensvlees, reageerden de afzetprijzen van de vleesverwerkende industrie wel op prijsstijgingen en –dalingen in de voorgaande schakel, zijnde de vleesproducerende sector, wel waren deze evoluties minder uitgesproken volatiel. Tussen 2006 en 2014 stegen de afzetprijzen voor deze sector met 20,8 % in België (in november 2014 was er weliswaar een heel scherpe daling van de afzetprijs) en in Duitsland met 9,5 %. In Nederland vertoonden de afzetprijzen van de vleesverwerkende industrie ook een symmetrisch verloop met de voorgaande schakels, hoewel in deze afzetprijzen ook andere vleessoorten verrekend zijn.

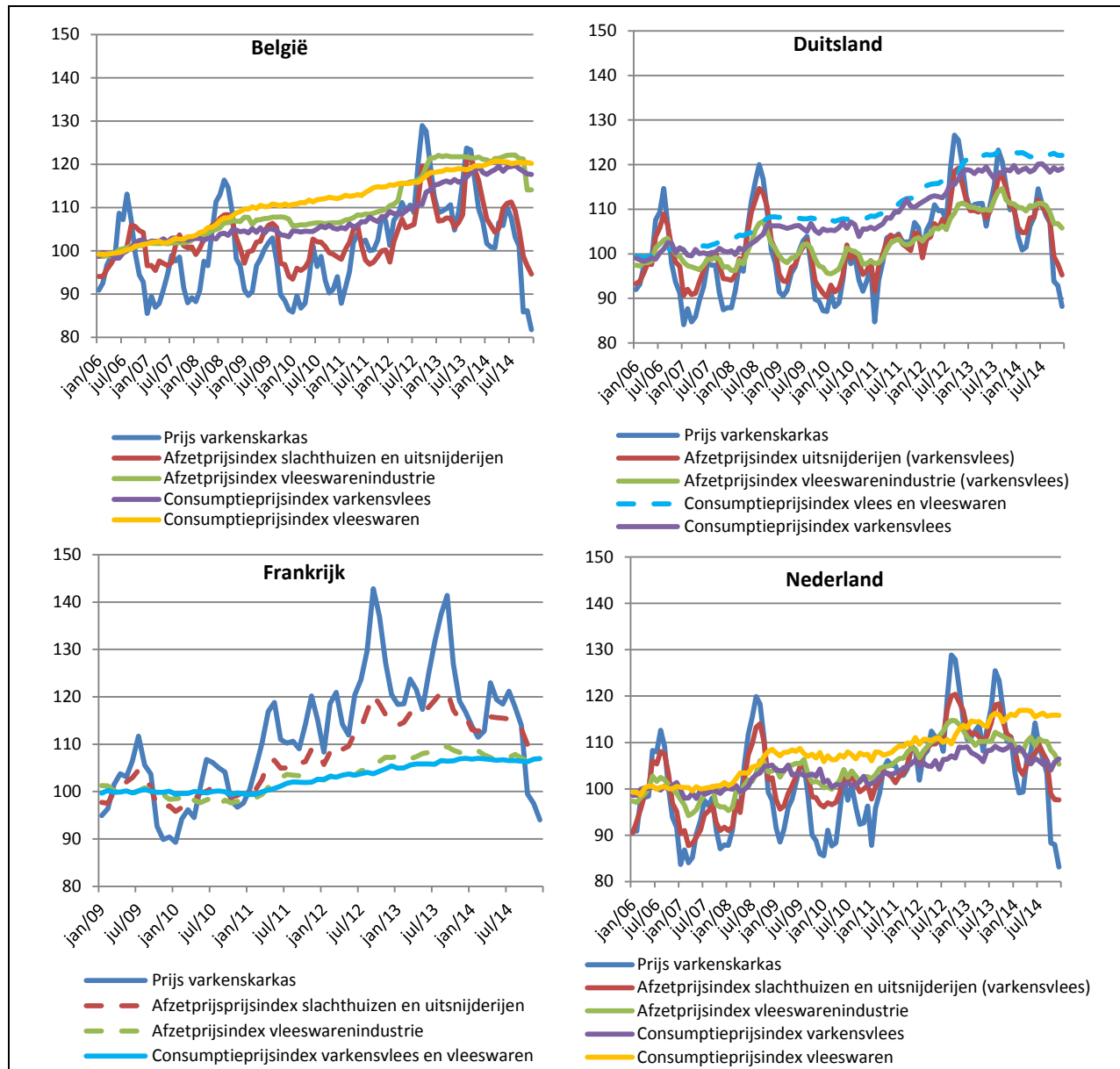
De consumptieprijzen van vers varkensvlees vertoonden in België een stijgend verloop, met een sterkere toename tussen september 2012 en januari 2013. De consumptieprijzen voor vleeswaren vertoonden in de beschouwde periode een iets sterkere toename en nagenoeg zonder correctie. Enkel in Nederland worden consumptieprijzen voor vers varkensvlees en vleeswaren afzonderlijk gepubliceerd. In de beschouwde periode zijn de consumptieprijzen in Nederland voor vers varkensvlees minder sterk gestegen dan de consumptieprijzen voor vleeswaren, wat ook het geval is in België, maar minder uitgesproken. Beide reeksen kennen in Nederland een grilliger verloop dan in de overige geanalyseerde landen. Prijsstijgingen en –dalingen komen dus meer voor in de consumptieprijzen. In België kwamen de consumptieprijzen voor vers varkensvlees en vleeswaren in 2014 gemiddeld respectievelijk 18,6 % en 20,4 % hoger uit dan in 2006. In Nederland stegen de consumptieprijzen voor varkensvlees met 6,4 % terwijl de consumptieprijzen voor vleeswaren met 16,2 % toenamen tussen 2006 en 2014. In Duitsland namen de consumptieprijzen voor vlees en vleeswaren in de beschouwde periode geleidelijk toe, met een stabilisatie in de periode 2009-2010 en een sterkere stijging nadien. De berekende index voor de consumptieprijs voor vers varkensvlees in Duitsland vertoonde een gelijkaardig verloop als de consumptieprijs voor vlees en vleeswaren. De consumptieprijzen voor vlees en vleeswaren en vers varkensvlees stegen in Duitsland tussen 2006 en 2014 met respectievelijk gemiddeld 22,3 % en 19,0 %. In Frankrijk kwamen de consumptieprijzen voor varkensvlees en vleeswaren in 2014 gemiddeld 6,7 % hoger uit dan in 2009.

---

⁹¹ Voor Duitsland zijn er geen specifieke gegevens beschikbaar in verband met de consumptieprijs voor varkensvlees. De serie consumptieprijsindex vlees en vleeswaren omvat dan ook prijsgegevens voor verschillende soorten vlees zoals ook rundvlees. Er werd wel een index berekend voor de consumptieprijs van vers varkensvlees in Duitsland, op basis van drie types varkensvlees, zijnde Kotelett oder Schnitzel vom Schwein, Kassler oder anderes Schweinefleisch en Schweinebraten.

Grafiek 31: Evolutie van de verschillende componenten van de varkenskolom in België en de buurlanden

(Index 2006=100 en index 2009=100 voor Frankrijk⁹²)

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium, EC, INSEE, CBS, DESTATIS

⁹² Wegens een breuk in de afzetprijzen voor de vleesverwerkende industrie in Frankrijk tussen december 2008 en januari 2009, werd geopteerd om voor Frankrijk de analyse te baseren op de periode 2009-2014.

6 Conclusie

In deze studie kwam in het eerste hoofdstuk de economische en financiële situatie van de varkenshouder aan bod. Vervolgens werd ook de economische en financiële situatie van de andere schakels in de varkenskolom besproken, namelijk de veevoederindustrie, de vleesproducerende industrie, de vleeswarenindustrie en de detailhandel. Vervolgens werd gekeken naar de distributiekkanalen en de buitenlandse handel in varkensvlees. Ook de evolutie van de consumptieprijzen van varkensvlees en vleeswaren in België en de buurlanden kwam aan bod. In het laatste hoofdstuk werd de prijstransmissie tussen de verschillende schakels van de keten toegelicht, en dit zowel voor België als voor de buurlanden.

De varkenshouderij wordt de afgelopen jaren gekenmerkt door een sterke concentratietendens. Tussen 2000 en 2013 nam de varkensstapel immers minder snel af dan het aantal varkenshouderijen. Terwijl de varkensstapel in de beschouwde periode met 10,5 % is gedaald, verminderde het aantal varkenshouderijen met maar liefst 49,4 %. In mei 2013 waren er nog 6,5 miljoen varkens en 5.091 varkensbedrijven.

De opbrengsten uit de varkensteelt zijn goed voor 76 % van de inkomsten van de varkenshouder. De varkenskarkasprijzen piekten in 2012. Gemiddeld kwamen ze in 2012 uit op 160,51 EUR per 100kg inclusief toeslag. In 2013 lagen de varkenskarkasprijzen gemiddeld 1,3 % lager dan in 2012 en in 2014 lagen ze op hun beurt gemiddeld 11,6 % lager dan in 2013. In december 2014 kwam de varkenskarkas prijs uit op 140,0 EUR/kg inclusief toeslag. In 2014 lagen de varkenskarkasprijzen gemiddeld 0,8 % lager dan in 2006. Deze lage prijzen in 2014 zijn onder andere te wijten aan de Russische invoerstop van varkensvlees sinds februari 2014.

Aan de kostenzijde neemt de kostenpost varkensvoeder het grootste aandeel voor zijn rekening voor de drie types varkensbedrijven (49,3 % bij fokvarkensbedrijven, 52,2 % bij vetmestbedrijven en 64,3 % bij gesloten bedrijven). Bij de tak vetmesting is de aankoop van biggen goed voor een derde van de totale kosten. Voor zowel biggenvoer, zeugenmeel als voor mestvarkensvoer diende de varkenshouder in 2014 gemiddeld meer dan 40 % meer te betalen dan in 2006.

In de beschouwde periode bleef het resultaat zonder vergoeding voor eigen arbeid voor fokvarkensbedrijven negatief met uitzondering in 2009 en 2012. Het resultaat inclusief vergoeding voor eigen arbeid is over de hele beschouwde periode negatief. De bedrijfstak vetmesting vertoont positievere resultaten. In de beschouwde periode kwam het resultaat exclusief vergoeding voor eigen arbeid steeds positief uit. Het resultaat inclusief vergoeding voor eigen arbeid vertoonde ook steeds een positief resultaat, met uitzondering van 2013. Bij gesloten bedrijven kwam het resultaat exclusief vergoeding voor eigen arbeid in de hele beschouwde periode positief uit, met uitzondering van 2013. Het resultaat inclusief vergoeding voor eigen arbeid daarentegen kwam in de hele beschouwde periode steeds negatief uit.

De financiële situatie van de overige schakels in de varkensketen werd ook geanalyseerd aan de hand van een aantal ratio's betreffende rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit. De detailhandel (NACE 47.11) (cijfers voor het hele assortiment, en dus niet alleen voor producten op basis van varkensvlees) bleek in de periode 2006-2013 de meest rendabele schakel in de varkenskolom, met een jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van 3,8 %. Met een jaarlijks gemiddelde netto bedrijfsmarge van 1,0 % was de sector van de vleesproducerende industrie (NACE 10.11, Slachthuizen en uitsnijderijen) daarentegen de minst rendabele schakel. De rendabiliteit van de veevoederindustrie (NACE 10.91) en de vleesverwerkende industrie (NACE 10.13) situeerde zich tussen deze van de detailhandel en de sector van slachthuizen en uitsnijderijen.

Wat solvabiliteit betreft scoorde de veevoederindustrie het beste in de periode 2006-2013 met een jaarlijks gemiddelde verhouding eigen vermogen op balanstotaal van 52,0 %, gevolgd door de detailhandel (39,2 %). Qua liquiditeit vertoonden zowel de detailhandel als de vleesverwerkende industrie een score lager dan 1

voor zowel liquiditeit in enge zin als in ruime zin (ter herinnering, een score lager dan 1 wijst op het feit dat een onderneming of sector zijn verplichtingen op korte termijn niet kan dekken met de kortlopende middelen). Voor de overige schakels kwam de score hoger dan 1 uit.

De verschillende schakels van de varkenskolom zijn weinig tot matig geconcentreerd, maar zijn in vergelijking met de totale voedingsindustrie toch meer geconcentreerd. De concentratiegraad van de detailhandel kwam van alle schakels van de varkenskolom het hoogste uit. De vijf grootste bedrijven in de detailhandel hadden in 2013 een marktaandeel van 81,3 %, terwijl dit bijvoorbeeld in de slachthuissector slechts 40,5 % was.

In de periode 2006-2013 was het aandeel van de bruto toegevoegde waarde in de totale productiewaarde het grootst in de vleesverwerkende industrie (20,8 %). In de veevoederindustrie daarentegen was het aandeel van de bruto toegevoegde waarde in de totale productiewaarde in deze periode het kleinst, respectievelijk 6,9 %.

De consument koopt vers varkensvlees bij voorkeur aan in de traditionele grootdistributie, gevolgd door de slagerijen, ze zijn goed voor een marktaandeel van respectievelijk 41,2 % en 21,6 % in 2014. Voor de aankoop van vleeswaren daarentegen geeft de consument de voorkeur aan de traditionele grootdistributie, gevolgd door de hard discounters, goed voor een marktaandeel van respectievelijk 35,9 % en 33,6 % in 2014.

De Belgische handelsbalans voor varkensproducten was in de hele beschouwde periode positief en kwam in 2013 uit op bijna 1,3 miljard EUR. De uitvoer bestond grotendeels uit varkenskarkassen en versneden varkensvlees. De voornaamste handelspartners voor de verschillende varkensproducten zijn Nederland, Frankrijk en Duitsland. Terwijl andere netto-exporterende landen binnen de EU (Duitsland, Frankrijk, Nederland, Denemarken) hun extra-EU-uitvoer hebben zien toenemen in de periode 2006-2013, bleef de Belgische uitvoer van varkens naar extra-EU-landen stabiel.⁹³

Tussen 2006 en 2014 betaalde de consument gemiddeld 18,6 % meer voor vers varkensvlees, terwijl in dezelfde periode de prijzen voor gezouten, gedroogd en gerookt vlees en bereidingen op basis van vlees met respectievelijk 20,4 % en 21,0 % zijn toegenomen.

Tussen 2006 en 2014 stegen de consumptieprijzen voor varkensvlees gemiddeld even sterk in België als in Duitsland (respectievelijk +18,6 en 19,0 %), terwijl de consumptieprijzen voor varkensvlees in Nederland in dezelfde periode maar met 6,4 % zijn toegenomen.

Het prijzenobservatorium heeft ook een analyse gemaakt van de prijstransmissie in de varkenskolom in België en de voornaamste buurlanden, zijnde Duitsland, Nederland en Frankrijk. Zowel in België als in de buurlanden kende de varkenskarkasprijs een gelijkaardig volatiel patroon. De afzetprijsindex voor de slachthuizen en uitsnijderijen vertoonde zowel in België als in Duitsland en Nederland in de periode 2006-2014 een eerder symmetrisch patroon met de varkenskarkasprijzen, waarbij prijsstijgingen en –dalingen van de varkenskarkasprijs werden doorgerekend in de afzetprijzen van de slachthuizen en uitsnijderijen, zij het in mindere mate. De relatie tussen het verloop van de afzetprijzen van de vleesverwerkende sector en het prijsverloop in de voorgaande schakels is in België minder duidelijk. In Duitsland daarentegen reageerden de afzetprijzen van de vleesverwerkende industrie wel op prijsstijgingen en –dalingen van de voorgaande schakels, hoewel deze prijschommelingen minder uitgesproken waren. De consumptieprijzen voor vers varkensvlees in België vertoonden in de beschouwde periode een stijgend verloop, terwijl de consumptieprijzen voor vleeswaren een iets sterkere stijging kenden, nagenoeg zonder correctie. Ook in

---

⁹³ Onder andere door het Russisch embargo hebben de verschillende netto-exporterende lidstaten, met uitzondering van Nederland, hun extra-EU uitvoer in 2014 zien dalen. Zo daalde de Belgische extra-EU uitvoer in 2014 met maar liefst 18,9 % tegenover 2013. Ook de totale uitvoer in varkensproducten in deze landen daalde in 2014.

Nederland zijn de consumptieprijsen voor vers varkensvlees in de beschouwde periode minder sterk gestegen dan de consumptieprijsen voor vleeswaren (het verschil in evolutie is evenwel meer uitgesproken in Nederland). Beide reeksen vertoonden meer correcties naar beneden toe dan in België. Ook in Duitsland lijken de consumptieprijsen voor vers varkensvlees meer correcties naar beneden te kennen.

Aangezien bij de analyse van het prijstransmissiemechanisme enkel rekening werd gehouden met de grondstoffenprijs, zijnde de varkenskarkasprijs, is het evenwel belangrijk te benadrukken dat ook andere factoren (zoals loonkosten, concurrentie, consumentenvoorkeuren, ...) een rol spelen in de prijsvorming.

Lijst van afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
AD Statistiek	Algemene Directie Statistiek en economische informatie (FOD Economie)
AMS	Afdeling Monitoring en Studie (Vlaamse overheid)
BEMEFA	Beroepsvereniging van de mengvoederfabrikanten
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland)
COMEXT	Statistische databank betreffende buitenlandse handel van goederen door EUROSTAT
CPI	Consumptieprijsindex
Comeos	Federatie van de Belgische handel en diensten (voorheen FEDIS)
DESTATIS	Statistisches Bundesamt Deutschland
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
FEBEV	Federatie Belgisch Vlees
FENAVIAN	Federatie van de vleeswarenproducenten
FEVIA	Federatie Voedingsindustrie
FOD Economie	Federale overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie
FWA	Fédération Wallonne de l'Agriculture
GEM	Gemiddeld
GfK Panel Services	Marktonderzoeksbureau
GICP	Geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen
HHI	Herfindahl-Hirschman-Index
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
INSEE	Institut national de la statistique et des études économiques (Frankrijk)
LEI Wageningen	Onafhankelijk, Internationaal, Toonaangevend, Sociaal-Economisch onderzoeksinstituut (Nederland)
MAP	Mestactieplan
MAR	Minimum algemeen rekeningstelsel

NACE	Economische activiteiten nomenclatuur in de Europese Gemeenschap
NB	Niet beschikbaar
NBB	Nationale Bank van België
PM	Pro Memorie
Prodcom	PRODucts of the European COMmunity
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SEUROP	Classificatie betreffende de indeling van geslachte varkens volgens beveleedheid
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van de gebruikte kosten- en opbrengstenposten⁹⁴

- Aankoop biggen

Deze kostenpost omvat de kosten voor de aankoop van biggen.

- Kosten veevoerders

Deze post omvat:

- De aangekochte veevoerders
- De veevoerders van het eigen bedrijf.

Dit zijn de gevoederde marktbaar producten van eigen bedrijf. Hierin zijn begrepen: de melkproducten, de hoofd- en bijproducten van de marktbaar gewassen en hooi. De door de graasdieren verbruikte voedergrassen (gras, rapen, voederbieten, voedermaïs, enz.) worden niet opgenomen.

- Kosten mestafzet en -heffingen

De kosten voor mestafzet en heffing zijn exclusief de kosten voor het inzetten van een loonwerker. Dergelijke kosten zitten vervat in de kostenpost werk door derden. De kosten verbonden aan de aanschaf van een mestverwerkingsinstallatie zijn terug te vinden in de kostenpost afschrijvingen en fictieve interesten.

- Kosten diergeneeskundige zorgen

Dit zijn de dierenartskosten, inclusief de kosten voor de geneesmiddelen. De kosten voor kunstmatige inseminatie worden geboekt onder overige kosten.

- Kosten energie

Deze omvatten de energiekosten voor de in het boekjaar verbruikte energie (elektriciteit, aardgas, stookolie, enz.).

- Betaalde arbeid

Dit zijn de werkelijk betaalde lonen en sociale lasten.

- Afschrijvingen en fictieve interesten

De afschrijvingen op de aangekochte machines, gebouwen, grond- en erfverbeteringen... De afschrijvingen worden berekend op de vervangingswaarde. Deze vervangingswaarde wordt berekend door jaarlijks de aankoopwaarde van de investeringen te indexeren.

Fictieve interesten zijn interesten waarvoor kosten aangerekend worden maar waartegenover geen contractueel vastgelegde uitbetalingen staan. De waardering gebeurt zoveel mogelijk marktconform.

---

⁹⁴ Bron: Vlaams Gewest

- Grond en gebouwkapitaal

Dit bevat de onroerende voorheffing op grond en gebouwen, andere grondlasten, andere belasting op gebouwen, polderkosten. Bevat ook de betaalde huur voor gebouwen en serres, kosten voor onderhoud van gebouwen, eventuele serres en installaties.

- Werktuigkosten

Deze rubriek bevat de aankoop van kleine materialen, autokosten voor het bedrijf, belastingen voor trekkers en werktuigen, verzekeringen voor trekkers en werktuigen, kosten aan machines en trekkers. Smeermiddelen en andere onderhoudskosten, en de kosten voor de huur van werktuigen vallen hier ook onder.

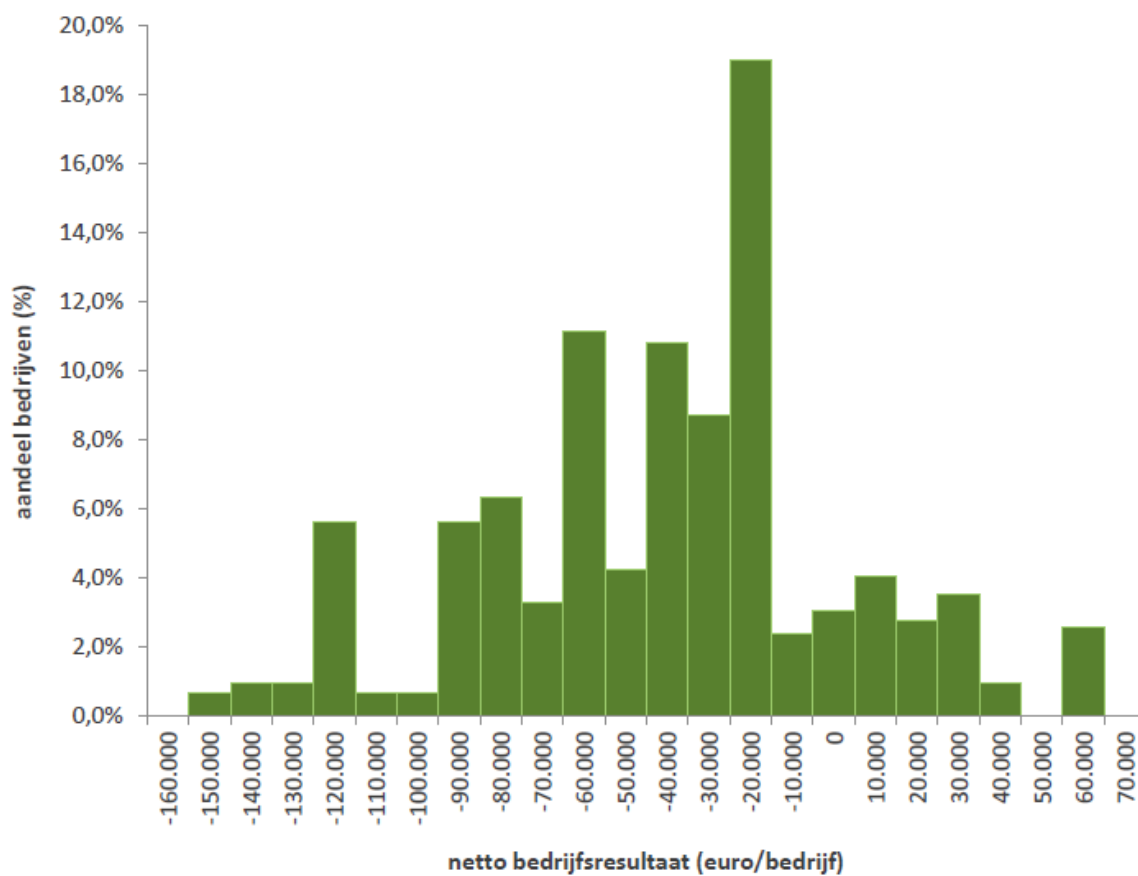
- Overige vaste kosten

Deze post bevat o.a. allerlei diverse bedrijfskosten (zoals lidgelden, abonnementen, administratieve kosten, notariskosten, kosten voor audit, certificering, controleorganisme, FAVV-heffing e.d.), kosten voor de huur van toeslagrechten, de heffing op waterverontreiniging en heffing op waterwinning, kosten voor waterontleding en waterheffing, abonnementen voor internet, gsm, telefoon, fax e.d.

- Eigen arbeid

Het toegerekende loon wordt berekend aan de hand van het gemiddelde uurloon volgens de barema's van het PC144 vermenigvuldigd met het gemiddelde aantal gewerkte uren per jaar in de desbetreffende bedrijfstak. Het gemiddelde aantal gewerkte uren per bedrijf wordt meegedeeld door de landbouwer

Bijlage 2: Spreiding van het netto bedrijfsresultaat bij gespecialiseerde varkensbedrijven (EUR per bedrijf), 2011

Bron: Maertens E., Bernaerts E., Oeyen A. en Tacquenier B., 'Economische resultaten van de Vlaamse land- en tuinbouw 2011-2013', 2013, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Bijlage 3: Berekening van de verschillende ratio's en toegevoegde waarden⁹⁵

Rendabiliteitsratio's

Bruto bedrijfsmarge (%)⁹⁶: $(\text{bedrijfswinst of -verlies (9901)} + \text{afschrijvingen (630)} + \text{waardeverminderingen (631/4)} + \text{voorzieningen (635/7)}) / (\text{omzet (70)} + \text{andere bedrijfsopbrengsten (74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) \times 100$.

Netto bedrijfsmarge (%): $(\text{bedrijfswinst of -verlies (9901)} + \text{kapitaalsubsidies (9125)}) / (\text{omzet (70)} + \text{andere bedrijfsopbrengsten (74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) \times 100$.

Ondernemingsmarge (%): $\text{winst of -verlies van het boekjaar (9904)} / (\text{omzet (70)} + \text{andere bedrijfsopbrengsten (74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) \times 100$.

Solvabiliteitsratio's

Eigen vermogen/balanstotaal (%): $(10/15) / (10/49) \times 100$.

Eigen vermogen/schulden: $(10/15) / (17/49)$

Schulden/eigen vermogen: $(17/49) / (10/15)$

Liquiditeitsratio's

Liquiditeit in enge zin: $(\text{vorderingen op ten hoogste één jaar (40/41)} + \text{geldbeleggingen (50/53)} + \text{liquide middelen (54/58)}) / \text{schulden op ten hoogste één jaar (42/48)}$.

Liquiditeit in ruime zin: $(\text{voorraden en bestellingen in uitvoering (3)} + \text{vorderingen op ten hoogste één jaar (40/41)} + \text{geldbeleggingen (50/53)} + \text{liquide middelen (54/58)} + \text{overlopende rekeningen van het actief (490/1)}) / (\text{schulden op ten hoogste één jaar (42/48)} + \text{overlopende rekeningen van het passief (492/3)})$.

Toegevoegde waarden

Bruto toegevoegde waarde: $(\text{bedrijfsopbrengsten (70/74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) - \text{handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (60)} - \text{diensten en diverse goederen (61)}$.

Netto toegevoegde waarde: $(\text{bedrijfsopbrengsten (70/74)} - \text{bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)}) - \text{handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (60)} - \text{diensten en diverse goederen (61)} - \text{afschrijvingen (630)} - \text{waardeverminderingen (631/4)} - \text{voorzieningen (635/7)} + \text{voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen (635)}$.

---

⁹⁵ Op basis van de rekeningen van het minimum algemeen rekeningstelsel (MAR).

⁹⁶ De bruto bedrijfsmarge kan ook worden gedefinieerd als de totale bedrijfsopbrengsten (70/74) minus de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (60) minus de diensten en diverse goederen (61) minus de bezoldiging, sociale lasten en pensioenen (62) minus de andere bedrijfskosten (640/8) minus de als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (649).

Bijlage 4: Oorsprong en verdeling van de toegevoegde waarde van de onderneming, met de codes van de jaarrekeningen⁹⁷

OORSPRONG VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE	CODES
Verkopten (of "verkochte productie")	$(70 + 74 - 740)$
Omzet	$ 70 $
Andere bedrijfsopbrengsten	$+ 74 $
Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen	$- 740 $
+ Productie in voorraad	+ <71>
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	
+ Geproduceerde vaste activa	+ 72
= Waarde van de productie of bedrijfsopbrengsten exclusief subsidies	= $(70/74 - 740)$
- Intermediair verbruik	- $(60 + 61)$
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	$ 60 $
Diensten en diverse goederen	$+ 61 $
= Bruto toegevoegde waarde	$(70/74 - 740 - 60 - 61)$
- Niet-kaskosten van bedrijfsaard exclusief voorzieningen voor pensioenen en subsidies	- $(630 + <631/4> + <635/7> - <635>)$
Niet-kaskosten van bedrijfsaard exclusief subsidies	$(630 + <631/4> + <635/7>)$
Voorzieningen voor pensioenen (-)	$- <635>$
= Netto toegevoegde waarde	$(70/74 - 740 - 60 - 61) - 630 - <631/4> - <635/7> + <635>$
VERDELING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE	CODES
Personeelskosten	$(<62> + <635>)$
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	$<62>$
Voorzieningen voor pensioenen	$+ <635>$
+ Financiële kosten van het vreemd vermogen exclusief subsidies	$(650 + 653)$
Kosten van schulden	$ 650 $
Disconto bij de verhandeling van vorderingen	$+ 653 $
+ Belastingen	$(9134 + 640)$
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	$ 9134 $
Belastingen en taksen op de bedrijfsuitoefening	$+ 640 $
+ toegevoegd resultaat	$(9904 - 740 + 641/8 - 649 - 75 + <651> + <652/9> - 653 - 76 - <66> - 780 + 680 - 77 + 9138)$
Resultaat van het boekjaar	$ 9904 ^{98}$
Bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (-)	$- 740 $
Andere bedrijfskosten exclusief belastingen en taksen op de bedrijfsuitoefening	$+ 641/8 $
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	$- 649 $
Financiële opbrengsten (-)	$- 75 $
Waardeverminderingen op financiële vlottende activa	$+ <651>$
Andere financiële kosten, exclusief disconto van vorderingen	$+ (<652/9> - 653)$
Uitzonderlijke opbrengsten (-)	$- 76 $
Uitzonderlijke kosten	$- <66>$
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen (-)	$- 780 $
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	$+ 680 $
Regularisering van belastingen en terugnemingen van voorzieningen voor belastingen (-)	$- 77 $
Belastingen op het resultaat van vorige boekjaren	$+ 9138 $

⁹⁷ Ooghe H. en Van Wymeersch C., "Traité d'analyse financière", Anvers-Oxford, Intersentia, 2006, vol. 1.

⁹⁸ De voorkeur ging uit naar de code 9904 van de rubriek "resultaat van het boekjaar" van de jaarrekeningen in plaats van de code (70/67 – 67/70) die werd vermeld in het werk van Ooghe H. en Van Wymeersch C.

Bijlage 5: Rendabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit en toegevoegde waarde van de voedingsindustrie als benchmark voor de verschillende schakels in de varkenskolom

Rentabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit

(In eenheden of in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gem 06/12
Rentabiliteit									
Netto bedrijfsmarge (%)	3,0	3,0	2,9	4,1	3,3	2,5	3,1	3,3	3,1
Ondernemingsmarge (%)	-2,8	1,7	3,8	3,8	2,4	2,1	3,0	2,7	2,0
p.m. Bruto bedrijfsmarge (%)	6,1	5,9	5,5	6,9	6,0	4,9	5,6	5,6	5,8
Solvabiliteit									
Eigen vermogen/Balans totaal (%)	36,8	33,3	35,0	38,9	38,7	39,6	44,7	46,1	38,1
p.m. Eigen vermogen/Schulden	0,6	0,5	0,6	0,7	0,6	0,7	0,8	0,9	0,6
p.m. Schulden/Eigen vermogen	1,7	2,0	1,8	1,5	1,5	1,5	1,2	1,1	1,6
Liquiditeit									
Liquiditeit in enge zin	0,8	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	0,8
Liquiditeit in ruime zin	1,0	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,3	1,0

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

Toegevoegde waarde

(In % van de productiewaarde)

	Productiewaarde = 100,0					
	Intermediair verbruik	Bruto toegevoegde waarde	Afschrijvingen	Netto toegevoegde waarde	Bezoldiging personeel	Andere
2006	93,6	6,4	3,6	2,8	11,4	-8,6
2007	91,7	8,3	3,2	5,1	10,3	-5,2
2008	87,6	12,4	2,9	9,5	9,0	0,5
2009	85,3	14,7	2,9	11,8	9,7	2,1
2010	85,7	14,3	2,7	11,6	9,5	2,1
2011	87,0	13,0	2,4	10,6	8,9	1,7
2012	85,6	14,4	2,5	11,9	9,6	2,3
2013	85,6	14,4	2,4	12,0	9,4	2,6
Gem 06/13	87,8	12,2	2,8	9,4	9,7	-0,3 ⁹⁹

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

⁹⁹ Tussen 2006 en 2013 bedroeg de jaarlijks gemiddelde toegevoegde waarde van de voedingsindustrie 9,4 % van de productiewaarde van de sector. Dit was niet voldoende om het personeel te vergoeden en andere productiefactoren te dekken. Dit tekort werd daarom toegerekend aan het eigen vermogen van de sector.

Bijlage 6: Rendabiliteit van gespecialiseerde en geïntegreerde bedrijven van de varkenskolom

Rendabiliteit van de gespecialiseerde bedrijven

(In %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	p.m. Gem 06/12	Gem 06/13
Specialisatie varkensslachting										
Netto bedrijfsmarge	1,4	1,2	1,3	-0,1	-0,1	1,2	0,7	0,9	0,8	0,8
p.m. Ondernemingsmarge	0,7	0,5	0,6	-0,6	-0,4	0,4	0,1	0,3	0,2	0,2
p.m. Bruto bedrijfsmarge	2,6	2,4	2,8	1,3	1,2	2,4	2,0	2,2	2,1	2,1
Specialisatie versnijden van varkensvlees										
Netto bedrijfsmarge	1,6	1,3	-0,3	-0,1	0,6	1,1	0,1	1,3	0,6	0,7
p.m. Ondernemingsmarge	1,1	0,6	-0,3	-1,0	1,0	0,6	-0,5	0,9	0,2	0,3
p.m. Bruto bedrijfsmarge	2,6	2,6	1,5	1,7	2,2	2,5	1,2	2,4	2,0	2,1
Specialisatie verwerking van varkensvlees										
Netto bedrijfsmarge	5,6	5,5	3,9	3,7	4,3	2,7	3,2	3,0	4,1	4,0
p.m. Ondernemingsmarge	5,4	2,7	-0,5	0,5	2,0	0,7	4,6	3,2	2,2	2,3
p.m. Bruto bedrijfsmarge	9,0	8,6	7,3	7,3	7,6	5,1	6,2	6,1	7,3	7,2

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

Rendabiliteit van de geïntegreerde bedrijven

(In %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	p.m. Gem 06/12	Gem 06/13
Volledige integratie										
Netto bedrijfsmarge	1,0	1,0	0,4	0,4	0,6	0,3	0,2	1,2	0,6	0,6
p.m. Ondernemingsmarge	0,8	0,6	0,1	0,5	1,2	0,5	0,2	1,1	0,6	0,6
p.m. Bruto bedrijfsmarge	2,4	2,3	1,4	1,4	1,9	1,2	1,0	2,1	1,7	1,7
Integratie aan het begin van de keten										
Netto bedrijfsmarge	-0,1	0,3	0,6	0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,1	0,2	0,1
p.m. Ondernemingsmarge	-0,7	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,1	-0,1
p.m. Bruto bedrijfsmarge	1,5	1,2	1,8	0,7	0,7	0,7	0,4	0,4	1,0	0,9
Integratie aan het einde van de keten										
Netto bedrijfsmarge	2,5	3,5	3,3	3,6	2,9	1,5	2,0	1,7	2,8	2,6
p.m. Ondernemingsmarge	3,0	3,3	2,2	2,4	2,1	0,6	1,1	1,4	2,1	2,0
p.m. Bruto bedrijfsmarge	6,0	7,2	7,0	6,3	5,3	3,7	3,9	3,5	5,6	5,4

Bronnen: NBB (balanscentrale), eigen berekeningen

Bijlage 7: Vleesconsumptie per capita

(In kg)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1 Vlees (uitgezonderd vleeswaren)	34,9	34,0	34,1	33,8	32,7	31,8	31,0
1.1 Gevogelte/wild/konijn	10,0	9,8	9,9	10,1	10,1	10,2	10,2
1.2 Diepgevroren vlees (uitgezonderd gevogelte, wild, konijn)	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1	0,9	0,9
1.3 Vers vlees	23,7	23,2	23,0	22,7	21,6	20,7	19,9
1.3.1 Rundvlees	6,5	6,2	6,1	6,0	5,7	5,3	5,0
1.3.2 Kalfsvlees	1,0	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
1.3.3 Varkensvlees	7,2	7,0	6,9	6,7	6,5	6,1	5,9
1.3.4 Vleesmengelingen(worst, gehakt,...)	7,8	7,7	7,9	8,0	7,5	7,6	7,2
1.3.5 Schapenvlees/lamsvlees	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
1.3.6 Paardenvlees	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
1.3.7 Overige	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
2 Vleeswaren	11,6	11,3	11,5	11,3	11,3	11,4	11,1

Bron: VLAM

Bijlage 8: De consumptieprijs van verschillende soorten vlees in België

	2006 (in EUR/kg)	2014 (in EUR/kg)	Vershil 2006 – 2014 (in %)
Stoofvlees	8,6	11,0	28,4
Hespenworst	7,4	9,5	27,8
Biefstuk	11,4	14,5	27,6
Kalkoenfilet	10,5	13,4	26,8
Frankfurterworst	7,0	8,8	26,4
Gerookte ham	9,6	12,1	25,9
Vleessalade	9,1	11,4	25,9
Filet américain	8,4	10,5	24,6
Hespengebraad	7,7	9,3	21,4
Braadkip	3,7	4,5	20,4
Gehakt	6,4	7,7	20,1
Verse worst	7,0	8,3	19,1
Lamsbout	13,0	15,5	19,6
Hamburger	9,1	10,9	19,5
Salami	14,1	16,7	18,1
Varkenskotelet (filet)	7,1	8,3	16,9
Lendenbiefstuk	15,3	17,9	16,9
Gekookte ham	14,5	17,0	17,1
Vleesspiesje	12,2	14,5	18,6
Cordon bleu	10,4	12,2	17,1
Rauwe ham	18,5	21,5	16,3
Varkenskotelet (spiering)	5,8	6,7	16,0
Kalfsgebraad	18,9	22,0	16,3
Rosbief	15,4	17,9	15,5
Konijn	8,6	9,8	14,3

Bron: FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium

Bijlage 9: De consumptieprijs van verschillende soorten vlees in Frankrijk

	2006 (in EUR per kg)	2014 (in EUR per kg)	Vershil 2006-2014 (in %)
Rund: entrecôte (1 kg)	18,4	23,2	26,0
Lam: gigot raccourci (1 kg)	15,4	19,1	24,0
Rund: faux filet (1 kg)	19,3	23,8	23,4
Lam: côtes découvertes (1 kg)	16,4	20,3	23,8
Rund: rumsteack (1 kg)	18,9	23,3	23,3
Rund: bifteck dans la bavette (1 kg)	18,0	19,0	5,8
Konijn: entier (1 kg)	8,1	9,8	21,6
Rund: côte avec os (1 kg)	17,3	21,4	23,4
Rund: filet (1 kg)	31,8	38,7	21,7
Kalf: rôti noix, sous-noix ou noix pâtissière (1 kg)	19,2	22,9	19,4
Varken: échine avec os (1 kg)	7,3	8,6	18,2
Varken: rôti dans le filet (1 kg)	9,0	10,6	17,5
Kalf escalope (1 kg)	20,3	23,9	17,5

Bron: INSEE